

Evaluatie waterbeleid provincie Zuid-Holland

Eindrapport

Evaluatie waterbeleid provincie Zuid-Holland

--	--

Beleidsevaluatie Omgevingsbeleid

Beleidsdoel 5.3, 'Leven met water'

DATUM 27-2-2026

VERSIE Eindrapport

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
1. Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Doel evaluatie	8
1.3 Onderzoeksaanpak	9
1.4 Leeswijzer	9
2. Het provinciaal waterbeleid	11
2.1 Feitelijke beschrijving van het waterbeleid	11
2.1.1 Overkoepelend beleid	11
2.1.2 Beleid waterveiligheid en wateroverlast	12
2.1.3 Beleid waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	13
2.1.4 Relatie met andere beleidsterreinen	14
2.2 Percepties over het waterbeleid	16
2.3 Bevindingen over het waterbeleid	16
3. Voortgang van het waterbeleid	18
3.1 Feitelijke beschrijving van beschikbare monitoringsinformatie	18
3.1.1 Monitoringsinformatie waterveiligheid en wateroverlast	18
3.1.2 Monitoringsinformatie waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	20
3.2 Percepties over doelbereik en voortgang	22
3.3 Bevindingen over voortgang	23
4. Inspanningen, activiteiten en resultaten van waterbeleid	24
4.1 Waterveiligheid en wateroverlast	24
4.1.1 Beschikbare middelen	24
4.1.2 Beleidsmaatregelen waterveiligheid en wateroverlast	25
4.1.3 Bevindingen over inzet op waterveiligheid en wateroverlast	35
4.2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	35
4.2.1 Beschikbare middelen	35
4.2.2 Beleidsmaatregelen waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	37
4.2.3 Bevindingen over inzet op waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	47
5. Organisatie en samenwerking rondom waterbeleid	48
5.1 Feitelijke beschrijving organisatie en samenwerkingsrelaties	48
5.1.1 Beschrijving interne governance waterbeleid	48
5.1.2 Beschrijving belangrijkste samenwerkingsrelaties	49
5.2 Percepties over organisatie en samenwerkingsrelaties	51

5.3	Bevindingen over organisatie en samenwerking rondom waterbeleid	52
5.3.1	Bevindingen over interne governance	52
5.3.2	Bevindingen over samenwerkingsrelaties	53
6.	Conclusies en aanbevelingen	54
	Bijlage I. Onderzoeksverantwoording	61

Managementsamenvatting

Opdracht en aanpak

Binnen het Omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland heeft één beleidsdoel specifiek betrekking op water: beleidsdoel 5.3 ‘Leven met water’. De provincie heeft KWINK groep gevraagd om beleidsdoel 5.3 te evalueren over de periode maart 2022 tot en met juli 2025. Het doel van de evaluatie is om inzicht te bieden in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid. Het onderzoek heeft plaatsgevonden tussen oktober 2025 en februari 2026.

Voor de evaluatie is een combinatie van onderzoeksmethoden toegepast. Allereerst is een uitgebreide documentanalyse uitgevoerd, waarbij beleidsdocumenten, voortgangsrapportages en onderzoeksrapporten zijn bestudeerd. Vervolgens zijn binnen de provincie verkennende gesprekken gevoerd over waterveiligheid, wateroverlast, waterkwantiteit en waterkwaliteit. Ook is een schriftelijke uitvraag uitgezet onder externe samenwerkingspartners van de provincie, met als doel hun opvattingen over het provinciaal waterbeleid in kaart te brengen. De schriftelijke uitvraag is ingevuld door 40 personen, afkomstig van 32 organisaties. Tot slot zijn 27 verdiepende gesprekken gevoerd (10 met gesprekspartners binnen de provincie en 17 met samenwerkingspartners) om de opgehaalde informatie verder te verdiepen. Op basis van de bevindingen zijn conclusies en aanbevelingen geformuleerd.

Het provinciaal waterbeleid

Beleidsdoel 5.3 ‘Leven met water’ is uitgewerkt in twee beleidskeuzes: ‘waterveiligheid en wateroverlast’ (beleidskeuze 5.3.1) en ‘waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid’ (beleidskeuze 5.3.2). De provincie heeft doelen geformuleerd op het niveau van deze beleidskeuzes. Voor waterveiligheid en wateroverlast kiest de provincie voor een ‘duurzaam en toekomstbestendig waterveiligheidsbeleid’.¹ Voor waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid zet de provincie in op ‘een goede kwantiteit en kwaliteit van grond- en oppervlaktewater’, ‘goed ingerichte en veilige zwemlocaties in oppervlaktewater’ en het beschermen van ‘de bronnen voor drinkwaterproductie en vitale drinkwaterinfrastructuur, zodat er altijd voldoende drinkwater beschikbaar is om tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten te produceren’.²

Uit de evaluatie volgt dat de opgaven op het gebied van water groot en uitdagend zijn. Dit maakt de doelen die de provincie heeft gesteld ambitieus. Tegelijkertijd ontbreekt het aan een integrale visie op water; de opgaven zijn onvoldoende concreet en in samenhang uitgewerkt en de gestelde doelen zijn niet goed meetbaar. Zo is onduidelijk wat de provincie precies bedoelt met ‘duurzaam’ en ‘toekomstbestendig’ waterveiligheidsbeleid (*Wanneer is de provincie bijvoorbeeld voldoende toekomstbestendig voor wateroverlast?*), wanneer de waterkwaliteit ‘goed’ is (*Gaat het hierbij sec om het voldoen aan de KRW-doelen?*) en wanneer sprake is van een ‘goede kwantiteit’ (*Hoeveel drinkwater is er in de toekomst nodig? En wat zijn maatschappelijk aanvaardbare kosten?*). Hierdoor blijft het lastig om te bepalen wanneer het beleid daadwerkelijk succesvol is en of de provincie op koers ligt om de doelen van het waterbeleid te halen.

Op specifieke onderdelen binnen het waterbeleid (beleidsmaatregelen) zijn soms wel concrete doelen en monitorsinformatie beschikbaar die inzicht geven in de voortgang, zoals de omgevingswaarden voor regionale keringen en de doelen uit de Kaderrichtlijn Water (de KRW-doelen). Ook is in deze evaluatie

¹ ‘Waterveiligheid en wateroverlast’, omgevingsbeleid.zuid-holland.nl.

² ‘Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid’, omgevingsbeleid.zuid-holland.nl.

uitgebreid inzicht verkregen in de inspanningen en resultaten van de provincie. Deze informatie tezamen geeft wel een beeld van de doeltreffendheid en doelmatigheid van het waterbeleid.

Beleidsmaatregelen en inzet van de provincie

De twee beleidskeuzes zijn uitgewerkt in concrete beleidsmaatregelen. De provincie heeft een beleidstheorie opgesteld, waarin per doel wordt aangegeven op welke maatregelen wordt ingezet en wat daarvan de beoogde effecten zijn. Sommige maatregelen zijn wettelijk verplicht, andere maatregelen neemt de provincie uit eigen ambitie. Dit laatste is nodig vanwege het uitdagende karakter van de wateropgaven en past bij het hoge ambitieniveau van de provincie, en waarden we daarom als positief.

Voor de inzet op het waterbeleid heeft de provincie extra budget en menskracht vrijgemaakt. Tijdens de evaluatieperiode zijn het budget en het aantal fte's aanzienlijk verhoogd, waardoor de beschikbare capaciteit nu beter aansluit bij de omvang en urgentie van de opgaven. Daarbij past de kanttekening dat die extra capaciteit deels nog niet is ingevuld door openstaande vacatures, een vertraagde start van projecten en een tekort aan capaciteit bij marktpartijen. Dit betekent dat de provincie niet alle beschikbare middelen heeft benut om het maximale resultaat te bereiken. Dit is een vorm van ondoelmatigheid.

Uitvoering van het waterbeleid

De provincie voert wettelijke taken uit die vallen onder het waterbeleid. Voorbeelden van wettelijke taken van de provincie zijn het opstellen van overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten (de provincie heeft op 22 december 2025 nieuwe kaarten vastgesteld), het vaststellen van omgevingswaarden voor regionale waterkeringen en voor wateroverlast (deze heeft de provincie vastgelegd in de Omgevingsverordening), het aanwijzen van zwemlocaties (in 2025 waren er 105 door de provincie aangewezen zwemlocaties) en het nemen van maatregelen om de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit en de oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren.³ Uit de evaluatie ontstaat het beeld dat de provincie haar wettelijke taken op het gebied van water over het algemeen goed uitvoert. Bij samenwerkingspartners is hiervoor over het geheel genomen veel waardering.

Een punt van verbetering is het invullen van de controlerende rol richting de waterschappen. De waterschappen zijn verplicht jaarlijks aan de provincie te rapporteren over de omgevingswaarden voor wateroverlast. Dit is de afgelopen jaren niet structureel gebeurd. De provincie is inmiddels wel gestart met het opvragen van de rapportages.

Bij de maatregelen die uit eigen ambitie worden opgepakt, heeft de provincie vooral een verbindende en faciliterende rol. Met name de actieve deelname van de provincie aan de Deltaprogramma's (Rijnmond-Drechtsteden, Zuidwestelijke Delta en Zoetwater) wordt door samenwerkingspartners als erg waardevol gezien. Ook het uitvoeren van regionale en bovenregionale stresstesten naar aanleiding van de ernstige overstromingen in Limburg in 2021 verdient vermelding. Zuid-Holland is hier als een van de eerste provincies mee gestart.

Op onderdelen van het beleid is de provincie minder ver gekomen dan beoogd. De belangrijkste reden hiervoor is de beperkte capaciteit van de provincie voor de waterthema's. Er zijn weliswaar meer fte's beschikbaar gekomen voor de waterthema's, maar nog niet alle vacatures zijn vervuld. Dit heeft ertoe

³ Zie voor de voortgang van de maatregelen onder de KRW-richtlijn: Voortgangsrapportage maatregelen Kaderrichtlijn Water (2024). Provincie Zuid-Holland. Andere wettelijke taken van de provincie zijn het monitoren van de grondwaterkwantiteit- en kwaliteit, het ruimtelijke beschermen van bronnen voor drinkwaterproductie- en infrastructuur, het verkennen van toekomstige bronnen voor drinkwaterproductie en het verlenen van vergunningen.

geleid dat de provincie het thema ‘meerlaagsveiligheid’ over de evaluatieperiode minder ver heeft uitgewerkt dan gepland. Ook heeft de provincie niet alle drinkwater-gerelateerde acties uit het Regionaal Waterprogramma en de gebiedsdossiers opgepakt, maar heeft zij zich gefocust op drinkwaterbeschikbaarheid.

Voortgang op de beleidsdoelen

Zoals eerder aangegeven, is het lastig vast te stellen of de provincie op koers ligt om de overkoepelende doelen op het gebied van waterveiligheid- en overlast en waterkwaliteit en -kwantiteit te halen. Wel stellen we vast dat op een aantal specifieke onderdelen van het waterbeleid voortgang is geboekt in de richting van deze doelen. Het is aannemelijk dat de provincie hier met de uitvoering van het waterbeleid aan heeft bijgedragen. Tegelijkertijd is deze voortgang nog niet op alle onderdelen toereikend om te kunnen spreken van een toekomstbestendige situatie.

Zo is er rondom grondwater en oppervlaktewater in het geheel genomen sprake van een positieve ontwikkeling. De biologische kwaliteit van het oppervlaktewater is verbeterd, maar het is niet aannemelijk dat de KRW-doelen in 2027 zullen worden gehaald. Voor grondwater geldt dat voor enkele ‘rode’ scores maatregelen zijn genomen die effectief lijken te zijn en/of dat de oorzaak voor een negatieve score is weggenomen. Toch zal de provincie waarschijnlijk niet alle KRW-doelen voor grondwaterlichamen in 2027 volledig behalen.

Op het terrein van waterveiligheid en wateroverlast zijn eveneens stappen gezet. De veiligheid van regionale keringen is verbeterd, al voldoen nog niet alle keringen aan de veiligheidsnormen. De provincie heeft omgevingswaarden vastgesteld voor wateroverlast, maar er zijn signalen dat deze omgevingswaarden in specifieke gebiedstypen niet altijd haalbaar zijn.

Uitdagingen voor de toekomst

Richten we de blik op de toekomst, dan zien we een aantal inhoudelijke opgaven die de aandacht van de provincie vragen. In de evaluatie zijn met name de volgende inhoudelijke aandachtspunten naar voren gekomen:

- Allereerst staat de balans tussen vraag en aanbod van zoetwater onder druk, zowel voor drinkwater als voor andere functies. Drinkwaterbedrijven voorzien vanaf 2030 mogelijke tekorten. De provincie heeft een drinkwatervisie richting 2050 opgesteld en zal deze de komende tijd moeten implementeren.
- Daarnaast vormt de verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit een omvangrijke en structurele opgave. Naast de bestaande belasting door nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen speelt ook verontreiniging door opkomende stoffen, zoals medicijnresten, microplastics en PFAS, een rol. Het is onwaarschijnlijk dat de KRW-doelen voor oppervlaktewater in 2027 worden gehaald, en ook na 2027 blijft de opgave aanzienlijk.
- Ten slotte zijn de vastgestelde omgevingswaarden voor wateroverlast een aandachtspunt. Waterschappen signaleren dat deze normen in de praktijk knellen, met name in veenweidegebieden en grasland. Naar deze problematiek zijn inmiddels verschillende onderzoeken uitgevoerd. Het is nu aan de provincie om samen met de waterschappen opvolging te geven aan de uitkomsten daarvan.

Meer in algemene zin concluderen we dat de waterdoelen in de praktijk nog onvoldoende sturend zijn bij ruimtelijke keuzes. Het behalen van de waterdoelen wordt beïnvloed door keuzes op andere beleidsterreinen, waardoor goede afstemming daarmee cruciaal is. Tijdens de evaluatieperiode is de aandacht hiervoor bij de provincie toegenomen. Dat is een positieve ontwikkeling die moet worden doorgezet.

Toekomstige inzet van de provincie

We constateren dat de provincie een goede uitgangspositie heeft om bovenstaande aandachtspunten te adresseren. Zo zijn meer fte's en budget beschikbaar gekomen voor het waterbeleid, beschikt de provincie over kundige medewerkers, zijn er goede samenwerkingsrelaties opgebouwd en zijn er concrete instrumenten opgesteld (zoals de WBS-onderlegger) die de uitvoering ondersteunen. Tegelijkertijd vraagt de omvang en urgentie van de opgaven om een volgende stap. Daarvoor zou de provincie onder andere moeten inzetten op de volgende zaken:

- **Ontwikkel een integrale visie op water (lange termijn beeld).** We constateren dat de overkoepelende waterdoelen ambitieus zijn, maar ook onvoldoende concreet en in samenhang uitgewerkt. Het is belangrijk om de verschillende wateropgaven verder te concretiseren en – waar mogelijk – te vertalen naar meetbare doelen. Hierbij moet voldoende oog zijn voor de onderlinge samenhang tussen de verschillende waterdoelen en de samenhang met aangrenzende beleidsterreinen. Het is belangrijk dat de langetermijnvisie breed wordt gedragen en bekend is binnen zowel de provincie (inclusief aanpalende beleidsterreinen) als bij samenwerkingspartners.
- **Vertaal de visie in een strategie met tussentijdse mijlpalen.** Bepaal de tussenstappen op weg naar de einddoelen en welke inzet van de provincie daarvoor nodig is. Een gebiedsgerichte aanpak kan hierbij helpen: analyseer per gebied welke (water)opgaven samenkomen en welke ruimtelijke keuzes dat vraagt. Het is belangrijk dat het voor alle betrokken partijen in grote lijnen duidelijk is welke inspanningen en resultaten wanneer worden verwacht.
- **Versterk de regierol van de provincie.** Wateropgaven botsen geregeld met andere ruimtelijke claims, zoals woningbouw, natuur en economie. Dit zal waarschijnlijk steeds vaker gaan gebeuren. In die situaties ligt er een taak voor de provincie om een regierol te pakken, die verder gaat dan verbinden en faciliteren. Door partijen (gebiedsgericht) bij elkaar te brengen en actief te sturen op gezamenlijke uitkomsten. Daarbij kan het helpen om de consequenties van botsende opgaven en ruimtelijke keuzes (of het uitblijven daarvan) inzichtelijk te maken. En wanneer het rijksbeleid onduidelijk is of te veel ruimte laat, kan de provincie bij het Rijk aandringen op duidelijkheid.
- **Zet capaciteit en middelen strategisch in.** De uitbreiding van budget en het aantal fte's past bij de omvang van de opgaven. De uitdaging is nu om deze middelen gericht in te zetten op de grootste risico's en op de gebieden waarin de wateropgaven het meest urgent zijn. Het is belangrijk dat de provincie bepaalt waar haar inzet het meeste verschil maakt.

1. Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanleiding (paragraaf 1.1) en het doel (paragraaf 1.2) van de evaluatie van het waterbeleid van de provincie Zuid-Holland. Ook geven we een beschrijving van de onderzoeks aanpak (paragraaf 1.3). We sluiten het hoofdstuk af met een leeswijzer bij het rapport (paragraaf 1.4).

1.1 Aanleiding

De provincie Zuid-Holland heeft waterbeleid opgesteld als onderdeel van haar Omgevingsbeleid. Het Omgevingsbeleid is uitgewerkt in 15 beleidsdoelen, waarvan er één specifiek betrekking heeft op water: beleidsdoel 5.3 ‘Leven met water’.⁴

De provincie is verantwoordelijk voor het opstellen, uitvoeren, evalueren en verbeteren van al het beleid dat zij voert. In deze meerjarige beleidscyclus is evaluatie en verbetering van het beleid de laatste stap. De provincie Zuid-Holland heeft KWINK groep opdracht gegeven om een evaluatie uit te voeren van het beleidsdoel 5.1.3 van het Omgevingsbeleid over de periode maart 2022 tot en met juli 2025.

De provincie Zuid-Holland moet in 2028 een nieuw regionaal waterprogramma (hierna: RWP) publiceren. De provincie wil de bevindingen uit deze evaluatie benutten voor bijsturing van haar beleid en bij de totstandkoming van het nieuwe RWP.

1.2 Doel evaluatie

Het doel van de evaluatie is om inzicht te bieden in:

- De doeltreffendheid en effectiviteit van het gevoerde beleid. Met andere woorden: we onderzoeken of de beleidsdoelen van het waterbeleidsdoel zijn behaald dankzij de inspanningen van de provincie en of dit op een efficiënte manier heeft plaatsgevonden;
- De vooruitgang die de activiteiten van de provincie binnen het waterdomein te weeg hebben gebracht;
- De reeds geleverde inzet op de wettelijke taken van de provincie en of de taken adequaat zijn uitgevoerd;
- De toepasbaarheid van het beleid en de hoeveelheid regels voor de betrokken partners bij de uitvoering van hun taken; en
- Eventuele belemmeringen die de partners ervaren in het halen van de doelen.

We vinden het belangrijk om te benadrukken dat in de evaluatie aandacht is voor de samenwerkingspartners van de provincie op het waterbeleid. De reden daarvoor is dat er veel verschillende actoren (zoals medeoverheden en private actoren) actief zijn op het beleidsterrein water. De provincie moet met deze actoren samenwerken voor het behalen van haar doelen. De provincie heeft daarom gevraagd om in het onderzoek ook aandacht te besteden aan de vraag hoe het beleid en de samenwerking door deze samenwerkingspartners wordt ervaren.

⁴ Overigens zijn er ook andere beleidsdoelen uit het Omgevingsbeleid die deels betrekking hebben op water. De scope van dit onderzoek beperkt zich tot beleidsdoel 5.3 ‘Leven met water’.

1.3 Onderzoeksaanpak

We hebben verschillende onderzoeksmethoden ingezet om inzicht te krijgen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van beleidsdoel 5.3. Het gaat om de volgende onderzoeksmethoden:

- **Documentanalyse.** Als startpunt van de analyse zijn documenten bestudeerd. Met de documentanalyse is de feitelijke stand van zaken rond beleidsdoel 5.3 in kaart gebracht. Daarbij is onder andere gekeken naar de middeleninzet, de geplande en uitgevoerde activiteiten, de belangrijkste resultaten en relevante ontwikkelingen. In de onderzoeksverantwoording in de bijlage is de lijst van bestudeerde documenten opgenomen. Daarnaast zijn er in het rapport verwijzingen naar deze documenten opgenomen in de voetnoten.
- **Verkenkende gesprekken.** Met de provincie zijn verkenkende gesprekken gevoerd om een eerste beeld te vormen van de stand van zaken op de verschillende waterthema's. Er zijn drie verkenkende groepsgesprekken gevoerd: over waterveiligheid en -overlast, waterkwantiteit en waterkwaliteit.
- **Schriftelijke uitvraag onder externe partners.** We hebben een schriftelijke uitvraag uitgezet onder externe partners van de provincie. Het doel was om inzicht te krijgen in hun betrokkenheid bij beleidsdoel 5.3 en in de meest relevante samenwerkingsrelaties op dit thema. Ook hebben we de schriftelijke uitvraag ingezet met als doel om percepties over het waterbeleid van de provincie en de samenwerking daaromtrent, op te halen. We hebben de antwoorden op de schriftelijke uitvraag ook gebruikt om de verdiepende gesprekken voor te bereiden. De schriftelijke uitvraag is door 40 personen ingevuld, verdeeld over 32 organisaties.
- **Verdiepende gesprekken.** Er is zowel intern met deskundigen bij de provincie als extern met samenwerkingspartners verdiepende gesprekken gevoerd. Het doel van deze gesprekken was om ervaringen en opvattingen van deze gesprekspartners met beleidsdoel 5.3 op te halen. Er zijn in totaal 27 verdiepende gesprekken gevoerd, waarvan 10 met interne gesprekspartners en 17 met externe gesprekspartners.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we het waterbeleid van de provincie en de doelen die de provincie nastreeft voor het thema water. Daarbij wordt ingezoomd op de twee beleidskeuzes binnen beleidsdoel 5.3: beleidskeuze 5.3.1 (waterveiligheid en wateroverlast) en beleidskeuze 5.3.2 (waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid). Daarnaast komt de samenhang met andere beleidsterreinen aan bod en hebben we overkoepelende percepties van betrokkenen opgenomen over het provinciaal waterbeleid.

In hoofdstuk 3 bespreken we de voortgang van het waterbeleid per beleidskeuze. We beschrijven welke monitoringsinformatie beschikbaar is over de effecten van het gevoerde beleid en wat op basis van deze informatie kan worden gezegd over de stand van zaken. Daarnaast brengen we de percepties van betrokkenen over de voortgang van het beleid en het inzicht daarin in beeld.

In hoofdstuk 4 bespreken we de inspanningen, activiteiten en resultaten voor de twee beleidskeuzes. Er wordt beschreven hoeveel financiële middelen en fte de provincie heeft ingezet per beleidskeuze. Ook beschrijven we kort welke beleidsmaatregelen de provincie inzet om haar doelen te bereiken, en welke resultaten dit heeft opgeleverd. We hebben ook percepties opgenomen over de uitvoering van deze beleidsmaatregelen door de provincie.

De organisatie en samenwerking rondom waterbeleid hebben we uitgewerkt in hoofdstuk 5. In dit hoofdstuk hebben we beschreven hoe de interne organisatie van de provincie eruitziet. Daarnaast geven we een overzicht van de belangrijkste samenwerkingspartners van de provincie per

beleidsmaatregel. Ook in dit hoofdstuk hebben we percepties opgenomen over de interne organisatie en over de samenwerkingsrelaties.

Aan het einde van elk hoofdstuk vindt u onze bevindingen. Hoofdstuk zes bevat de overkoepelende conclusies en aanbevelingen.

2. Het provinciaal waterbeleid

In dit hoofdstuk geven we een korte beschrijving van het beleidsdoel 5.3 ‘Leven met water’ van de provincie, inclusief de doelen die de provincie nastreeft (paragraaf 2.1). We staan in het bijzonder stil bij het beleid rondom waterveiligheid en wateroverlast (paragraaf 2.1.2) en het beleid rondom waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid (paragraaf 2.1.3). Ook staan we stil bij de relatie tussen water en andere beleidsterreinen (paragraaf 2.2). Tot slot presenteren we algemene bevindingen over het waterbeleid (paragraaf 2.3).

2.1 Feitelijke beschrijving van het waterbeleid

2.1.1 Overkoepelend beleid

Water in de Omgevingsvisie en het Omgevingsbeleid

Water is een belangrijk thema voor de provincie, aangezien het provinciaal gebied voor ongeveer één zesde deel uit water bestaat.⁵ Het thema ‘water’ komt op meerdere plekken terug in de Omgevingsvisie van de provincie. Zo beschrijft de Omgevingsvisie dat bij aanpassingen aan het watersysteem als uitgangspunten gelden dat deze klimaatbestendig zijn en dat natuurlijke processen, waar dat kan, meer ruimte krijgen of beter worden benut.⁶ Ook streeft de provincie naar een klimaatbestendige delta. In de Omgevingsvisie wordt erkend dat de provincie vanwege haar ligging kwetsbaar is voor de gevolgen van klimaatverandering, waaronder de dreiging van overstromingen, verzilting en tekorten aan zoetwater.⁷ In de visie wordt benadrukt dat water en bodem nog meer sturend worden als randvoorwaarde voor een veilige, toekomstbestendige ontwikkeling van Zuid-Holland.

In het Omgevingsbeleid komt het thema ‘water’ specifiek terug onder beleidsdoel 5.3: ‘Leven met water’.⁸ Met het waterbeleid geeft de provincie aan hoe zij met het water wil omgaan, en welke doelen zij daarmee nastreeft. De provincie geeft de volgende algemene toelichting bij het waterbeleid:⁹

“Zuid-Holland bestaat voor een zesde deel uit water. Onze provincie is door de eeuwen heen gevormd door het samenspel tussen land en water – van de rivierendelta en polders tot de kust en veenweidegebieden. Dankzij goed waterbeheer hebben we welvaart en groei kunnen realiseren. Maar nu staan we voor nieuwe uitdagingen: klimaatverandering, bodemdaling, beschikbaarheid van (zoet) water en druk op onze waterkwaliteit vragen om een toekomstgerichte aanpak.

Ons doel is een watersysteem dat beter bestand is tegen droogte en extreme regen. Zo kunnen we schommelingen in de hoeveelheid rivierwater en de wisselde weersomstandigheden beter opvangen. Daarnaast is ons doel om het Zuid-Hollandse water schoner te krijgen en ervoor te zorgen dat er ook in de toekomst voldoende zoet water beschikbaar blijft. Dit kunnen we als provincie niet alleen.

Water, klimaat, natuur en landbouw zijn sterk met elkaar verbonden, een goede samenwerking tussen partijen is hierin dan ook essentieel. Om dit te realiseren werkt de provincie samen met waterschappen, gemeenten, het Rijk en verschillende economische sectoren.”

⁵ Provincie Zuid-Holland (2024). Omgevingsvisie, beleidsdoel 5.3.

⁶ Provincie Zuid-Holland (2024). Omgevingsvisie, beleidsdoel 5.3.

⁷ Zie: Provincie Zuid-Holland (2024). Omgevingsvisie, ‘Naar een klimaatbestendige delta’.

⁸ Provincie Zuid-Holland (2024). Omgevingsvisie, beleidsdoel 5.3.

⁹ ‘Water’, zuid-holland.nl.

Het beleid rondom water is specifiek uitgewerkt voor de thema's 'waterveiligheid en wateroverlast' (beleidskeuze 5.3.1), en 'waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid' (beleidskeuze 5.3.2). We beschrijven deze subdoelen in paragraaf 2.1.2 en 2.1.3.

Regionaal waterprogramma

De provincie Zuid-Holland heeft een regionaal waterprogramma (RWP) vastgesteld als onderdeel van het Omgevingsbeleid.¹⁰ Het RWP heeft een wettelijke status onder de Omgevingswet: elke provincie moet een regionaal waterprogramma opstellen. Daarin moet in ieder geval staan wat de provincie doet om uitvoering te geven aan de Europese richtlijnen die betrekking hebben op water.¹¹

Het RWP vormt als Omgevingsprogramma een onderdeel van het Omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland. Het RWP geeft een concretere invulling aan het waterbeleid van de provincie, door aan te geven wat de provincie doet om de doelen uit het waterbeleid te bereiken. Het RWP bevat een verdere beleidsuitwerking naar de volgende thema's: waterveiligheid, mooi en schoon water, bodemdaling, waterrecreatie, vaarwegen en gebiedsuitwerkingen.¹²

Omgevingsverordening

Ter uitwerking van het beleid heeft de provincie regels opgesteld die zijn opgenomen in de Omgevingsverordening van de provincie. Deze regels hebben vaak een hoger detailniveau en zijn bindend voor eenieder. Het gaat dan bijvoorbeeld om omgevingswaarden voor regionale waterkeringen en wateroverlast, of om instructieregels voor de omgevingsplannen van gemeenten.

2.1.2 Beleid waterveiligheid en wateroverlast

Zoals aangegeven, werkt de provincie het beleid specifiek uit voor onder andere het thema 'waterveiligheid en wateroverlast' (beleidskeuze 5.3.1). Waterveiligheid en wateroverlast zijn belangrijke thema's voor de provincie Zuid-Holland, aangezien de provincie laag ligt en het gebied bij een dijkdoorbraak bijna overal kan overstromen.¹³ Klimaatverandering zorgt er bovendien voor dat de opgave voor waterveiligheid groter wordt. Hevige regenbuien kunnen leiden tot wateroverlast, onder andere door overstroming uit het regionaal watersysteem.¹⁴

De provincie kiest voor een '**duurzaam en toekomstbestendig waterveiligheidsbeleid**'. Daarbij zet de provincie in op 'meerlaagsveiligheid'. Dat houdt in dat de provincie primair inzet op preventie, en daarnaast op maatregelen in de ruimtelijke inrichting en rampenbeheersing voor het geval dat (ondanks preventieve maatregelen) er toch een dijkdoorbraak plaatsvindt. Daarbij wordt ook gekeken naar de effecten van klimaatverandering zodat beleid en plannen duurzaam en toekomstbestendig zijn.¹⁵

Voor het thema 'waterveiligheid en wateroverlast', heeft de provincie een aantal specifieke maatregelen uitgewerkt. De maatregelen hebben we in tabel 1 samengevat. Daarbij hebben we ook aangegeven of de maatregel is ingegeven vanuit een wettelijke verplichting of vanuit eigen ambitie is

¹⁰ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027.

¹¹ Het gaat om de volgende richtlijnen: Kaderrichtlijn Water, Grondwaterrichtlijn, Drinkwaterrichtlijn, Richtlijn Overstromingsrisico's en de Zwemwaterrichtlijn.

¹² Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027.

¹³ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, p. 8.

¹⁴ Provincie Zuid-Holland (2024). Omgevingsvisie, beleidskeuze 5.3.1. N.B. Hier zit ook een link met het thema 'klimaatadaptatie'. Zie ook de evaluatie van KWINK groep: KWINK groep (2023). Evaluatie concernopgave klimaatadaptatie en beleidsdoel 7.3 klimaatbestendigheid provincie Zuid-Holland.

¹⁵ Provincie Zuid-Holland (2024). Omgevingsvisie, beleidskeuze 5.3.1.

opgepakt, of met de maatregel specifieke doelen worden nagestreefd en welke rollen de provincie omtrent de maatregel vervult.

Beleidskeuze 5.3.1: waterveiligheid en wateroverlast <i>Overkoepelend doel: duurzaam en toekomstbestendig</i>			
Maatregel	Wettelijk verplichting/eigen ambitie*	Doel	Rol provincie**
5.3.1.1. Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden	Eigen ambitie	Het verbinden van waterveiligheid en ruimtelijke inrichting.	Samenwerkend, verbindend
5.3.1.2. Goedkeuren projectbesluiten (dijkversterkingsplannen)	Wettelijke verplichting	Uitvoeren geven aan een wettelijke taak, toetsen aan landschappelijke, natuur en cultuurwaarden (LNC-waarden).	Rechtmatig, kaderstellend, participierend
5.3.1.3. Invulling geven aan de EU-Richtlijn overstromingsrisico's	Wettelijke verplichting	Uitvoering geven aan wettelijke taak, het overstromingsrisico beperken, ondersteunen bij in kaart brengen bestaande risico's.	Samenwerkend, netwerkend
5.3.1.4. Invulling geven aan meerlaagsveiligheid	Eigen ambitie	Onderzoeken hoe verder invulling kan worden gegeven aan het concept 'meerlaagsveiligheid'.	Samenwerkend, netwerkend
5.3.1.5. Regionale waterkeringen: aanwijzen, normeren en samenwerken	Wettelijke verplichting	Uitvoering geven aan wettelijke taak en aan de bestuurlijke afspraken regionale waterkeringen West-Nederland.	Rechtmatig, kaderstellend, stimulerend
5.3.1.6. Risico's beheersen bij buitendijks bouwen	Eigen ambitie	Borgen dat gemeenten bij ruimtelijke ontwikkelingen in buitendijks gebied rekening houden met gevolgen van mogelijke overstroming.	Samenwerkend, netwerkend
5.3.1.7. Wateroverlast beperken	Wettelijke verplichting	Kans op wateroverlast beperken en schade door wateroverlast voorkomen.	Rechtmatig, regisserend en participierend

Tabel 1. Overzicht maatregelen beleidskeuze 5.3.1. *Voor de taken die voortvloeien uit een wettelijke verplichting geldt dat de provincie voor sommige maatregelen meer oppakt dan alleen het sec uitvoeren van de wettelijke taak. **We hebben alle rollen opgenomen zoals geformuleerd in het regionaal waterprogramma en het Omgevingsbeleid van de provincie.

2.1.3 Beleid waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

Beleidskeuze 5.3.2 gaat over waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. *Waterkwaliteit* gaat over aquatische ecologie en over de geschiktheid van water voor onder meer drinkwater, landbouw, industrie, natuur en recreatie. *Waterkwantiteit* gaat over het voldoende beschikbaar zijn van (kwalitatief goed) water. De provincie zet in op een **goede kwantiteit en kwaliteit van grond- en oppervlaktewater**.¹⁶ Voor zwemlocaties streeft de provincie naar **goed ingerichte en veilige zwemlocaties** in oppervlaktewater. De provincie wil de bronnen voor **drinkwaterproductie en vitale drinkwaterinfrastructuur beschermen**, zodat er altijd voldoende drinkwater beschikbaar is om tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten te produceren.

Voor het realiseren van een goede waterkwaliteit van oppervlakte- en grondwater en voor een goede kwantiteit van grondwater, volgt de provincie de systematiek van de Kaderrichtlijn Water (hierna: KRW), de Grondwaterrichtlijn en de Drinkwaterrichtlijn. Voor zwemlocaties in oppervlaktewater is de Zwemwaterrichtlijn relevant.

¹⁶ Provincie Zuid-Holland (2024). Omgevingsvisie, beleidskeuze 5.3.2.

Voor het thema ‘waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid’, heeft de provincie een aantal specifieke maatregelen uitgewerkt. De maatregelen hebben we in tabel 2 samengevat.

Beleidskeuze 5.3.2: waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid <i>Overkoepelend doel: een goede kwantiteit en kwaliteit grond- en oppervlaktewater, goed ingerichte en veilige zwemlocaties en beschermen van drinkwaterbronnen en drinkwaterinfrastructuur.</i>			
Maatregel	Wettelijk verplichting/eigen ambitie*	Doel	Rol provincie**
5.3.2.1. Beleidsuitwerking goede en veilige zwemlocaties in oppervlaktewater	Wettelijke verplichting	Goed ingerichte en veilige zwemlocaties in oppervlaktewater. Uitvoering geven aan Zwemwaterrichtlijn.	Rechtmatig, regulerend
5.3.2.2. Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta	Eigen ambitie	Het coördineren van de opgaven die aan de (rijks)wateren gerelateerd zijn.	Samenwerkend, netwerkend, verbindend
5.3.2.3. Kennisontwikkeling grondwaterkwaliteit en -kwantiteit	Eigen ambitie	Kennis van stoffen die het milieu schade kunnen berokkenen en (nieuwe) technieken om deze op te sporen zijn nodig om ook in de toekomst te kunnen blijven zorgen voor een goede grondwaterkwantiteit en -kwaliteit.	Samenwerkend
5.3.2.4. Monitoren grondwaterkwantiteit en -kwaliteit	Wettelijke verplichting	Inzicht geven in de toestand en trends van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit in de grondwaterlichamen.	Presterend, uitvoerend
5.3.2.5. Realiseren goede grondwaterkwantiteit- en kwaliteit	Wettelijke verplichting	Het voldoen aan de KRW-doelen voor mooi en schoon water.	Samenwerkend, coördinerend, regisserend, kaderstellend
5.3.2.6. Realiseren goede oppervlaktewaterkwaliteit	Wettelijke verplichting	Het behalen van de kwaliteitsdoelen voor oppervlaktewaterkwaliteit.	Samenwerkend, kaderstellend, participerend, netwerkend
5.3.2.7. Ruimtelijk beschermen bronnen voor drinkwaterproductie en -infrastructuur	Wettelijke verplichting	Het beschermen van bronnen voor drinkwaterproductie.	Rechtmatig, regisserend, stimulerend, kaderstellend
5.3.2.8. Samenwerken in het Deltaprogramma Zoetwater	Eigen ambitie	De regionale zoetwatervoorziening robuust en toekomstbestendig maken.	Samenwerkend, netwerkend
5.3.2.9. Verkennen toekomstige bronnen voor drinkwaterproductie en verlenen vergunningen	Wettelijke verplichting	De toekomstige leveringszekerheid van drinkwater waarborgen.	Rechtmatig, faciliterend, stimulerend, regulerend
5.3.2.10. Duurzame gietwatervoorziening	Eigen ambitie	Het stimuleren van het verduurzamen van de gietwatervoorziening.	Samenwerkend, netwerkend

Tabel 2. Overzicht maatregelen beleidskeuze 5.3.2. *Voor de taken die voortvloeien uit een wettelijke verplichting geldt dat de provincie voor sommige maatregelen meer oppakt dan alleen het sec uitvoeren van de wettelijke taak. **We hebben alle rollen opgenomen zoals geformuleerd in het regionaal waterprogramma en het Omgevingsbeleid van de provincie.

2.1.4 Relatie met andere beleidsterreinen

Samenhang met andere thema's uit het Omgevingsbeleid

Het waterbeleid vertoont samenhang met andere beleidsthema's. Dit heeft de provincie inzichtelijk gemaakt via het [Beleidsnetwerk](#) (online raadpleegbaar). Zo hangt het thema ‘waterveiligheid en wateroverlast’ volgens de informatie uit het Beleidsnetwerk samen met de thema's ‘waterkwaliteit en

waterbeschikbaarheid', 'beperken van de maatschappelijke kosten door bodemdaling', 'klimaatadaptatie' en 'gezondheid en welzijn'. Het thema 'waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid' hangt volgens het Beleidsnetwerk samen met 'waterveiligheid en wateroverlast', 'archeologie beschermen en zichtbaar', 'beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling', 'klimaatadaptatie', 'toekomstbestendige landbouw' en 'transitie van de tuinbouwketen'.¹⁷ Uit gesprekken blijkt dat er ook overlap is met beleidsthema's die niet in het Beleidsnetwerk staan genoemd, zoals met woningbouw, stikstofbeleid, economie, industrie en havens.

Beslissingen op andere beleidsterreinen kunnen invloed hebben op het al dan niet behalen van de doelen van het waterbeleid, en andersom. Ook acties van andere actoren (zoals van waterschappen, gemeenten of private actoren), kunnen invloed hebben op het behalen van de waterdoelen. Besluitvorming en handelingen buiten het provinciaal grondgebied, en zelfs buiten Nederland, kunnen doorwerken in het behalen van de waterdoelstellingen.

Voorbeelden van situaties waarin er overlap bestaat met andere beleidsterreinen:

- Keuzes in de landbouw, zoals keuzes rondom het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en keuzes in de industrie hebben gevolgen voor de waterkwaliteit.
- Vanuit natuur- en klimaatdoelen kan het wenselijk zijn het waterpeil te verhogen, bijvoorbeeld ten behoeve van weidevogels of om CO₂-uitstoot in veenweidegebieden te beperken. Terwijl een verdere verhoging van het waterpeil vanuit het oogpunt van waterveiligheid juist onwenselijk kan zijn omdat er dan minder ruimte is voor berging.
- Ook het thema woningbouw heeft duidelijke raakvlakken met het waterbeleid: nieuwe woningen vergroten de vraag naar (drink)water en kunnen aanleiding geven om normen voor wateroverlast en -veiligheid in een gebied te herzien.
- Daarnaast beïnvloedt de energietransitie de wateropgave, bijvoorbeeld doordat bij de vergunningverlening voor geothermie rekening moet worden gehouden met de bescherming van drinkwaterwingebieden.

Bronnen van aanpalend beleid

Een belangrijke bron van aanpalend beleid is de Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie, waarin maatregelen staan beschreven die gaan over het borgen van waterveiligheid. Zo is er vanuit de Aanpak klimaatadaptatie aandacht voor klimaatadaptief bouwen, van waaruit het Convenant klimaatadaptief bouwen is ontwikkeld. Klimaatadaptief bouwen moet onder andere leiden tot minder wateroverlast en minder nadelige gevolgen van langdurige droogte en bodemdaling.¹⁸

Verder zet de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke inrichting in op 'Water en Bodem sturend' (hierna: WBS). Dit houdt in dat bij het begin van een proces al rekening wordt gehouden met een toekomstbestendig, en ook klimaatbestendig, water- en bodemsysteem. De kwaliteit en draagkracht van water en bodem staan daarbij centraal.¹⁹ Als hulpmiddel en uitwerking van het principe 'Water en Bodem sturend' hebben provincie Zuid-Holland en de Zuid-Hollandse waterschappen samen een klimaatonderlegger ontwikkeld. Deze kaarten verschaffen inzicht in de uitdagingen die water, bodem en klimaat meebrengen voor bebouwing, landbouw en natuur.²⁰ Ook heeft de provincie samen met de waterschappen en drinkwaterbedrijven de 'WBS-onderlegger' gemaakt. Daarmee wordt gefaciliteerd

¹⁷ Zie 'Beleidsnetwerk', omgevingsbeleid.zuid-holland.nl.

¹⁸ Zie 'Klimaatadaptief bouwen', zuid-holland.nl.

¹⁹ Provincie Zuid-Holland (2025). Klimaatadaptatie 2025 – 2027, p. 8.

²⁰ Provincie Zuid-Holland (2025). Klimaatadaptatie 2025 – 2027, p. 8.

dat in ruimtelijke plannen rekening wordt gehouden met de natuurlijke kenmerken van het water en de bodem in een gebied.²¹

2.2 Percepties over het waterbeleid

In gesprekken met zowel interne als externe partijen is geïnventariseerd hoe zij het waterbeleid van de provincie ervaren. Een deel van de externe gesprekspartners geeft aan de inhoud van dit beleid niet goed te kennen. Zo meldt een gemeente dat het waterbeleid van de provincie nooit expliciet met hen is gedeeld, maar dat zij ervan uitgaat dat het beleid via de waterschappen bij hen terechtkomt. Ook andere externe gesprekspartners geven aan dat de provincie meer zichtbaarheid aan haar waterbeleid zou kunnen geven. De gesprekspartners die het beleid wel kennen, zijn vaak bekend met een specifieke maatregel of deelthema van het waterbeleid.

De meeste gesprekspartners geven aan de ambities van het provinciaal waterbeleid te onderschrijven. Wel geven met name externe gesprekspartners aan dat het niet altijd duidelijk is wat de overkoepelende doelen van het waterbeleid in de praktijk concreet betekenen. Bij projecten en in specifieke situaties moeten waterdoelen vaak worden afgewogen tegen andere, soms conflicterende belangen en doelstellingen. Partners ervaren dat het in de praktijk soms lastig is om waterdoelen te vertalen naar ruimtelijke keuzes. Daarom geven zij aan behoefte te hebben aan een meer integrale benadering vanuit de provincie, betere afstemming met andere beleidsterreinen, en meer duidelijkheid over hoe in concrete situaties met conflicterende belangen een belangenafweging moet worden gemaakt. De WBS-onderlegger zou hierbij moeten helpen, maar is niet bij alle externe partners bekend. Daarnaast wijzen externe partners erop dat het Regionaal Waterprogramma tot 2027 loopt, terwijl sommige gesprekspartners behoefte hebben aan een meer langjarige visie op water, zodat beter kan worden geanticipeerd op toekomstige opgaven.

Tot slot komt uit gesprekken met externe gesprekspartners het signaal naar voren dat het voor hen niet altijd duidelijk is wat de juridische normen uit de Omgevingsverordening in de praktijk concreet betekenen. Ook geven sommige gemeenten aan dat de instructieregels uit de Omgevingsverordening voor hen niet volledig helder zijn. Sommige gesprekspartners geven aan dat het kan helpen om de juridische kaders verder te verduidelijken, bijvoorbeeld door middel van een meer toegankelijke (minder juridisch geformuleerde) *infographic*.

2.3 Bevindingen over het waterbeleid

Het waterbeleid van de provincie is vastgelegd in meerdere beleidsdocumenten. We constateren dat de uitwerking tussen deze bronnen subtiele verschillen bevat. Het waterbeleid van de provincie is beschreven in verschillende bronnen, namelijk de Omgevingsvisie, het Omgevingsprogramma (waaronder het Regionaal Waterprogramma) en de Omgevingsverordening, waarbij het beleid in elk document steeds verder wordt geconcretiseerd. De maatregelen onder beleidsdoel 5.3 ‘Leven met water’ komen overeen met de maatregelen in het RWP. Wij constateren dat de uitwerking van het waterbeleid subtiel verschilt afhankelijk van de bron. Zo lopen de rollen van de provincie per document uiteen. Bij het thema ‘regionale waterkeringen’ wordt in het waterbeleid, dat onderdeel is van het Omgevingsbeleid, bijvoorbeeld gesproken van een ‘rechtmatige’ rol van de provincie, terwijl het Regionaal Waterprogramma voor dezelfde maatregel juist een ‘kaderstellende’ en ‘stimulerende’ rol

²¹ Zie ‘Water- en Bodemsturend kaartmateriaal’, zuid-holland.nl.

benoemt. Hoewel deze verschillen klein zijn, maken ze het niet makkelijker om snel een eenduidig en samenhangend overzicht van het provinciaal waterbeleid te vormen.

Het waterbeleid vertoont aanzienlijke overlap met andere, aanpalende beleidsterreinen. De provincie heeft oog voor deze samenhang en heeft de raakvlakken met andere beleidsterreinen inzichtelijk gemaakt via het online te raadplegen ‘Beleidsnetwerk’. Echter biedt het Beleidsnetwerk geen volledig overzicht van de beleidsterreinen waarmee het waterbeleid raakvlakken heeft.

Diverse maatregelen binnen het waterbeleid hebben in sommige gevallen meer raakvlakken met andere beleidsterreinen dan onderling met elkaar. Zo heeft het thema grondwaterkwaliteit bijvoorbeeld meer overlap met natuur- en landbouwbeleid dan met waterveiligheid. Wij constateren dat de provincie zich bewust is van deze samenhang en de raakvlakken met aanpalende beleidsterreinen inzichtelijk heeft gemaakt via het Beleidsnetwerk. We constateren echter dat in dit Beleidsnetwerk niet alle raakvlakken met water zichtbaar zijn gemaakt. Zo zijn de raakvlakken tussen het waterbeleid en aanpalende beleidsterreinen zoals woningbouw, stikstofbeleid, economie, havens en industrie niet expliciet visueel gemaakt in dit Beleidsnetwerk.

We constateren dat de overkoepelende doelen van het waterbeleid richtinggevend zijn, maar niet kwantitatief zijn geformuleerd. Ook waren er ten tijde van het opstellen van dit rapport geen indicatoren vastgesteld om de voortgang van de aanpak van de provincie op beide beleidskeuzes te monitoren.

Het waterbeleid bevat brede doelen, zoals ‘toekomstbestendig’ en ‘duurzaam’, die richting geven, maar niet verder zijn geconcretiseerd. Ook zijn er geen indicatoren vastgesteld als onderdeel van het waterbeleid. Hierdoor zijn de overkoepelende waterdoelen niet meetbaar. Voor sommige concrete beleidsmaatregelen binnen het waterbeleid zijn wel specifiekere doelen geformuleerd. Voorbeelden hiervan zijn de doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW), waarvoor ook een monitoringsstructuur is ingericht.

We constateren dat gesprekspartners de ambities van het waterbeleid over het algemeen onderschrijven. Tegelijkertijd geven zij aan dat het vertalen van de waterdoelen naar concrete situaties nog vaak als lastig wordt ervaren.

De doelen uit het waterbeleid worden in de praktijk niet altijd voldoende vertaald naar ruimtelijke keuzes. In concrete situaties en bij projecten moeten waterdoelen regelmatig worden afgewogen tegen andere, soms concurrerende doelstellingen, waarbij vooraf niet altijd duidelijk is hoe deze afweging moet plaatsvinden. Hoewel de provincie het belang van water en bodem sturend onderkent en hiervoor onder meer een WBS-oplegger heeft ontwikkeld, is water in de praktijk nog niet in alle gevallen op voorhand leidend bij ruimtelijke beslissingen.

3. Voortgang van het waterbeleid

In dit hoofdstuk beschrijven we welke informatie er bekend is over de voortgang van de doelen uit het waterbeleid. Dit doen we voor de beleidskeuzes ‘waterveiligheid en wateroverlast’ (5.3.1) en ‘waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid’ (5.3.2). In dit hoofdstuk beperken we ons tot inzicht in de *effecten* van het gevoerde beleid (op *effectniveau*). In hoofdstuk 4 vindt u meer informatie over de voortgang op *inspanningsniveau* (de stand van zaken van de uitvoering en resultaten van de beleidsmaatregelen).

3.1 Feitelijke beschrijving van beschikbare monitoringsinformatie

Zoals in hoofdstuk 2 is toegelicht, zijn de doelen van het waterbeleid niet kwantitatief meetbaar. Ook zijn voor de overkoepelende doelen van het waterbeleid geen indicatoren geformuleerd. Hierdoor is het niet mogelijk om eenduidige uitspraken te doen over de mate waarin de overkoepelende doelen zijn gerealiseerd. Dit betekent echter niet dat er geen inzicht bestaat in de voortgang van het waterbeleid. Verschillende bronnen van monitoringsinformatie bieden namelijk wel aanknopingspunten om de ontwikkelingen op de waterthema's te volgen. Zo geven onder meer de indicatoren uit de Monitor Leefomgeving gedeeltelijk een beeld van de stand van zaken binnen de provincie.²² Ook heeft de provincie in 2025 een omgevingseffectrapportage opgesteld die inzicht biedt in de stand van zaken en verwachte ontwikkelingen rondom de waterthema's.²³

3.1.1 Monitoringsinformatie waterveiligheid en wateroverlast

Waterveiligheid

De Monitor Leefomgeving (hierna: MoLo) rapporteert over het thema ‘waterveiligheid’. Voor de waterveiligheid kijkt de MoLo naar het percentage van de totale lengte aan regionale keringen dat voldoet aan de veiligheidsnorm. In de provincie Zuid-Holland voldeed op 1 maart 2025 81% van de regionale keringen (1942 kilometer) aan de veiligheidsnorm.²⁴ In de MoLo wordt beschreven dat de veiligheid van de meest urgente keringen inmiddels is verbeterd en dat de minder urgente keringen uiterlijk in 2030 verbeterd zullen worden. De verwachte ontwikkeling voor de toekomst is volgens de Monitor Leefomgeving dan ook positief. Daarbij merken we op dat de MoLo is gebaseerd op gegevens tot en met 2023 en uitgaat van de opgave uit de eerste toetsronde. Na de tweede toetsronde in 2024 is sprake van een herijkte veiligheidsopgave, waarvoor geldt dat niet alle regionale waterkeringen naar verwachting in 2030 zullen voldoen. Deze nieuwe inzichten zijn nog niet verwerkt in de Monitor Leefomgeving.

Wateroverlast

Normatieve wateroverlast

De provincie heeft omgevingswaarden voor wateroverlast vastgelegd in de Omgevingsverordening. De omgevingswaarden geven aan hoe vaak een gebied met een bepaalde functie mag overstromen vanuit oppervlaktewater. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor het realiseren en monitoren van deze

²² De Monitor Leefomgeving laat zien hoe het er ‘buiten’ in de provincie Zuid-Holland voorstaat. De Monitor Leefomgeving brengt de stand van zaken en ontwikkelingen in de leefomgeving in beeld. Voor meer informatie over de Monitor, zie: monitorleefomgeving.zuid-holland.nl.

²³ Zie ‘Omgevingseffectrapport Herziening Omgevingsbeleid 2025’, zuid-holland.nl.

²⁴ Zie ‘waterveiligheid’, monitorleefomgeving.zuid-holland.nl.

omgevingswaarden en de provincie dient hier toezicht op te houden. De waterschappen moeten verslag doen aan de provincie over de behaalde resultaten rondom de omgevingswaarden.²⁵ Dit is tijdens de evaluatieperiode niet gebeurd en daarom is er momenteel beperkt inzicht in de voortgang rondom de omgevingswaarden wateroverlast in de provincie Zuid-Holland. De provincie is bezig met een inhaalslag. Via bestuurlijke afspraken is met de waterschappen afgesproken dat zij deze verslagen vanaf april 2026 gaan aanleveren.

Wel constateren we dat er relatief veel knelpunten worden ervaren rondom de omgevingswaarden wateroverlast in het landelijk gebied. Wanneer een gebied volgens berekeningen vaker overstroomt dan voor dat type landgebruik is toegestaan, is dit een mogelijk knelpunt.²⁶ De verwachting is dat de knelpunten in de toekomst alleen maar verder zullen toenemen. De grootste toename van knelpunten wordt verwacht in veenweide- en graslandgebied. De oorzaken hiervan zijn onder andere klimaatverandering, bodemdaling en vernattingsmaatregelen.²⁷ Dit is gebleken uit een studie die de provincie heeft laten uitwerken. De provincie is gestart met de aanpak van deze knelpunten. Zo staat in de startnotitie Herziening Omgevingsbeleid Regionaal Waterprogramma bijvoorbeeld opgenomen dat de provincie het voornemen heeft om de omgevingswaarde voor grasland aan te passen.²⁸

Bovennormatieve wateroverlast

In het geval van extreme neerslag (een bui van 100 millimeter in 2 uur) geeft de Monitor Leefomgeving informatie over de kwetsbaarheid van panden in het stedelijk gebied. Uit de MoLo volgt dat in 2025 in Zuid-Holland bijna 16% van de panden kwetsbaar is voor wateroverlast als gevolg van extreme neerslag (peildatum: 1 maart 2025). Daarnaast blijkt uit de MoLo dat deze kwetsbaarheid van panden naar verwachting in de toekomst verder zal toenemen, onder andere door ernstigere klimaatrisico's en bodemdaling.²⁹ Een belangrijke kanttekening bij de MoLo is dat deze is ontwikkeld vanuit klimaatadaptatie en niet vanuit water. Hierdoor is de Monitor Leefomgeving gericht op een ander soort wateroverlast dan waar de provincie aan werkt vanuit beleidsmaatregel 5.3.1.7: wateroverlast beperken. Daarnaast is de MoLo gericht op het stedelijk gebied. De Monitor geeft dus geen representatief beeld over de voortgang op het gebied van wateroverlast voor de gehele provincie.

Grootschalige wateroverlast

Ook is tijdens de evaluatieperiode een *case study* uitgevoerd naar de gevolgen van grootschalige wateroverlast in de provincie Zuid-Holland (de provinciale en bovenregionale stresstesten). Met deze studie is inzichtelijk gemaakt wat de gevolgen zouden zijn van 200 mm neerslag in twee dagen.³⁰ Uit het onderzoek blijkt dat bij grootschalige neerslag op veel plaatsen het water op het maaiveld komt te staan, vooral in het landelijk gebied. De waterdieptes zullen naar verwachting vrijwel overal kleiner dan 50 cm zijn. Boezemgangen in Delfland en Rijnland krijgen te maken met kritische waterstanden en boezemkadedoorbraken zijn niet uitgesloten. De gevolgen van grootschalige neerslag zullen naar (conservatieve) schatting uitkomen in de orde van 2 miljard euro. De kans op dodelijke slachtoffers is heel klein en er zal vooral grote schade ontstaan aan landbouw, recreatie, glastuinbouw en bedrijventerreinen. Het rapport noemt dat om goed voorbereid te zijn op de toekomst, vooral moet

²⁵ Artikel 13.3 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2025.

²⁶ De berekeningen worden gemaakt met behulp van een modelstudie waarin tenminste neerslag en verdamping conform het huidige klimaat als invoer worden gebruikt. Zie ook: Witteveen+Bos (2025). Adviesrapport knelpunten omgevingswaarden 2025, p. 7.

²⁷ Witteveen+Bos (2025). Adviesrapport knelpunten omgevingswaarden 2025, p. 38 – 39.

²⁸ Provincie Zuid-Holland (2025). Startnotitie Herziening Omgevingsbeleid Regionaal Waterprogramma 2025.

²⁹ Zie 'wateroverlast', monitorleefomgeving.zuid-holland.nl.

³⁰ Deltares (2022). Case study Zuid-Holland: Analyse grootschalige wateroverlast.

worden ingezet op het meenemen van de effecten van grootschalige neerslag in de ruimtelijke ordening en crisisbeheersing.³¹

In 2025 is ook gestart met het uitvoeren van bovenregionale stresstesten. Uit de daaruit voortvloeiende waterkaarten blijkt dat bij een extreme bui (200 mm in 48 uur), het water in de laagste delen van de polders blijft staan en dan vaak één tot drie weken. Het watersysteem kan zulke hoeveelheden niet goed afvoeren. Met een verhoogde capaciteit van de waterafvoer en extra waterberging kan de wateroverlast worden verminderd, maar overlast is niet te voorkomen.³²

3.1.2 Monitoringsinformatie waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

Grondwater

De provincie streeft naar een goede kwaliteit en kwantiteit van grondwater. Binnen de provincie Zuid-Holland liggen (gedeeltelijk of volledig) vijf grondwaterlichamen. Zowel de chemische toestand als de kwantitatieve toestand daarvan moeten in orde zijn.³³ De beoordeling van de kwantiteit en de kwaliteit van het grondwater is ingegeven vanuit de KRW. Vanuit de KRW wordt getoetst op drie generieke deeltesten die worden uitgevoerd op het niveau van het gehele grondwaterlichaam: 1) waterbalans (beoordeling van grondwatervoorraden), 2) de chemische toestand, en 3) intrusie (mate van verzilting als gevolg van binnendringen van zout water). Daarnaast wordt beoordeeld op drie specifieke deeltesten voor locaties met een grondwaterafhankelijke functie binnen het grondwaterlichaam: 4) mate van (te) lage toevoer van grondwater en/of een te slechte kwaliteit van het toegevoerde grondwater, 5) significante schade aan natuurgebieden door verontreiniging van grondwater en 6) mate van (negatieve) invloed van grondwaterkwaliteit op de waterwinning als gevolg van een grotere benodigde zuiveringsinspanning. Onder de KRW-systematiek geldt het principe ‘one-out-all-out’, dat wil zeggen: als één van de zes deeltesten niet voldoet, voldoet het gehele waterlichaam niet.

In 2020 zijn toestands- en trendbeoordeling van het grondwater KRW uitgevoerd (deze peildatum ligt dus vóór de evaluatieperiode). Op basis van informatie uit 2020 scoorden de vijf grondwaterlichamen op de generieke deeltesten als volgt:³⁴

- Voldoende grondwater (waterbalans): vijf van de vijf grondwaterlichamen scoorden ‘goed’.
- Schoon grondwater (chemie): vier van de vijf grondwaterlichamen scoorden ‘goed’. Voor één grondwaterlichaam is het oordeel ‘ontoereikend’. Dit is het grondwaterlichaam Duin-Rijn-West.
- Intrusie (zoet/zout): vijf van de vijf grondwaterlichamen scoorden ‘goed’.

Voor de specifieke deeltesten geldt op basis van informatie uit 2020 het volgende:

- Grondwaterafhankelijk oppervlaktewater: een aantal oppervlaktewaterlichamen in de provincie zijn significant grondwaterafhankelijk en deze waterlichamen voldoen in het gehele gebied aan deze specifieke deeltest.
- Grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen: een aantal natuurgebieden binnen de provincie voldoen niet aan de doelen die voor deze gebieden zijn gesteld: er is onvoldoende

³¹ Deltares (2022). Case study Zuid-Holland: Analyse grootschalige wateroverlast.

³² Zie ‘Wat als er een extreme regenbui op Zuid-Holland valt?’, zuid-holland.nl.

³³ Zie voor een volledig overzicht van de milieudoelstellingen voor grondwater artikel 4 van de KRW.

³⁴ Zie ‘grondwater’, monitorleefomgeving.zuid-holland.nl.

grondwatertoevoer (kwantiteit).³⁵ Een aantal natuurgebieden scoort ook onvoldoende op grondwaterkwaliteit.³⁶

- Waterwinning: één grondwaterlichaam binnen de provincie voldoet niet, vanwege een stijgende trend in een specifieke probleemstof.

De monitor Leefomgeving signaleert een positieve ontwikkeling voor grondwater: volgens de monitor is de trend dat steeds meer grondwaterlichamen aan de doelstellingen voldoen. Ook in de Tussenbalans KRW 2025 wordt geschreven dat voor enkele ‘rode’ scores op grondwater maatregelen zijn genomen die effectief lijken te zijn en/of dat de oorzaak op grond waarvan de KRW-toets ontoereikend was, is weggenomen.³⁷ Ook de verwachte langjarige ontwikkeling is positief. De verwachting volgens de MoLo is dat alle vijf de grondwaterlichamen in 2027 aan de KRW-doelen zullen voldoen, ofwel omdat de situatie van een grondwaterlichaam is verbeterd, ofwel omdat een uitzondering op grond van KRW-regels zal worden gemaakt.³⁸ In de omgevingseffectrapportage wordt de kanttekening geplaatst dat door externe ontwikkelingen, zoals klimaatverandering, toenemende watervraag en diffuse verontreiniging, de KRW-doelen voor grondwater op langere termijn (vooral na 2027) onder druk zullen komen te staan.³⁹

In de evaluatie van het provinciaal beleidskader grondwateronttrekkingen en -infiltraties uit 2024 wordt een kritische kanttekening geplaatst bij de KRW-toestandsbeoordeling.⁴⁰ Volgens de onderzoekers doet deze beoordeling onvoldoende recht aan de omvang van de daadwerkelijke regionale en lokale knelpunten en opgaven voor grondwater. Ook de provincie zelf heeft dit geconstateerd in de KRW Tussenbalans 2025.⁴¹ Volgens de informatie uit het bijbehorende rapport zullen waarschijnlijk niet alle vijf grondwaterlichamen in 2027 volledig voldoen aan de KRW-normen.⁴² Ook benadrukt de provincie dat het grondwatersysteem een traag systeem is. Grondwaterlichamen die nu in goede toestand zijn, kunnen in de komende jaren alsnog onder druk komen te staan, bijvoorbeeld als gevolg van zeespiegelstijging/verzilting, toenemende watervraag of door vervuiling.⁴³

Oppervlaktewater

De provincie streeft naar een goede kwaliteit van oppervlaktewater. Voor het oppervlaktewater geldt als doel dat in 2027 alle wateren in de provincie een goede chemische en ecologische toestand hebben.⁴⁴ Ook voor de kwaliteit van oppervlaktewater wordt de beoordelingssystematiek van de KRW gevolgd. De KRW kijkt onder andere naar de ecologische waterkwaliteit en naar de verontreiniging door chemische stoffen. Een oppervlaktewaterlichaam voldoet, wanneer ‘groen’ wordt gescoord op alle 11 ecologische parameters van de KRW en wanneer de verontreiniging door de chemische stoffen beneden de norm van de KRW blijft. Op 1 maart 2025 (de peildatum die is gehanteerd in de MoLo), voldoet geen van de 125 oppervlaktewaterlichamen in Zuid-Holland aan de KRW-systematiek. Ook uit

³⁵ Het gaat om de natuurgebieden Nieuwkoopse Plassen en de Haeck, Lingebied & Diefdijk-Zuid en Sollevelt en Kapitelduinen. Provincie Zuid-Holland (2025). Provincie Zuid-Holland (2025). Omgevingseffectrapport (OER) herziening omgevingsbeleid 2025.

³⁶ Het gaat om de natuurgebieden Nieuwkoopse Plassen en de Haeck, Lingebied & Diefdijk-Zuid en Voornes Duin.

³⁷ Zie brief aan Provinciale Staten van 9 april 2025, betreffende ‘Tussenbalans KRW 2025 op doelbereik’.

³⁸ Zie ‘grondwater’, monitorleefomgeving.zuid-holland.nl.

³⁹ Provincie Zuid-Holland (2025). Omgevingseffectrapport (OER) herziening omgevingsbeleid 2025.

⁴⁰ Arcadis (2024). Provinciaal beleidskader grondwateronttrekkingen en -infiltraties. Beleidsevaluatie provincie Zuid-Holland 2024.

⁴¹ Zie brief aan Provinciale Staten van 9 april 2025, betreffende ‘Tussenbalans KRW 2025 op doelbereik’.

⁴² Op de deelttoets chemie zijn er aanvullende maatregelen nodig om te zorgen dat alle vijf grondwaterlichamen voldoen. Ook zal Bentazon de drempelwaarde waarschijnlijk overschrijden; dit betreft een historische verontreiniging, zie: brief aan Provinciale Staten van 9 april 2025, betreffende ‘Tussenbalans KRW 2025 op doelbereik’.

⁴³ Zie brief aan Provinciale Staten van 9 april 2025, betreffende ‘Tussenbalans KRW 2025 op doelbereik’.

⁴⁴ Voortgangsrapportage maatregelen Kaderrichtlijn Water (2024). Provincie Zuid-Holland.

de Tussenbalans 2025, die specifiek voor de provincie Zuid-Holland is opgesteld, blijkt dat de opgave voor oppervlaktewater in het gebied groot is.⁴⁵ Daarbij geldt de kanttekening dat veel oppervlaktewaterlichamen op afzonderlijke ecologische en chemische parameters wel een ‘voldoende’ scoren en dat in totaal circa 80% van de doelen wordt gehaald. Door de gehanteerde beoordelingsmethode van de KRW (‘one-out-all-out’) leidt het niet behalen van één doel er echter toe dat een waterlichaam als geheel als onvoldoende wordt beoordeeld.

Hoewel de kwaliteit van het oppervlaktewater in provincie Zuid-Holland dus nog onvoldoende goed is, is de biologische kwaliteit van het oppervlaktewater de afgelopen jaren sterk verbeterd.⁴⁶ Zo had in 2009 (de eerste KRW-rapportage) 13% van de waterlichamen een matige of goede kwaliteit, tegenover 64% van de waterlichamen in 2025.

Waterbeschikbaarheid

De provincie wil goede kwantiteit van oppervlaktewater en bronnen voor drinkwaterproductie en vitale drinkwaterinfrastructuur beschermen. De provincie heeft de ambitie om weerbaar te zijn tegen zoetwatertekorten in 2050.⁴⁷ Er zijn geen kwantitatieve doelen vastgesteld voor het thema waterbeschikbaarheid. Voor de beoordeling van waterbeschikbaarheid is in de omgevingseffectrapportage gekeken naar de balans tussen vraag en aanbod op basis van *expert judgment*. Er wordt geconcludeerd dat de balans tussen vraag en aanbod momenteel onder druk staat, onder andere als gevolg van knelpunten met onttrekkingsvergunningen, verontreinigingen in de bronnen voor drinkwater en een toenemende drinkwatervraag. De opgave voor waterbeschikbaarheid zal in de toekomst alleen maar groter worden, als gevolg van teruglopende zomerse Rijnaafvoer, zeespiegelstijging, toenemende drinkwatervraag door bevolkingsgroei/woningbouw en toenemende watervraag door diverse andere ontwikkelingen. De verwachting is dat het accepteren van verzilting op de lange termijn (2100) in delen van de provincie onvermijdelijk zal zijn.⁴⁸

3.2 Percepties over doelbereik en voortgang

Tijdens gesprekken met zowel interne als externe gesprekspartners is gevraagd in hoeverre er volgens hen voldoende inzicht bestaat in de voortgang op de waterdoelen en hoe zij die voortgang inschatten. Daarbij valt op dat de meeste gesprekspartners slechts inzicht hebben in de voortgang van specifieke beleidsmaatregelen, en dat vrijwel niemand overkoepelend inzicht heeft in de voortgang van het waterbeleid.

Voor specifieke beleidsmaatregelen, zoals voor grondwater en oppervlaktewater, is een monitoringssystematiek ingesteld vanuit de KRW. Gesprekspartners signaleren dat het lastig is om overkoepelend inzicht te krijgen in de voortgang van het waterbeleid. Dat komt onder andere doordat ten tijde van het schrijven van dit rapport er geen specifieke indicatoren zijn vastgesteld als onderdeel van het waterbeleid. De Monitor Leefomgeving geeft enigszins inzicht in de voortgang van de waterdoelen, maar deze monitoringsbron is bij veel gesprekspartners niet bekend. De MoLo is opgesteld om inzicht te geven in de stand van zaken van de leefomgeving in provincie Zuid-Holland. De MoLo is niet opgesteld met als doel om de voortgang van het waterbeleid te monitoren, en geeft om die reden ook geen volledig beeld van de voortgang van dat beleid. Ook geven gesprekspartners aan dat de

⁴⁵ Zie brief aan Provinciale Staten van 9 april 2025, betreffende ‘Tussenbalans KRW 2025 op doelbereik’.

⁴⁶ Voortgangsrapportage maatregelen Kaderrichtlijn Water (2024). Provincie Zuid-Holland.

⁴⁷ Voortgangsrapportage maatregelen Kaderrichtlijn Water (2024). Provincie Zuid-Holland.

⁴⁸ Provincie Zuid-Holland (2025). Omgevingseffectrapport (OER) herziening omgevingsbeleid 2025.

indicatoren uit de Monitor Leefomgeving erg worden beïnvloed door externe (f)actoren en dat de provincie de indicatoren slechts beperkt kan beïnvloeden.

3.3 Bevindingen over voortgang

Gedurende de evaluatieperiode waren geen specifieke voortgangsindicatoren vastgesteld voor de overkoepelende doelen van het waterbeleid. Om de actuele stand van zaken op de verschillende waterthema's (waterveiligheid, wateroverlast, waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid) in beeld te brengen, hebben wij ons daarom gebaseerd op beschikbare monitoringsinformatie en rapportages, waaronder de Monitor Leefomgeving, de Omgevingseffectrapportage 2025 en de Tussenbalans KRW 2025. Daarbij merken wij op dat de Monitor Leefomgeving primair is bedoeld om inzicht te geven in de algemene staat van de leefomgeving en niet specifiek is ingericht als monitoringsinstrument voor het waterbeleid. De monitor biedt daardoor slechts gedeeltelijk zicht op de voortgang van het waterbeleid. Zo wordt wateroverlast voornamelijk gemeten aan de hand van het aandeel kwetsbare panden, terwijl wateroverlast in landelijke gebieden buiten beeld blijft. Bovendien vallen diverse indicatoren uit de Monitor Leefomgeving slechts ten dele binnen de directe invloedssfeer van de provincie.

Voor het thema waterveiligheid constateren we dat de afgelopen jaren vooruitgang is geboekt, maar dat tegelijkertijd nog niet alle waterkeringen voldoen aan de veiligheidsnormen uit de Omgevingsverordening van de provincie. We constateren dat er op het gebied van wateroverlast geen overkoepelende monitoringsinformatie beschikbaar is. Deze wordt wel verwacht, aangezien de provincie via bestuurlijke afspraken heeft afgesproken met de waterschappen dat zij vanaf april 2026 een verslag aanleveren over de omgevingswaarden. De Monitor Leefomgeving geeft aan dat 15,53% van de panden kwetsbaar is voor wateroverlast als gevolg van extreme neerslag. Kanttekening is wel dat deze monitor gaat over een ander soort type wateroverlast als bedoeld in beleidsmaatregel 5.3.1.7 en dus niet iets zegt over de specifieke voortgang op maatregel 5.3.1.7.

We constateren zowel rondom grondwaterlichamen als rondom oppervlaktewaterlichamen de afgelopen jaren sprake is geweest van een positieve ontwikkeling. Hoewel er maatregelen zijn genomen om de scores voor grondwaterlichamen te verbeteren, zal de provincie waarschijnlijk niet alle KRW-doelen voor grondwaterlichamen in 2027 volledig behalen. Voor oppervlaktewater geldt dat nog geen één van de 125 oppervlaktewaterlichamen voldoende scoort, en de verwachting is ook niet dat de KRW-doestellingen voor de kwaliteit van oppervlaktewater, behaald zullen worden. Voor waterbeschikbaarheid is vastgesteld dat de balans tussen vraag en aanbod momenteel onder druk staat en dat de opgave in de toekomst alleen maar zal toenemen. Deze bevindingen zijn gebaseerd op de KRW-monitoringssystematiek (voor grondwater en oppervlaktewater) en een *expert judgment* (voor waterbeschikbaarheid).

4. Inspanningen, activiteiten en resultaten van waterbeleid

In dit hoofdstuk gaan we in op bevindingen op inspanningsniveau. Daarbij richten we ons op de inspanningen die de provincie Zuid-Holland heeft geleverd in het kader van de beleidsdoelen 5.3.1 (waterveiligheid en wateroverlast) en 5.3.2 (waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid), en de behaalde (of beoogde, maar uitgebleven) resultaten van die inspanningen.

We beschrijven voor elk van de twee beleidsdoelen welke *input* (mensen en middelen) de provincie Zuid-Holland heeft ingezet voor de realisatie daarvan. Vervolgens gaan we per beleidsdoel in op de uitgevoerde beleidsmaatregelen die vallen onder beleidskeuzes 5.3.1 en 5.3.2 en beschrijven we welke resultaten dat heeft opgeleverd. Ook hebben we percepties van gesprekspartners over de uitvoering van de beleidsmaatregelen opgenomen.

4.1 Waterveiligheid en wateroverlast

4.1.1 Beschikbare middelen

In tabel 3 is inzichtelijk gemaakt welke financiële middelen de provincie heeft ingezet voor de thema's waterveiligheid en wateroverlast in de jaren 2022 tot en met 2024, en welk bedrag hiervoor is begroot in 2025. We zijn uitgegaan van de bedragen uit de jaarrekening en begroting van de provincie. De provincie heeft toegelicht dat een groot deel van de uitgaven uit personeelskosten bestaat.

Bij onderstaand overzicht merken we op dat in de loop der jaren de afbakening van onderwerpen die onder beleidskeuze 5.3.1 op de begroting vallen, is gewijzigd. Zo viel de post 'restveen' in de jaren 2022 en 2023 nog wel onder de begroting van beleidskeuze 5.3.1, en in de jaren daarna niet meer. Na 2024 is vanwege opgave gericht werken (OGO) binnen de provincie een deel van het budget van waterveiligheid voor beleidsonderzoek overgeheveld naar beleidsonderzoek Oppervlaktewater, Grond en Drinkwater (dit valt formeel onder beleidsprestatie 5.3.2). Na 2024 is er extra budget toegevoegd aan beleidskeuze 5.3.1 voor WBS.

Jaar	Origineel begroot	Gerealiseerd	Toelichting afwijking
2025	€ 3,524 miljoen	.*	In een gesprek heeft de provincie toegelicht dat dit jaar een deel van het budget (0,3 miljoen) wat eerst onder water viel, is overgeheveld naar Oppervlaktewater, Grond en Drinkwater voor beleidsonderzoek. Met het opgavegericht werken heeft de provincie dit budget gesplitst. Verder is vanaf 2025 €0,5 miljoen toegevoegd voor WBS. ⁴⁹
2024	€ 2,748 miljoen	€ 2,170 miljoen	Het positief resultaat is ontstaan door afhankelijkheid van de markt. Externe partijen schreven zich niet in om bepaalde onderzoeken of opdrachten uit te voeren. Daarnaast zijn door een onderbezetting in arbeidscapaciteit niet alle plannen uitgevoerd. ⁵⁰ Verder heeft de provincie toegelicht dat voorliggende beleidsevaluatie oorspronkelijk voor 2024 stond begroot in plaats van 2025. Ook is in 2024 nog niet gestart met het vervolg op stresstesten en met het opstarten van risicodialogen (terwijl deze wel waren begroot).

⁴⁹ Zie begroting 2025 bij ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, [hier](#) te raadplegen.

⁵⁰ Zie jaarverslag 2024, ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, 'Wat heeft dat gekost', [hier](#) te raadplegen.

2023	€ 3,502 miljoen	€ 1,907 miljoen	Volgens de begrote bedragen en de gerealiseerde bedragen op de jaarrekening, is er in dit jaar sprake van een onderschrijding. De jaarrekening geeft geen verklaring voor de onderschrijding. ⁵¹ De provincie heeft in een gesprek toegelicht dat dit jaar restveel nog onder de begroting van 5.3.1 viel (en vanaf 2024 onder een ander post is ondergebracht). Volgens de provincie was er voor restveel wel een bedrag gereserveerd, maar zijn er nauwelijks uitgaven op geweest, wat de onderschrijding deels verklaart.
2022	€ 3,361 miljoen	€ 2,023 miljoen	De realisatie van de ecologische verbindingszone binnen de projecten Achterwaterschap en Dwarsgang als onderdeel van de samenwerkingsovereenkomst (SOK) Alblasserwaard en Vijfheerenlanden heeft vertraging opgelopen. Er zijn in 2022 alleen plannen gemaakt, maar die zijn nog niet uitgevoerd. Daarnaast vonden onder andere onderschrijdingen plaats rondom regionale waterkeringen. ⁵²

Tabel 3. Overzicht lasten beleidskeuze 5.3.1 (bron: jaarverslagen van de provincie Zuid-Holland). *De jaarrekening van 2025 was ten tijde van het uitvoeren van dit onderzoek nog niet beschikbaar.

Tabel 4 bevat een schatting van de arbeidscapaciteit die de provincie Zuid-Holland vanaf 2022 voor waterveiligheid en wateroverlast beschikbaar heeft gesteld. Deze cijfers bieden een indicatie van hoe de capaciteit rond waterveiligheid en wateroverlast zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Vanwege privacywetgeving kon de informatie over de arbeidscapaciteit niet verder worden gespecificeerd.

Vanaf 2022 heeft de provincie geconstateerd dat het totaal fte voor water niet in verhouding stond tot de grote uitdagingen en de omvang van de werkzaamheden op dit beleidsterrein. Daarom is er in 2023 een ambtelijke claim gedaan voor extra fte voor het beleidsterrein water. Als gevolg daarvan is het beoogde aantal fte voor waterveiligheid en wateroverlast bijna verdubbeld in 2025 ten opzichte van 2022. Een deel van deze arbeidscapaciteit is nog niet ingevuld en staat nog open als vacature. Dit verklaart ook deels de onder uitputting (zie tabel 3) van de begroting voor waterveiligheid en wateroverlast.

FTE	2022	2023	2024	2025
Ingevuld fte	8,8	9,2	8,8	12,5
Vacatures fte	0	0	6,3	2,6
Beoogd totaal fte	8,8	9,2	15,1	15,1

Tabel 4. Aantal fte beleidskeuze 5.3.1.

4.1.2 Beleidsmaatregelen waterveiligheid en wateroverlast

De provincie zet voor beleidskeuze 5.3.1 (waterveiligheid en wateroverlast) in op een aantal beleidsmaatregelen. De beleidsmaatregelen en percepties daarover beschrijven we in deze paragraaf. We beschrijven ook één maatregel (de provinciale en regionale stresstesten), die niet formeel als beleidsmaatregel was geformuleerd, maar die wel vaak door gesprekspartners is genoemd.

Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden – beleidsmaatregel 5.3.1.1

De regio Rijnmond-Drechtsteden valt volledig binnen de grenzen van de provincie Zuid-Holland. Voor dit gebied is als onderdeel van het nationale Deltaprogramma sinds 2009 een apart Deltaprogramma opgericht: het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden (hierna: DPRD).⁵³ De reden daarvoor is dat de uitdagingen rondom water in dit gebied groot zijn: water komt vanuit meerdere kanten en het gebied is

⁵¹ Zie jaarverslag 2023, ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland, 'Wat heeft dat gekost', [hier](#) te raadplegen.

⁵² Zie jaarverslag 2022, ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland, 'Wat heeft dat gekost', [hier](#) te raadplegen.

⁵³ Dit is het gebied vanaf de Hollandsche IJssel tot en met de Haringvlietluizen en vanaf Hoek van Holland tot en met Gorinchem.

sterk in ontwikkeling.⁵⁴ Vanuit het DPRD wordt primair ingezet op preventie (het voorkomen van overstromingen).⁵⁵ Omdat een overstroming nooit valt uit te sluiten, richt het Deltaprogramma zich ook op het beperken van de gevolgen van een overstroming door in te zetten op een overstromingsbewuste ruimtelijke inrichting.

De provincie is één van de deelnemers aan het DPRD.⁵⁶ Deelname aan het DPRD is niet wettelijk verplicht, maar is gebaseerd op bestuurlijke afspraken. De provincie heeft een beleidsmedewerker beschikbaar gesteld die namens de provincie deelneemt in het programmateam van het DPRD. Deze medewerker neemt deel aan het kernteam van het DPRD, dat de dagelijkse aansturing van het Deltaprogramma vormt. De provincie is ook vertegenwoordigd in het directeurenoverleg van DPRD. Het doel van de provincie met haar deelname aan het DPRD is om waterveiligheid en ruimtelijke inrichting met elkaar te verbinden.⁵⁷

De provincie is betrokken bij meerdere projecten binnen het DPRD. Vanuit het DPRD wordt onder meer bijgedragen aan het Nationaal Kennisprogramma Zeespiegelstijging, waarin de provincie één van de deelnemende partijen is. Dit heeft onder andere geleid tot de oplevering van een tussenbalans van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging in 2023 en tot de uitvoering van een regionale effectanalyse zeespiegelstijging begin 2025.⁵⁸

Verder is de provincie binnen het Deltaprogramma vooral betrokken bij activiteiten die gericht zijn op het beperken van de gevolgen van een overstroming en het overstromingsbewust inrichten van binnen- en buitendijkse gebieden. Zo neemt de provincie deel aan de kwartaalbijeenkomsten van het DPRD-platform 'buitendijks', wordt er binnen het DPRD per buitendijks gebied een adaptatiestrategie ontwikkeld voor de lange termijn (de 'Strategische adaptatieagenda Buitendijks') en is er een brochure opgesteld over 10 jaar werken aan buitendijkse waterveiligheid.⁵⁹ In dit verband is ook relevant dat de provincie Zuid-Holland het Convenant 'Klimaatadaptief bouwen' heeft opgesteld met onder meer alle waterschappen, de gemeenten op de verstedelijkingsas Leiden-Rotterdam-Drechtsteden, private partijen die aan gebiedsontwikkeling werken en bouwbedrijven. Dit convenant dient nu als leidraad voor de woningbouwopgave in het gebied van Rijnmond-Drechtsteden.⁶⁰

Percepties over DPRD

Over het algemeen wordt de inzet van de provincie binnen dit programma als positief gewaardeerd. Een medewerker van het DPRD noemt dat de provincie het Deltaprogramma serieus neemt en dat de provincie proactief onderwerpen naar zich toetrekt, bijvoorbeeld het onderwerp WBS. De provincie ontplooit veel activiteiten die voor de samenwerkingspartners binnen het Deltaprogramma ook interessant zijn, en de medewerker van DPRD geeft aan dat de producten hiervan (zoals de klimaat- en WBS-onderlegger), wellicht nog actiever door de provincie met partners gedeeld kunnen worden.

Goedkeuren projectbesluiten (dijkversterkingsplannen) – beleidsmaatregel 5.3.1.2

De provincie is verantwoordelijk voor het goedkeuren van projectbesluiten die de waterschappen

⁵⁴ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, p. 49.

⁵⁵ Zie 'voorkeursstrategie Rijnmond-Drechtsteden', deltaprogramma.nl.

⁵⁶ Andere deelnemers zijn het ministerie van IenW, Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid, hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard en Waterschap Hollandse Delta (namens de waterschappen), de gemeenten Rotterdam, Dordrecht en Hoeksche Waard en vertegenwoordigers van de gebieden Krimpenerwaard, Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Voorne-Putten. Actieve partners zijn havenbedrijf Rotterdam en de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (namens de veiligheidsregio's).

⁵⁷ 'Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden', omgevingsbeleid.zuid-holland.nl.

⁵⁸ Zie 'publicaties Rijnmond-Drechtsteden' op website Deltaprogramma.

⁵⁹ Nationaal Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden (2022). Tien jaar werken aan buitendijkse waterveiligheid.

⁶⁰ Zie 'voorkeursstrategie Rijnmond-Drechtsteden', deltaprogramma.nl.

nemen binnen hun provincie.⁶¹ Waterschappen zijn verplicht om projectbesluiten te nemen over de aanleg, verlegging of versterking van primaire waterkeringen, tenzij het gaat om een primaire waterkering die in beheer is van het Rijk.⁶² Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 kunnen waterschappen ook projectbesluiten nemen over regionale waterkeringen en andere waterstaatswerken.⁶³ De provincie is op de volgende manier betrokken bij projectbesluiten:

- De provincie wordt vaak al vanaf het begin betrokken bij het projectbesluit, bij voorkeur op het moment dat het waterschap start met de voorbereidingen voor het nemen van een projectbesluit.⁶⁴
- Om de milieugevolgen van het project in kaart te brengen, wordt de procedure van de milieueffectrapportage doorlopen.⁶⁵ Via de mer-beoordeling wordt bepaald of voor een project een project-mer verplicht is. Als op voorhand al duidelijk is dat het project ‘aanzienlijke milieueffecten’ zal hebben, kan de mer-beoordeling achterwege blijven en is direct een project-mer verplicht. De provincie is voor de mer-beoordeling het bevoegd gezag. Als er een project-MER is opgesteld, bepaalt de provincie of dit rapport voldoet. Hierover kan de provincie advies inwinnen bij de commissie-mer.⁶⁶
- De uitvoeringsbesluiten zijn alle benodigde besluiten voor het project. Het is aan het waterschap of zij deze wel of niet opnemen in het projectbesluit, vaak wordt ervoor gekozen om de uitvoeringsbesluiten buiten het projectbesluit te houden.⁶⁷ De provincie voert de coördinatie van de uitvoeringsbesluiten verplicht uit als de uitvoeringsbesluiten geen onderdeel zijn van het projectbesluit en het gaat om een projectbesluit over een primaire waterkering.⁶⁸ Voor overige waterstaatswerken geldt deze verplichting niet, maar ligt de keuze bij het waterschap. Het waterschap kiest of om de uitvoeringsbesluiten door de provincie te laten coördineren of om de uitvoeringsbesluiten niet te laten coördineren. Als de provincie het coördinerend bevoegd gezag is, ziet de provincie toe op het op tijd nemen van alle vereiste besluiten.⁶⁹ De provincie gaf aan dat de provincie de afstemming regelt met waterschappen en met vergunningverleners en afspraken maakt over de termijnen voor de vergunningverlening en gelijktijdige bekendmaking van de besluiten.
- Nadat uiteindelijk het definitieve projectbesluit is vastgesteld door het waterschap, wordt het verzoek om goedkeuring verzonden aan de provincie.⁷⁰ Bij deze goedkeuring, toetst de provincie voornamelijk of de landschappelijke, natuur-, en cultuurwaarden (LNC-waarden) voldoende zijn meegenomen. Uit een gesprek met de provincie volgde dat vanuit verschillende beleidsterreinen binnen de provincie advies hierover wordt ingewonnen. Daarnaast controleert de provincie of de inbreng van belanghebbenden een volwaardige plaats in de besluitvorming rondom een projectbesluit heeft gekregen. Participatie is op basis van de Omgevingswet verplicht, maar

⁶¹ Artikel 16.72, lid 1 van de Omgevingswet.

⁶² Artikel 5.46, lid 1 en lid 2 van de Omgevingswet.

⁶³ Artikel 5.44, lid 1 en lid 4, artikel 2.17, lid 1, onder a en Bijlage 1 van de Omgevingswet. Dit is een verbreding ten opzichte van de Waterwet, die gold tot 1 januari 2024. Op basis daarvan gold de mogelijkheid voor een projectplan (onder Omgevingswet; projectbesluit) enkel voor de aanleg, verlegging of versterking van primaire waterkeringen en andere specifieke gevallen bij of krachtens provinciale verordening bepaald. Zie ook artikel 5.5 Waterwet (niet langer geldend).

⁶⁴ Provincie Zuid-Holland (2023). Leidraad procedure goedkeuring projectbesluiten 2023, p. 8.

⁶⁵ Zie paragraaf 16.4.2 van de Omgevingswet; hoofdstuk 11 en Bijlage V van het Omgevingsbesluit.

⁶⁶ Provincie Zuid-Holland (2023). Leidraad procedure goedkeuring projectbesluiten 2023, p. 8 – 9.

⁶⁷ Provincie Zuid-Holland (2023). Leidraad procedure goedkeuring projectbesluiten 2023, p. 6 & 16.

⁶⁸ Provincie Zuid-Holland (2023). Leidraad procedure goedkeuring projectbesluiten 2023, p. 16.

⁶⁹ Provincie Zuid-Holland (2023). Leidraad procedure goedkeuring projectbesluiten 2023, p. 7.

⁷⁰ Artikel 16.72 van de Omgevingswet.

vormvrij.⁷¹ De provincie heeft een termijn van 13 weken om hun besluit over de goedkeuring te nemen, waarna er beroep openstaat tegen het goedkeuringsbesluit bij de Raad van State.⁷²

- Naast deze formele beoordeling, bekijkt de provincie of er meekoppelkansen zijn, waarbij wordt gekeken of er ook andere opgaven meegenomen kunnen worden in het project.⁷³ De provincie attendeert initiatiefnemers op meekoppelkansen, en uit gesprek met provincie volgde dat het uiteindelijk aan de initiatiefnemer zelf is of hier daadwerkelijk gebruik van wordt gemaakt.

In totaal zijn er over de evaluatieperiode vijf projectbesluiten beoordeeld en goedgekeurd door de provincie. Daarnaast heeft de provincie bij deze vijf projectbesluiten de coördinatie van de uitvoeringsbesluiten uitgevoerd.

Percepties over het goedkeuren van projectbesluiten

Een medewerker van de provincie geeft aan dat de samenwerking met de waterschappen rondom het goedkeuren van projectbesluiten goed verloopt. Door in een vroeg stadium de samenwerking op te zoeken wordt voorkomen dat later in het traject problemen ontstaan bij het goedkeuren van projectbesluiten. Ook vindt deze medewerker dat de waterschappen de dijkversterkingsplannen professioneel aanpakken, door voldoende budget, een omgevingsmanager en een goed kwalitatief projectteam beschikbaar te stellen. De provincie geeft aan dat zij initiatiefnemers actief probeert de attenderen op meekoppelkansen bij projectbesluiten, maar dat het aan de initiatiefnemer is om deze kansen al dan niet te benutten. Mogelijk kan de provincie het bestaan van eventuele meekoppelkansen nog actiever in een vroeger stadium benadrukken. De waterschappen geven in het algemeen aan tevreden te zijn over de samenwerking met de provincie en zij hebben geen specifieke signalen gedeeld over goedkeuren van projectbesluiten door de provincie.

Invulling geven aan de EU-Richtlijn overstromingsrisico's (ROR) – beleidsmaatregel 5.3.1.3

De provincie heeft de wettelijke taak om overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten op te stellen, te actualiseren en te publiceren.⁷⁴ Hiermee geeft zij uitvoering aan de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (2007/60/EG), die EU-lidstaten verplicht om overstromingsrisico's inzichtelijk te maken met als doel de negatieve gevolgen van overstromingen te beperken. De kaarten geven inzicht in de fysieke kenmerken van mogelijke overstromingen en de gevolgen daarvan.

De geactualiseerde overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten voor de provincie Zuid-Holland zijn op 22 december 2025 vastgesteld. De kaarten zijn, met uitzondering van de geactualiseerde kaarten voor het Waterschap Hollandse Delta, te raadplegen via risicokaart.nl en atlasleefomgeving.nl.⁷⁵ Op die kaarten is te zien welke gebieden kunnen overstromen, wat de kans is op een overstroming, wat dan de waterdiepte kan zijn en wat de gevolgen zijn. Ten opzichte van de vorige publicatie zijn met de actualisatie eind 2025 ook overstromingen door kleine beken en niet-bedijkte wateren zoveel mogelijk meegenomen. Verder zijn de overstromingskansen aangepast omdat dijken de afgelopen jaren zijn versterkt en opnieuw beoordeeld. Voor het actualiseren van de kaarten heeft de provincie samen met de waterschappen nieuwe overstromingsmodellen en -scenario's laten maken.

⁷¹ Artikel 5.51 van de Omgevingswet.

⁷² Provincie Zuid-Holland (2023). Leidraad procedure goedkeuring projectbesluiten 2023, p. 9 – 10.

⁷³ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, p. 11.

⁷⁴ Zie onder nieuws 'Overstromingsrisico's opnieuw voor inwoners, bedrijven en overheden in kaart gebracht', zuid-holland.nl.

⁷⁵ We hebben begrepen dat de geactualiseerde kaarten voor Waterschap Hollandse Delta later volgen, omdat er voor dit gebied een rekenfout is opgetreden voor het gebied van Waterschap Hollandse Delta. Hierdoor is bij de vaststelling van de kaarten in 2025 teruggeslagen op de kaarten uit 2019. De rekenfout wordt momenteel hersteld en de nieuwe kaarten voor Waterschap Hollandse Delta volgen later.

De provincie zet ook in op samenwerking voor deze beleidsmaatregel. Zo neemt de provincie Zuid-Holland namens alle provincies deel aan de kerngroep Landelijke Databank Overstromingsinformatie (LDO). In de LDO wordt basisinformatie (overstromingsscenario's) voor de overstromingsgevaar- en risicokaarten verzameld en beheerd.⁷⁶

Verder heeft de provincie een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de waterschappen, Rijkswaterstaat en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat over een Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie (LVO). In deze samenwerkingsovereenkomst wordt de invulling van goed beheer, onderhoud en ontsluiting van overstromingsgegevens geregeld. Provincie Zuid-Holland heeft (samen met provincie Noord-Holland), namens de provincies een actieve bijdrage geleverd in de LVO-kerngroep.

Tot slot neemt de provincie Zuid-Holland, net als alle andere provincies, deel aan het ROR-coördinatorenoverleg en aan de werkgroep kaarten. In deze laatste werkgroep wordt alle informatie die nodig is om te voldoen aan de ROR, samengebracht en verwerkt tot landelijke overstromingsgevaarkaarten en overstromingsrisicokaarten.⁷⁷

Percepties over het opstellen van overstromingsrisicokaarten

Externe gesprekspartners hebben geen specifieke signalen gedeeld over de overstromingsrisicokaarten die op grond van de Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) door de provincie worden opgesteld. Een medewerker van de provincie geeft aan dat de overstromingsrisicokaarten waardevol zijn voor externe partijen, zoals banken, verzekeraars, onderzoeksinstituten, studenten en burgers, en door hen worden gebruikt om risico's in te schatten.

Invulling geven aan meerlaagsveiligheid - 5.3.1.4

De provincie zet vanuit eigen ambitie in op meerlaagsveiligheid (hierna: MLV), met als doel om zowel de kans op overstromingen als de gevolgen ervan zoveel mogelijk te beperken. Bij MLV wordt zowel ingezet op preventie, als op beperking van schade en slachtoffers bij een mogelijke dijkdoorbraak en op rampenbeheersing.

De provincie is minder ver gevorderd met de uitwerking van MLV dan zij oorspronkelijk had beoogd. Zo zijn er in 2021 twee onderzoeken uitgevoerd naar de rol van de provincie bij MLV uitgevoerd, maar de uitkomsten en aanbevelingen uit deze onderzoeken zijn nog niet opgepakt.⁷⁸ Volgens de provincie is dit te wijten aan beperkte capaciteit voor dit onderwerp.

Verder heeft de provincie meegewerkt aan twee pilots in de Hoeksche Waard en de Prins Alexanderpolder, uitgevoerd binnen het kader van het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden.⁷⁹ In deze pilots werkten gemeente, waterschap, veiligheidsregio en provincie nauw samen om de methode van MLV concreet te maken. De pilots hebben inzicht gegeven in de mogelijkheden van MLV in deze gebieden en laten zien dat MLV maatwerk vereist. Uit de pilots zijn bovendien concrete maatregelen voortgekomen om de MLV te verbeteren.

Percepties over meerlaagsveiligheid (MLV)

Zowel interne gesprekspartners geven aan dat de provincie tijdens de evaluatieperiode onvoldoende heeft ingezet op MLV, en dat het wenselijk is om in de toekomst meer op dit thema in te zetten. Zowel interne als externe gesprekspartners benadrukken dat MLV in de toekomst alleen maar belangrijker wordt, omdat het watersysteem naar verwachting steeds vaker op haar grenzen zal stuiten. Het wordt

⁷⁶ Hiermee wordt invulling gegeven aan artikel 11.14 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

⁷⁷ Provincie Zuid-Holland (2025). Jaarrekening 2024. 2024 van Provincie Zuid-Holland onder 'Invulling geven aan de EU-Richtlijn overstromingsrisico's (ROR)', p. 115.

⁷⁸ Infram (2021). Verkenning Meerlaagsveiligheid; B. Hendriks (2021). Benchmarkstudie Meerlaagsveiligheid.

⁷⁹ Twynstra Gudde (2025). Meerlaagsveiligheid Prins Alexanderpolder.

dan steeds belangrijker om naast preventie ook in te zetten op de andere ‘lagen’ van MLV (zoals schadebeperking en rampenbeheersing). Verder wordt aangegeven dat het contact tussen de provincie en de veiligheidsregio’s over waterthema’s momenteel beperkt is, maar dat dit contact wel belangrijk is voor het verder ontwikkelen van MLV (met name voor de ‘laag’ rampenbeheersing).

Regionale waterkeringen: aanwijzen, normeren en samenwerken - 5.3.1.5

Regionale waterkeringen beschermen tegen overstromingen uit kleinere wateren, zoals kanalen en boezems.⁸⁰ Het is de wettelijke taak van de provincie om regionale waterkeringen aan te wijzen en de omgevingswaarden voor de veiligheid van regionale waterkeringen vast te stellen.⁸¹ De provincie controleert vervolgens de genormeerde regionale waterkeringen. Verder moet de provincie ervoor zorgen dat gemeenten in hun omgevingsplannen rekening houden met ruimtelijke ontwikkelingen die het beschermingsniveau van de waterkeringen in gevaar kunnen brengen. Tot slot stelt de provincie ook leidraden en richtlijnen op voor het toetsen van regionale waterkeringen.

Ter uitvoering van haar wettelijke taken heeft de provincie in bijlage II van de Omgevingsverordening vastgelegd wat de locaties en geometrische begrenzingen zijn van de regionale waterkeringen. In hoofdstuk 5 van de Omgevingsverordening heeft de provincie omgevingswaarden vastgelegd voor de veiligheid van regionale waterkeringen. De provincie heeft ook termijnen vastgelegd voor de verbetering van regionale waterkeringen, en vastgesteld welke daarvan resultaatsverplichtingen zijn en welke daarvan inspanningsverplichtingen zijn. Voor deze bepalingen zijn de afspraken uit het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2014 als uitgangspunt genomen. Dit zijn bestuurlijke afspraken tussen de provincie Zuid-Holland, provincie Utrecht, provincie Noord-Holland en de inliggende waterschappen over regionale waterkeringen in West-Nederland.⁸²

Verder heeft de provincie in paragraaf 7.3.4 van de Omgevingsverordening bepalingen opgenomen over het vermijden van belemmeringen bij regionale waterkeringen. Als gevolg hiervan dienen gemeenten in hun omgevingsplannen het bij een waterkering horende beperkingengebied aan te duiden.⁸³ Ook dienen zij ‘vrije ruimte’ aan te duiden, met het oog op het belang van de waterveiligheid en ten behoeve van een toekomstige dijkversterking of -uitbreiding.⁸⁴

Tot slot heeft de provincie tijdens de evaluatieperiode verschillende onderzoeken uitgevoerd of (gezamenlijk) laten uitvoeren rondom het thema regionale waterkeringen. Zo is er een evaluatie uitgevoerd van de wijze waarop de waterschappen de genormeerde regionale keringen hebben getoetst over de periode van 2013 t/m 2024.⁸⁵ Uit de evaluatie ontstaat het beeld dat de toetsing van de regionale waterkeringen door de waterschappen onderling verschillen en dat kennisdeling ongestructureerd verloopt.⁸⁶

⁸⁰ Zie “Regionale waterkeringen algemene beschrijving”, iplo.nl. Onder regionale waterkeringen vallen zowel de ‘natte’ (bijvoorbeeld kades langs boezemwateren) als de ‘droge’ waterkeringen zoals langs de regionale rivieren.

⁸¹ Artikel 2.13 van de Omgevingswet. De omgevingswaarden geven de overschrijdingskans aan. Bijvoorbeeld: een norm van 1/100 geeft aan dat de kering berekend is op een waterstand die statistisch gezien gemiddeld eens in de honderd jaar wordt overschreden.

⁸² ‘Regionale keringen’, zuid-holland.nl.

⁸³ Paragraaf 7.3.4 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2025.

⁸⁴ Artikel 7.26 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2025. Gemeenten moeten dit doen indien een waterschap dit profiel van vrije ruimte in de waterschapsverordening heeft aangewezen en geometrisch begrensd als onderdeel van het beperkingengebied met betrekking tot waterstaatswerken

⁸⁵ TAUW (2025). Evaluatie Toets op Veiligheid van de regionale keringen in West Nederland 2025.

⁸⁶ TAUW (2025). Evaluatie Toets op Veiligheid van de regionale keringen in West Nederland 2025, p. 3 – 4.

Uit de rapportages van de waterschappen blijkt dat de veiligheid van regionale waterkeringen in de provincie de afgelopen jaren sterk is verbeterd: in 2012 voldeed 55% van de regionale keringen, tegenover 81% in 2023.⁸⁷

Percepties over regionale waterkeringen

De provincie heeft in een gesprek aangegeven dat de deadline van 2030 (het moment waarop de regionale waterkeringen uiterlijk moeten voldoen aan de omgevingswaarden veiligheid) naar verwachting niet volledig zal worden behaald. Volgens de provincie ligt dit aan beperkte capaciteit bij en beperkte middelen van waterschappen, aangezien de regionale keringen volledig door de waterschappen zelf bekostigd moeten worden. Ook geldt er een afhankelijkheid van de markt: er moeten voldoende aannemers beschikbaar zijn voor werk aan de regionale keringen, en de waterschappen dienen voldoende capaciteit te hebben om dit te managen. Hier zit een knelpunt.

Verder hebben we bij een provincied medewerker het signaal opgehaald dat het soms lastig is om voldoende ruimte voor regionale waterkeringen te reserveren. Enkele externe gesprekspartners onderstrepen dit en verwachten dat de benodigde ruimte voor regionale waterkeringen in de toekomst steeds vaker zal concurreren met andere ruimtelijke claims. Daarom zou het goed zijn als het belang van voldoende ruimte voor regionale waterkeringen nog eerder wordt betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen bij gemeenten. Ook *binnen* de organisatie van de provincie worden medewerkers die zich bezighouden met regionale waterkeringen niet altijd tijdig betrokken bij ruimtelijk beleid, waardoor deadlines, bijvoorbeeld voor het opstellen van kaarten, soms niet worden gehaald. Momenteel wordt wel ingezet op een betere afstemming binnen de provincie tussen het waterbeleid en ruimtelijke inrichting: zo hebben beleidsmedewerkers een schema ontwikkeld om het belang van ruimte voor regionale waterkeringen inzichtelijk te maken voor collega's van ruimtelijk beleid, maar de doorontwikkeling hiervan ligt sinds de zomer stil.

Daarnaast geeft een provincied medewerker aan dat de provincie een meer sturende rol richting de waterschappen zou kunnen vervullen en bijvoorbeeld actiever kan sturen op het behalen van termijnen.

Risico's beheersen bij buitendijks bouwen - 5.3.1.6

In de gebieden die buiten de primaire waterkeringen liggen ('buitendijks'), gelden de wettelijke veiligheidsnormen voor overstromingen niet.⁸⁸ De provincie vindt het belangrijk dat er bij buitendijks bouwen rekening gehouden wordt met de risico's op overstroming.⁸⁹ De provincie zet hier vanuit eigen ambitie op in; het betreft geen wettelijke taak.

De provincie werkt samen via het platform buitendijks (onderdeel van het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden). Binnen dit platform wordt met de betrokken partijen (diverse gemeenten, het Rijk, diverse waterschappen, Rijkswaterstaat, veiligheidsregio's en provincie) samengewerkt aan het beheersen van risico's bij buitendijks bouwen. Het platform buitendijks organiseert kwartaalbijeenkomsten. Tijdens de herijking van de strategie van DPRD komt daarnaast het kernteam buitendijks vaker bijeen om de nieuwe teksten over buitendijks in de te herijken strategie te bespreken. Uit de bijeenkomsten van het platform bleek onder andere dat er behoefte is aan een regionale acceptatiegrens voor de veiligheidsrisico's in buitendijkse gebieden, aangezien er momenteel geen vaste ondergrens voor buitendijks geldt.

⁸⁷ P. 1, Samenvatting voortgangsrapportages regionale waterkeringen Zuid-Hollandse waterschappen 2023. Het betreft het totaal aan regionale waterkeringen van de waterschappen die geheel of gedeeltelijk in provincie Zuid-Holland liggen.

⁸⁸ Provincie Zuid-Holland (2024). Toelichting bij de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening.

⁸⁹ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, p. 12.

Daarnaast werkt de provincie aan het beheersen van risico's bij buitendijks bouwen via de Omgevingsverordening Zuid-Holland. Artikel 7.41a van de Omgevingsverordening vraagt aan gemeenten om rekening te houden met de risico's van klimaatverandering. Hieronder valt ook het beheersen van risico's bij buitendijks bouwen. Artikel 7.41a van de Omgevingsverordening heeft ongeveer drie jaar geleden een ander artikel, dat wel specifiek ging over het beheersen van risico's bij buitendijks bouwen, vervangen. Beide artikelen vroegen ongeveer hetzelfde van gemeenten. Wegens deze overlap is ervoor gekozen om het specifieke artikel over buitendijks bouwen te vervangen door het algemenere artikel over klimaatverandering. De beoordeling van risico's bij buitendijks bouwen ligt als gevolg daarvan nu bij het team planbeoordelaars en niet meer bij team water. Team water werd bij het oude, aparte artikel over risico's beheersen bij buitendijks bouwen nog wel betrokken.⁹⁰

Percepties over risico's buitendijks bouwen

Provinciemedewerkers geven aan dat de afstemming over het artikel buitendijks bouwen en het artikel klimaatverandering onvoldoende heeft plaatsgevonden en dat er daardoor twee artikelen bestonden die deels met elkaar overlaptten. Dit voorbeeld toont volgens een provinciedeskundige aan dat de afstemming tussen het waterbeleid en aanpalende beleidsterreinen soms nog te kort schiet.

Daarnaast geeft een medewerker van de provincie aan dat – omdat het artikel buitendijks bouwen is vervallen ten gunste van het artikel klimaatadaptatie – het onderwerp buitendijks bouwen nu minder zichtbaar is. Het komt immers niet meer expliciet terug in de Omgevingsverordening. Daarom wordt verwacht dat buitendijks bouwen minder aandacht krijgt en dat er in mindere mate rekening wordt gehouden met dit thema. De medewerker ziet de actualisatie van de RWP als een kans om dit onderwerp weer beter zichtbaar te maken.

Wateroverlast beperken – 5.3.1.7.

De provincie zet in op het beperken van de kans op wateroverlast, met als doel om de leefbaarheid, veiligheid en economie van Zuid-Holland voor nu en in de toekomst te beschermen. Uit neerslagstatistieken is namelijk gebleken dat de kans op extreme neerslag is toegenomen en door klimaatverandering verder zal toenemen. Hierdoor neemt ook de kans op wateroverlast door overstrooming uit het regionale watersysteem toe.⁹¹ Deze maatregel is een wettelijke taak en de provincie heeft voor deze maatregel verschillende rollen. De provincie is rechtmatig en kaderstellend voor het vaststellen van omgevingswaarden, monitorend en toezichthoudend voor het bijhouden of de omgevingswaarden worden behaald en samenwerkend en participierend voor de verschillende gesprekken waaraan de provincie deelneemt over het thema wateroverlast.

De provincie geeft met de volgende activiteiten invulling aan deze beleidsmaatregel:

- De provincie heeft **omgevingswaarden vastgesteld in de Omgevingsverordening** voor wateroverlast door overstrooming vanuit het regionale watersysteem. Deze omgevingswaarden drukken de gemiddelde toelaatbare kans op een overstrooming uit per type grondgebruik.⁹² Met deze omgevingswaarden kunnen de waterschappen de benodigde bergings- en afvoercapaciteit van het regionale watersysteem vaststellen en realiseren. De provincie heeft de omgevingswaarden voor de kans op overstrooming vastgelegd in afdeling 5.2 van de Omgevingsverordening. Vanaf 1 januari 2028 moeten gebieden voldoen aan de

⁹⁰ Dit had ook te maken met een internettool die de provincie beschikbaar stelde aan gemeenten om te voldoen aan het artikel uit de verordening.

⁹¹ 'Wateroverlast beperken', zuid-holland.nl.

⁹² Artikel 5.8 en 5.9 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2025.

omgevingswaarden, dit is een inspanningsverplichting voor de waterschappen. Voor enkele gebieden geldt een afwijkende termijn.⁹³

- De provincie heeft een **uitzonderingsstatus ten aanzien van de vastgestelde omgevingswaarden** vastgesteld voor bepaalde gebieden. Dit gebeurt op verzoek van een waterschap.⁹⁴ Dit betekent dat voor deze specifieke gebieden niet langer de verplichting geldt om te voldoen aan de omgevingswaarden. Dit gebeurt wanneer een afwijkend waterpeil nodig is (bijvoorbeeld voor de landbouw) of wanneer het niet doelmatig of kosteneffectief is om maatregelen te nemen om aan de omgevingswaarden te voldoen.⁹⁵
- De provincie heeft een **handleiding over de eisen voor verzoek tot afwijking van de omgevingswaarden** voor wateroverlast opgesteld. Het beoordelingskader biedt een zelfstandig toepasbaar instrument voor het beoordelen van afwijkverzoeken van waterschappen ten aanzien van de provinciale omgevingswaarden voor wateroverlast en ondersteunt de interne besluitvorming binnen de provincie Zuid-Holland.⁹⁶
- De provincie **houdt toezicht op de omgevingswaarden**.⁹⁷ De waterschappen moeten de omgevingswaarden voor regionale wateren realiseren en monitoren.⁹⁸ De resultaten van het monitoren worden in een verslag gedeeld met de provincie. Uit gesprekken met provincie volgt dat dit in de praktijk niet structureel is gebeurd. Daarom zijn in 2025 bestuurlijke afspraken gemaakt om deze verslagen vanaf 2026 wel met de provincie te delen. Vanaf dat moment kan de provincie haar toezichthoudende rol goed gaan invullen.
- De provincie neemt deel aan de **landelijke werkgroep** voor het herijken van de omgevingswaarden. Uit het verkennende gesprek volgde dat één collega van de provincie hierbij is betrokken.
- De provincie voert **gesprekken met samenwerkingspartners** over wateroverlast. Zo voert de provincie gesprekken met samenwerkingspartners over de aanpak van wateroverlast in relatie tot andere beleidsdoelen, waaruit voorstellen kunnen ontstaan om het Omgevingsbeleid of de omgevingswaarden te herzien.
- De provincie heeft ook **verschillende onderzoeken uitgevoerd** of laten uitvoeren over thema's binnen wateroverlast. Zo heeft de provincie onder andere een adviesrapport laten schrijven over de knelpunten voor omgevingswaarden voor wateroverlast en heeft de provincie een beoordelingskader laten uitwerken voor afwijkverzoeken van omgevingswaarden die gelden voor wateroverlast.⁹⁹ Uit het eerstgenoemde adviesrapport volgt dat er een toename van het aantal knelpunten wordt verwacht rondom de omgevingswaarden wateroverlast, vooral in veenweide- en graslandgebieden. De oorzaken liggen onder andere in klimaatverandering en vernattingsmaatregelen.¹⁰⁰ De onderzoeken vormen een basis voor verdere beleidsontwikkeling voor de provincie.¹⁰¹

Percepties over wateroverlast

Het thema wateroverlast heeft de laatste jaren meer aandacht gekregen bij de provincie. De capaciteit

⁹³ Artikel 5.10 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2025.

⁹⁴ Artikel 5.11 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2025.

⁹⁵ Provincie Zuid-Holland (2024). Toelichting bij de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening.

⁹⁶ Witteveen+Bos (2025). Notitie beoordelingskader afwijkverzoeken omgevingswaarden wateroverlast 2025.

⁹⁷ Artikel 13.4 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2025.

⁹⁸ Artikel 13.3 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2025.

⁹⁹ Witteveen+Bos (2025). Notitie beoordelingskader afwijkverzoeken omgevingswaarden wateroverlast 2025; L. Ramaekers (2024). Interprovinciaal Benchmarkonderzoek Wateroverlast. Arcadis (2024); Impactstudie verhogen grondwaterstanden veenweiden; Witteveen+Bos (2025). Adviesrapport knelpunten omgevingswaarden 2025.

¹⁰⁰ Witteveen+Bos (2025). Adviesrapport knelpunten omgevingswaarden 2025, p. 38 – 39.

¹⁰¹ De uitkomsten en aanbevelingen uit het adviesrapport worden bijvoorbeeld meegenomen in de startnotitie voor de Herziening Regionaal Waterprogramma.

van de provincie voor dit thema is bovendien uitgebreid. De provincie geeft aan dat zij de afgelopen jaren heeft ingezet op een sterk netwerk met de waterschappen en dat de samenwerking met hen op dit thema goed verloopt. De aanpak van wateroverlast wordt door de provincie en de waterschappen samen opgepakt en zij weten elkaar goed te vinden. Een medewerker van de provincie geeft aan dat de samenwerking met natuurbeheerders soms nog wat moeilijker verloopt voor deze beleidsmaatregel.

Gesprekspartners vanuit de waterschappen geven aan dat zij onder andere voor het thema ‘wateroverlast’ samenwerken met de provincie. Deze samenwerking ervaren ook zij als positief en gelijkwaardig. Tegelijkertijd wordt gesignaleerd dat het voor de waterschappen steeds lastiger is om aan de provinciale normen voor wateroverlast te voldoen. Dit komt door klimaatverandering, beleidsontwikkelingen die juist om vernatting vragen (zoals het tegengaan van bodemdaling en droogte), veranderingen in landgebruik en verstedelijking. Gesprekspartners, waaronder de waterschappen, geven aan dat er behoefte is aan duidelijkere keuzes en prioritering vanuit de provincie wanneer het strikt voldoen aan de omgevingswaarden voor wateroverlast botst met andere belangen. Ook een provinciedewerker denkt dat de provincie duidelijker kan zijn in haar verwachtingen wanneer het strikt hanteren van een omgevingswaarden voor wateroverlast in een specifieke situatie niet realistisch is. De verwachting is dat het adviesrapport van Witteveen + Bos over knelpunten rondom omgevingswaarden wateroverlast hierbij gaat helpen.¹⁰²

Tot slot signaleert een provinciedewerker dat in verschillende beleidsdocumenten van de provincie verschillende rollen voor de provincie worden genoemd op dit thema. Zo wordt in het Omgevingsbeleid gesproken van de ‘rechtmatige rol’ van de provincie en in het RWP van de rollen ‘regisseren’ en ‘participeren’. Dit komt de consistentie niet ten goede.

Bovenregionale stresstesten – overig

Naar aanleiding van overstromingen in juli 2021 in Limburg, heeft de provincie Zuid-Holland in 2022 als eerste provincie een onderzoek laten uitvoeren onder de naam ‘Analyse grootschalige wateroverlast’.¹⁰³ Zulke onderzoeken staan ook wel bekend onder de naam ‘stresstesten’. In 2023 is besloten om landelijk onderzoek (‘bovenregionale stresstesten’) uit te voeren verdeeld over 13 regio’s. Als eerste stap in dit proces zijn kaarten opgesteld waarop te zien is hoe hoog het water komt te staan en hoelang dat blijft staan: ‘de waterbeelden’. In Zuid-Holland gaat het om kaarten van de gebieden Rijn-Maasmonding, Amsterdam-Rijnkanaal/Noordzeekanaal (ARK-NZK) en Rivierenland. Uit de uitgevoerde onderzoeken blijkt dat bij een extreme bui (waarbij het in twee dagen 200 milliliter regent) het water in de laagste delen van de polders in de provincie blijft staan over een periode van ongeveer één tot drie weken. Omdat het watersysteem de hoeveelheden water dan niet goed kan afvoeren, ontstaat er in zulke gevallen langdurige, grootschalige wateroverlast in stedelijke en landelijke gebieden.¹⁰⁴

Percepties over het uitvoeren van stresstesten

Het valt op dat meerdere interne en externe gesprekspartners benadrukken dat ze het een goede ontwikkeling vinden dat de provincie is gestart met het uitvoeren van provinciale en bovenregionale stresstesten. Het uitvoeren van dit type testen was oorspronkelijk niet als maatregel opgenomen in het Omgevingsbeleid, maar de testen zijn uitgevoerd naar aanleiding van de overstromingen in Limburg in 2021. In meerdere gesprekken (zowel met interne als externe gesprekspartners) zijn de stresstesten genoemd als voorbeeld van concrete en succesvol uitgevoerde activiteiten van de provincie.

¹⁰² Witteveen+Bos (2025). Adviesrapport knelpunten omgevingswaarden 2025.

¹⁰³ Zie ‘Wat als er een extreme regenbui op Zuid-Holland valt?’, zuid-holland.nl.

¹⁰⁴ Zie ‘Wat als er een extreme regenbui op Zuid-Holland valt?’, zuid-holland.nl.

4.1.3 Bevindingen over inzet op waterveiligheid en wateroverlast

Het budget voor waterveiligheid en wateroverlast is over de evaluatiejaren toegenomen. We hebben inzicht gekregen in de middelen die voor beleidskeuze 5.3.1 (waterveiligheid en wateroverlast) beschikbaar zijn gesteld. Op basis van dit overzicht zou de indruk kunnen ontstaan dat de uitgaven voor beleidsdoel 5.3.1 in de loop der jaren is afgenomen. Dit beeld is echter vertekend. Uit gesprekken met de provincie blijkt dat gedurende de evaluatieperiode juist extra middelen en fte beschikbaar zijn gesteld. Het vertekende beeld wordt verklaard doordat uitgaven in eerdere jaren anders zijn toegerekend dan in latere jaren.

Voor het thema waterveiligheid en wateroverlast voert de provincie niet alleen haar wettelijke taken uit, maar zet zij vanuit eigen ambitie ook in op aanvullende maatregelen. Zij heeft met het uitvoeren van deze maatregelen concrete resultaten geboekt, waarvan het aannemelijk is dat deze bijdragen aan de overkoepelende doelen voor waterveiligheid en wateroverlast. Zo heeft de provincie uit eigen ambitie ingezet op meerlaagsveiligheid, buitendijks bouwen en actieve deelname aan het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden. De provincie is niet wettelijk verplicht om deze beleidsmaatregelen te nemen, maar heeft ervoor gekozen hier wel op in te zetten wegens bijzondere kenmerken van het gebied (er wordt bijvoorbeeld veel buitendijks gebouwd) en omdat dit past bij de doelen uit het waterbeleid. Ook is de provincie, in aanvulling op de oorspronkelijke beleidsvoornemens, gestart met regionale en bovenregionale stresstesten naar aanleiding van de overstromingen in Limburg in 2021. Dit wordt als positief en voortvarend beoordeeld. We zien dat met het uitvoeren van de beleidsmaatregelen concrete resultaten zijn geboekt die passen bij de beleidsdoelen. Zo zijn vijf dijkversterkingsplannen goedgekeurd, zijn overstromingsrisicokaarten herijkt en is de veiligheid van regionale waterkeringen verder verbeterd.

Tegelijkertijd constateren we dat de provincie op sommige onderdelen minder ver is gekomen dan oorspronkelijk beoogd. De belangrijkste verklaring hiervoor is beperkte arbeidscapaciteit. Uit de jaarrekeningen blijkt dat gedurende de evaluatieperiode het beschikbare budget voor waterveiligheid en wateroverlast niet volledig is benut. Volgens de provincie hangt dit samen met capaciteitsbeperkingen en afhankelijkheden van externe partijen, waardoor sommige projecten later zijn gestart of uitgevoerd. Dit heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat op de uitwerking van meerlaagsveiligheid minder voortgang is geboekt dan aanvankelijk voorzien. Ook is in 2024 nog niet gestart met het vervolg op stresstesten en met het opstarten van risicodialogen, terwijl dit wel was begroot. Tot slot heeft de provincie lange tijd niet haar toezichthoudende rol kunnen uitvoeren voor de omgevingswaarden. Vanaf april 2026 kan dit wel, want er zijn bestuurlijke afspraken gemaakt dat vanaf dat moment de waterschappen hun verslagen hierover zullen aanleveren.

4.2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

4.2.1 Beschikbare middelen

Tabel 5 bevat een overzicht van de begroting en realisatie in de periode 2022-2025 voor de thema's waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Het grootste gedeelte van het budget voor waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid wordt besteed aan personeelskosten.

Het valt op dat de gerealiseerde lasten tussen 2022 en 2024 bijna verdubbelen van ruim drie miljoen naar ruim zes miljoen euro. De verwachting is dat de lastenstijging in 2025 doorzet. In de begroting voor 2025 werd uitgegaan van 8,2 miljoen euro; dit bedrag is in de voorjaarsnota omhoog bijgesteld naar

10,5 miljoen.¹⁰⁵ Dit zou een lastenstijging betekenen van 225% in drie jaar. De toename van de begroting in 2025 ten opzichte van 2024 wordt met name veroorzaakt door hogere uitgaven voor waterkwaliteit. De Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten hebben hiervoor extra middelen beschikbaar gesteld via amendementen en moties. Aangezien het Rijk onder het Nationaal Programma Landelijk Gebied geen middelen heeft toegekend voor de uitvoering van KRW-maatregelen, hebben de Provinciale Staten besloten hiervoor middelen uit de eigen begroting vrij te maken en toe te voegen aan het KRW-budget. Zo is er extra geld vrijgemaakt voor projecten onder het Zuid-Holland Programma Landelijk Gebied en er is extra geld vrijgemaakt voor wasplaatsen. De provincie geeft aan dat er enige tijd zit tussen het vrijmaken van de middelen en het daadwerkelijk uitgeven van de middelen, omdat de provincie tijd nodig heeft om subsidieregelingen open te zetten of projecten tot ontwikkeling te brengen. Daarbij is de staatssteuntoets soms een vertragende factor.

Daarnaast valt op dat het begrote en het gerealiseerde budget in 2024 ver uit elkaar liggen. Het gaat om een verschil van ongeveer 2,3 miljoen euro. Dit verschil wordt onder andere verklaard door twee ontwikkelingen. Ten eerste zijn de subsidieasten in het kader van het Deltaprogramma Zoet Water toegenomen door ontvangen Rijksbijdragen (SPUK's), die de provincie als kassier doorbetaalt aan derden. Hierdoor zijn de lasten in 2024 naar boven bijgesteld. Ten tweede heeft het voorzitterschap en de administratie van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West geleid tot extra uitvoerings- en administratielasten.¹⁰⁶ Overigens bekostigt de provincie maar een deel van het Regionaal Bestuurlijk overleg Rijn-West.

Jaar	Origineel begroot	Gerealiseerd	Toelichting afwijking
2025	€ 10,467 miljoen ¹⁰⁷	-*	
2024	€ 3,864 miljoen	€ 6,126 miljoen	De begrotingssubsidie voor het Hoogheemraadschap van Delfland voor de bouw en exploitatie collectieve zuivering (€ 0,2 miljoen) en de begrotingssubsidie aan de Greenport Duin- en Bollenstreek voor regiocertificering (€ 0,4 miljoen) zijn beide gepubliceerd in de najaarsnota van 2024. Hogere lasten worden veroorzaakt door hogere subsidieasten in het kader van het Deltaprogramma Zoet Water en extra uitvoerings- en administratielasten in het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West. ¹⁰⁸
2023	€ 4,163 miljoen	€ 3,725 miljoen	Onder de KRW stelde de provincie in 2023 de subsidieregeling Groen, paragraaf Verbeteren Waterkwaliteit open met een plafond van € 0,3 mln. Hierop ontving de provincie een beperkt aantal aanvragen en kende ze 1 aanvraag toe, waardoor een overschot ontstond. ¹⁰⁹
2022	€ 3,314 miljoen	€ 3,217 miljoen	Er vond overschrijding plaats binnen zoet water projecten en overschrijding als gevolg van vertraging in een project voor een ecologische verbindingszone binnen de projecten Achterwaterschap en Dwarsgang als onderdeel van de samenwerkingsovereenkomst Alblasterwaard en Vijfheerenlanden. Wel was het aantal aanvragen voor Waterwetvergunningen en MER beoordeling substantieel hoger dan begroot in het werkprogramma, mede als gevolg van verduurzaming van de energievoorziening. ¹¹⁰

¹⁰⁵ Zie voorjaarsnota 2025, bij ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, [hier](#) te raadplegen.

¹⁰⁷ Zie begroting 2025, bij ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, [hier](#) te raadplegen.

¹⁰⁸ Zie jaarverslag 2024, ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, 'Wat heeft dat gekost?', [hier](#) te raadplegen.

¹⁰⁹ Zie jaarverslag 2023, bij ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland 'Wat heeft dat gekost', [hier](#) te raadplegen.

¹¹⁰ Zie jaarverslag 2022, bij ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland, 'Wat heeft dat gekost', [hier](#) te raadplegen.

Tabel 5. Overzicht lasten beleidskeuze 5.3.2 (bron: jaarverslagen van de provincie Zuid-Holland). *De jaarrekening van 2025 was ten tijde van het uitvoeren van dit onderzoek nog niet beschikbaar.

Tabel 6 geeft een schatting weer van de capaciteit die de provincie Zuid-Holland vanaf 2022 inzet voor waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Deze cijfers bieden een indicatie van hoe de capaciteit rond waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Vanwege privacywetgeving kon de informatie over de arbeidscapaciteit niet verder worden gespecificeerd.

Vanaf 2022 heeft de provincie geconstateerd dat het totaal aantal fte voor water niet in verhouding stond tot de grote uitdagingen en de omvang van de werkzaamheden op dit beleidsterrein. Daarom is er in 2023 een ambtelijke claim gedaan voor extra fte voor het beleidsterrein water. Als gevolg daarvan is het beoogde aantal fte voor waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid verdrievoudigd in 2025 ten opzichte van 2022. Hiervan staat een deel nog open als vacature. De provincie geeft aan dat het lastig is om geschikte mensen te werven en dat het team niet in één keer een groot aantal nieuwe medewerkers kan inwerken.

FTE	2022	2023	2024	2025
Ingevuld fte	8,1	7,5	7,7	15,2
Vacatures fte	0	0	12,7	9,6
Beoogd totaal fte	8,1	7,5	20,4	24,8

Tabel 6. Inschatting van de capaciteitsinzet bij de provincie Zuid-Holland op het terrein van waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid (bron: provincie Zuid-Holland)

4.2.2 Beleidsmaatregelen waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

We beschrijven de inspanningen en (behaalde of uitgebleven) resultaten van de provincie op het terrein van waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid aan de hand van de beleidsmaatregelen die in het Omgevingsbeleid voor beleidskeuze 5.3.2 zijn geformuleerd. We nemen per maatregel een korte beschrijving op van de belangrijkste feiten, percepties en bevindingen.

Goede en veilige zwemlocaties in oppervlaktewater – beleidsmaatregel 5.3.2.1

De provincie heeft een aantal wettelijke taken rondom zwemlocaties en heeft als doel om goed ingerichte en veilige zwemlocaties in het oppervlaktewater te bereiken. De provincie wijst elk voorjaar de zwemlocaties aan. De rest van de wettelijke taken van de provincie (zoals jaarlijks onderzoek naar de veiligheid, maatregelen nemen ter verbetering van de veiligheid en zwemwaterkwaliteit en het informeren van het publiek over zwemlocaties en zwemwaterkwaliteit) zijn gedelegeerd naar de Omgevingsdienst Midden-Nederland. De provincie en de omgevingsdienst hebben hiertoe een jaarplan opgesteld en voeren jaargesprekken. Daarnaast vindt maandelijkse afstemming plaats tussen de provincie en de Omgevingsdienst over de voortgang op dit thema.

De provincie heeft meerdere activiteiten uitgevoerd ter uitvoering van haar wettelijke taken en beleid rondom zwemlocaties. Zo heeft de provincie in afdeling 3.10 van de Omgevingsverordening regels opgenomen waaraan houders van zwemlocaties moeten voldoen. Ook faciliteert de provincie overlegstructuren voor overleg over mogelijk nieuwe zwemlocaties. Over de evaluatieperiode heeft de provincie voor zwemlocaties de volgende resultaten bereikt:

- De provincie heeft in 2022 102 officiële zwemlocaties aangewezen in haar grondgebied en in de jaren 2023 t/m 2025 waren dit steeds 105 zwemlocaties. Het thema zwemwater is ook opgenomen in het recreatieperspectief 2030, welke door de provincie in 2023 is opgesteld.¹¹¹

¹¹⁰ Zie jaarverslag 2022, bij ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland, 'Wat heeft dat gekost', [hier](#) te raadplegen.

¹¹¹ Provincie Zuid-Holland (2023). Recreatieperspectief Zuid-Holland 2030.

- In 2023 vroeg de provincie het RIVM om onderzoek te doen naar de gezondheidsrisico's in zwemwater waarin per- en polyfluoralkylstoffen (oftewel: PFAS) is aangetroffen. Voor PFAS in zwemwater zijn nog geen normen beschikbaar en ook is PFAS geen onderdeel van de standaard monitoring van zwemwater. Het RIVM heeft dit onderzoek uitgevoerd en heeft in 2024 nieuwe advieswaarden voor PFAS in zwemwater bepaald.¹¹² Ook hebben alle Zuid-Hollandse waterbeheerders op verzoek van de provincie een screening gedaan naar PFAS. Uiteindelijk is in 2023 en 2024 een negatief zwemadvies uitgebracht voor drie zwemlocaties.¹¹³ In 2025 is het negatieve zwemadvies voor één van deze zwemlocaties opgeheven, omdat de PFAS-waarden onder de RIVM-advieswaarde waren komen te liggen en dus geen risico meer vormden voor verantwoord zwemmen. Voor de andere twee locaties bleef het negatieve advies van kracht.¹¹⁴
- Ook andere onderzoeken moesten bijdragen aan meer kennis over zwemwaterkwaliteit. Zo droeg de provincie in 2024 bij aan een onderzoek naar de Vibrio-bacterie in de Rijnhaven Rotterdam en aan een onderzoek naar de vermindering van PFAS in de Kralinger Esch.¹¹⁵

Percepties over zwemlocaties

Gesprekspartners geven aan dat de uitvoering van de wettelijke taken rondom zwemlocaties volgens hen goed verloopt. Wel signaleren gesprekspartners dat blauwalgproblematiek als gevolg van klimaatverandering steeds vroeger optreedt, wat kan leiden tot (tijdelijk) negatieve zwemadviezen.

Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta – beleidsmaatregel 5.3.2.2

Het Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta (ZWD) heeft betrekking op de (grote) wateren in Zeeland, het zuidelijk deel van Zuid-Holland en het westelijk deel van Noord-Brabant. Dit is een waterrijk gebied met hoge natuurwaarden, waarin wateropgaven en natuur nauw met elkaar zijn verweven. Daarbij gaat het om een gebrek aan natuurlijke dynamiek (als gevolg van de deltawerken) en om opgaven door droogte, zeespiegelstijging en een hogere (water)temperatuur (als gevolg van klimaatverandering).¹¹⁶

De ambitie van ZWD is dat de Zuidwestelijke Delta de eerste delta ter wereld vormt die heeft uitgedacht, uitgewerkt en in gang gezet wat nodig is om in 2050 voorbereid te zijn op de gevolgen van klimaatverandering. Het hoofddoel is 'een veilige en klimaatbestendige, ecologisch veerkrachtige en economisch vitale delta'.¹¹⁷

Een belangrijke opgave voor de provincie Zuid-Holland ligt in de Grevelingen. Hier wordt verkend of beperkt getij geïntroduceerd kan worden via een doorlaat in de Brouwersdam. Verder is het van belang dat de duurzame zoetwatervoorziening behouden blijft en versterkt wordt. Dit speelt bijvoorbeeld bij het Volkerak-Zoommeer, waar sprake is van een toenemende zoetwatervraag. De provincie Zuid-Holland spant zich hiervoor in samen met het waterschap Hollandse Delta.¹¹⁸

Binnen het samenwerkingsverband Zuid-Westelijke Delta werken het Rijk, de drie provincies, waterschappen en gemeenten samen met maatschappelijke partijen en ondernemers. Besluitvorming vindt plaats in het Gebiedsoverleg, waarin de provincie Zuid-Holland bestuurlijk is vertegenwoordigd.

¹¹² RIVM (2024). Advieswaarden PFAS in zwemwater.

¹¹³ Zie jaarverslag 2023, bij ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland 'Wat heeft dat gekost', [hier](#) te raadplegen; jaarverslag 2024, ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, 'Wat heeft dat gekost?', [hier](#) te raadplegen.

¹¹⁴ Zie: 'Provincie Zuid-Holland heft negatief zwemadvies Merwelanden per 1 mei op', [pfasinfo.nl](#).

¹¹⁵ Jaarverslag 2024, ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, [hier](#) te raadplegen; 'Risico's van Vibrio-besmetting in zwemwater, schelpdierproductiewater en schelpdieren', [rivm.nl](#); 'PFAS Kralingen', [rotterdam.nl](#).

¹¹⁶ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, p. 49.

¹¹⁷ Zie 'Onze ambitie', [zwdelta.nl](#).

¹¹⁸ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, p. 49.

De provincie Zuid-Holland heeft daarnaast een netwerkende en verbindende rol in het Deltaprogramma ZWD. De provincie neemt deel aan de drie thematische voortgangsoverleggen Waterveiligheid, Zoetwater en Ecologie en Waterkwaliteit en was trekker van het Interbestuurlijk programma Vitaal Platteland Zuidwestelijke Delta, dat bestuurlijk was ondergebracht bij het Deltaprogramma ZWD. Ook draagt de provincie financieel bij aan het programmateam.

Percepties over het Deltaprogramma ZWD

De provincie Zuid-Holland is bestuurlijk goed aangesloten bij het Deltaprogramma ZWD, maar speelt in de uitvoering een kleine rol, wat volgens de betrokkene ook passend is. De samenwerking tussen de deltaprogramma's Rijnmond-Drechtsteden en Zuidwestelijke Delta kan wel beter. De provincie zou een rol kunnen spelen om deze samenwerking te verbeteren.

Verder is in gesprekken het belang van bovenregionale samenwerking benadrukt, waarbij het Deltaprogramma ZWD is genoemd als voorbeeld. Grote uitdagingen, zoals die rondom de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater, vereisen volgens gesprekspartners een bovenregionale aanpak.

Grondwaterkwantiteit en -kwaliteit: kennisontwikkeling (5.3.2.3), monitoren (5.3.2.4), realiseren goede kwantiteit en kwaliteit (5.3.2.5)

In Zuid-Holland bevinden zich (delen van) vijf grondwaterlichamen. De Omgevingswet hanteert de volgende definitie van grondwater: *'water dat zich onder het bodemoppervlak in de verzadigde zone bevindt en dat in direct contact met de bodem of ondergrond staat'*.¹¹⁹ Twee Europese richtlijnen hebben betrekking op grondwater: de Kaderrichtlijn Water (KRW) stelt doelen over de kwaliteit en kwantiteit van het watersysteem. De Grondwaterrichtlijn (GWR) vult de doelen van de KRW voor grondwater verder in. De KRW en GWR zijn in Nederland omgezet in de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).¹²⁰

Grondwaterbeheer is een interbestuurlijke verantwoordelijkheid. De taken en bevoegdheden voor grondwater liggen bij de provincies, de gemeenten en de waterbeheerders (het Rijk en de waterschappen). De provincie vervult verschillende taken. Om te beginnen is de provincie verantwoordelijk voor de gebiedsgerichte coördinatie van de uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten en waterschappen in de fysieke leefomgeving, waarvan grondwater een onderdeel is.¹²¹ Daarnaast is de provincie verantwoordelijk voor het beschermen van de grondwaterkwaliteit in grondwaterbeschermingsgebieden in verband met de winning van grondwater voor de bereiding van water bestemd voor menselijke consumptie.¹²² De provincie is voor sommige grondwateronttrekkingen bovendien het bevoegd gezag.¹²³ De provincie is verplicht om ter uitvoering van verschillende Europese richtlijnen, waaronder de KRW en de GWR, een regionaal waterprogramma vast te stellen.¹²⁴ In de bijlage bij dat programma, de KRW-nota, legt de provincie de begrenzing, de ecologische doelen en de maatregelen voor grondwaterlichamen vast. Tot slot is de provincie verantwoordelijk voor de KRW-monitoring van grondwater.¹²⁵ De provincie meet meer stoffen en op meer locaties dan nodig is op grond van de KRW. Dit doet ze om tijdig een scherp beeld te hebben van de aanwezigheid en verspreiding van vooral opkomende stoffen, zoals PFAS en resten van (dier)geneesmiddelen.

¹¹⁹ Bijlage bij artikel 1.1 van de Omgevingswet, A. Begrippen.

¹²⁰ Artikel 2.14 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

¹²¹ Artikel 2.18, lid 1 onder a van de Omgevingswet.

¹²² Artikel 2.18, lid 1 onder c van de Omgevingswet.

¹²³ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, bijlage D, Beleidskader grondwaterkwaliteit.

¹²⁴ Artikel 3.8, lid 2 van de Omgevingswet.

¹²⁵ Artikel 11.33 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

De KRW gaat uit van een stroomgebiedbenadering.¹²⁶ Nederland is verdeeld in vier internationale stroomgebieden: de Rijn, Maas, Schelde en Eems. In elk van deze stroomgebieden werken overheden en andere betrokkenen samen om zowel chemisch schoon grond- en oppervlaktewater, ecologisch gezond oppervlaktewater en goede grondwaterkwaliteit te realiseren. Daarvoor zijn verschillende samenwerkingsverbanden en overleggen ingericht. Voor de vergunningsverlening, toezicht en handhaving (VTH) doet de provincie Zuid-Holland een beroep op vijf omgevingsdiensten.¹²⁷ Die voeren in opdracht van en op basis van beleidskaders van de provincie VTH-taken uit. Verder stemt de provincie af over grondwater met verschillende organisaties, waaronder verschillende brancheorganisaties en Havenbedrijf Rotterdam.¹²⁸

Op basis van een inventarisatie in het voorjaar van 2025 door de provincie Zuid-Holland is de verwachting dat alle maatregelen uit het regionaal waterprogramma in 2027 zijn uitgevoerd. Een groot deel van de maatregelen is al uitgevoerd en een deel is nog of continu in uitvoering.¹²⁹ De provincie voorziet bij de uitvoering van verschillende maatregelen geen risico's en verwacht dat ze conform planning worden uitgevoerd.¹³⁰

Uit een eerdere evaluatie van het provinciaal beleidskader grondwateronttrekkingen en infiltraties blijkt dat het provinciaal beleid en de uitvoering ervan sterk worden beïnvloed door historische verdelingen van verantwoordelijkheden en beleidskeuzes op het gebied van grondwater.¹³¹ Uit de evaluatie komt naar voren dat een gezamenlijke visie op doelen, opgaven, beleid en uitvoering ontbreekt bij provincie en waterschappen, wat leidt tot een diversiteit in beleid, regelgeving en uitvoering.¹³²

Percepties over grondwaterkwaliteit en -kwantiteit

De provincie en andere gesprekspartners wijzen op de beperkte reikwijdte van de KRW: ze focust vooral op de chemische toestand van het water en niet op nog niet genormeerde stoffen, zoals PFAS. Hierdoor loopt monitoring achter de feiten aan en blijven belangrijke opgaven soms onderbelicht. De provincie Zuid-Holland speelt hierop in door op meer stoffen te monitoren dan onder de KRW verplicht is.¹³³ Er wordt daarnaast ook aandacht besteed aan voldoende zoetwater voor essentiële functies als consumptie, landbouw en industrie, en ontwikkelingen zoals bodemdaling.

Gesprekspartners benadrukken dat grondwaterbeheer een complexe opgave is, mede door externe invloeden, keuzes op andere beleidsterreinen en beperkte sturingsmogelijkheden van de provincie. Klimaatverandering en verontreiniging door industrie en landbouw brengen uitdagingen met zich mee, waarbij beleidskeuzes op rijks- en Europees niveau een grote rol spelen. Grondwater is het laatste onderdeel in de waterkringloop binnen een gebied en daardoor extra kwetsbaar voor wat er eerder in

¹²⁶ Dit is een gebied vanwaar al het over het oppervlak lopende water via een reeks stromen, rivieren en eventueel meren door één riviermond, estuarium of delta in zee stroomt.

¹²⁷ Dit zijn de Omgevingsdiensten Zuid-Holland Zuid, West-Holland, Midden-Holland, Haaglanden en DCMR Milieudienst Rijnmond.

¹²⁸ De provincie heeft contact met verschillende brancheorganisaties van partijen die druk op het thema leggen, bijvoorbeeld vanuit de tuinensector, de bomensector of de bollenteelt.

¹²⁹ Provincie Zuid-Holland (2024). Voortgangsrapportage maatregelen Kaderrichtlijn Water.

¹³⁰ Zie brief aan Provinciale Staten van 9 april 2025, betreffende 'Tussenbalans KRW 2025 op doelbereik'.

¹³¹ Arcadis (2024). Provinciaal beleidskader grondwateronttrekkingen en -infiltraties. Beleidsevaluatie provincie Zuid-Holland.

¹³² De doelen zijn globaal geformuleerd in de Omgevingsvisie en het Regionaal Waterprogramma. Ze zijn wel expliciet gekoppeld aan doelen vanuit de KRW en de Grondwaterrichtlijn, maar niet doorvertaald naar gebiedsgerichte regionale en lokale doelen.

¹³³ Overigens zijn niet voor al deze stoffen of stofgroepen ook omgevingswaarden vastgesteld.

die keten gebeurt. Het aanpakken van de huidige en toekomstige uitdagingen rond grondwater vereist gerichte ruimtelijk-economische keuzes.

Partijen ervaren de samenwerking met de provincie rondom grondwater overwegend als positief. De provincie stelt zich proactief op en beschikt over de benodigde expertise. Gesprekspartners hebben verschillende voorbeelden genoemd waarbij sprake was van een goede samenwerking.

Wel wordt door sommige externe gesprekspartners onduidelijkheid ervaren over de rolverdeling tussen verschillende overheden rondom grondwater. De provincie zou hier volgens hen meer regie op kunnen nemen. De provincie werkt samen met gemeenten en de waterbeheerders (het Rijk en de waterschappen), maar waar de grenzen van de verantwoordelijkheden liggen is soms onduidelijk. De provincie herkent dit en heeft de afgelopen jaren ook al maatregelen genomen om de samenwerking te verduidelijken en te verbeteren.

Gesprekspartners, waaronder gemeenten en waterschappen, zien ook een regierol voor de provincie bij het oplossen van inconsistenties in beleid. PFAS is hierbij genoemd als voorbeeld. Er gelden andere landelijke normen voor PFAS in de bodem dan in oppervlakte- en grondwater. Deze verschillen zorgen voor praktische problemen bij bijvoorbeeld de ondergrondse opslag van regenwater.

Tot slot hebben wij bij gemeenten het signaal opgehaald dat zij graag meer aan de voorkant worden betrokken bij het opstellen van grondwaterbeleid, bijvoorbeeld bij het opstellen van de instructieregels voor grondwater.

Realiseren goede oppervlaktewaterkwaliteit – beleidsmaatregel 5.3.2.6

Oppervlaktewater in Zuid-Holland bestaat uit een combinatie van rivieren, kanalen, meren, sloten en polderwater. Zuid-Holland heeft 125 wateren die op grond van de KRW zijn aangewezen als oppervlaktewaterlichamen.¹³⁴ Het doel van de KRW voor oppervlaktewateren is een goede ecologische en chemische toestand. Dit is niet alleen voor de ecologie van belang, maar ook voor belangrijke gebruiksfuncties zoals drinkwater en zwemwater. De provincie legt de begrenzing en doelen van de KRW-oppervlaktewaterlichamen vast in een bijlage bij het RWP.¹³⁵ Voor het behalen van de kwaliteitsdoelen voor deze KRW-oppervlaktewaterlichamen geldt een resultaatsverplichting. De waterschappen monitoren de kwaliteit van de oppervlaktewateren en stellen een pakket maatregelen op om de doelen te behalen.

De oppervlaktewateren die vanwege hun omvang geen KRW-oppervlaktewaterlichaam zijn, worden ‘overige wateren’ genoemd. Op voordracht van de waterschappen legt de provincie ook voor overige wateren doelen vast in de KRW-nota. Voor deze doelen geldt echter een inspanningsverplichting (en geen resultaatsverplichting).¹³⁶

De maatregelen die de waterschappen in samenspraak met de provincie hebben opgesteld richten zich vooral op het verminderen van meststoffen (nutriënten) in het water en het stimuleren/implementeren van natuurlijke inrichting en beheer. Bij de invulling van de maatregelen is actief gezocht naar kansen om de watermaatregelen en -opgaven te koppelen aan andere opgaven, zoals bodemdaling, natuurbeschermt, stikstofproblematiek, landbouwtransitie, economie/*Greenports*, klimaatadaptatie, zoetwatervoorziening en ruimtelijke inrichting. Volgens het meest recente voortgangsrapport van medio 2024 verlopen de meeste maatregelen van waterschappen volgens planning. Voor enkele maatregelen wordt echter verwacht dat deze niet voor eind 2027 zijn gerealiseerd. Van de maatregelen

¹³⁴ Een oppervlaktewaterlichaam is volgens de KRW een "onderscheiden oppervlaktewater van aanzienlijke omvang, zoals een meer, een waterbekken, een stroom, een rivier, een kanaal, een overgangswater of een strook kustwater".

¹³⁵ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, bijlage B.

¹³⁶ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, p. 17.

die de provincie Zuid-Holland zelf uitvoert, was in 2024 ongeveer 20% volledig afgerond, ongeveer 50% in uitvoering en bevond de resterende 30% zich nog in de planfase.¹³⁷

De provincie Zuid-Holland werkt in verschillende samenwerkingsverbanden met partners aan het verbeteren van de kwaliteit van oppervlaktewater, waaronder het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoet water, het Programma Realisatie Natuurnetwerk Nederland en het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West.

Percepties over oppervlaktewaterkwaliteit

De provincie Zuid-Holland zegt de afgelopen jaren nadrukkelijker te hebben gekeken naar de bijdrage van gemeenten aan waterkwaliteit. Er is meer aandacht gekomen voor de gemeentelijke watertaken en hun mogelijke rol in verbetering van de waterkwaliteit. Ook is meer aandacht gekomen voor het vergroten van bewustwording en het stimuleren van gedragsverandering binnen de landbouwsector, zodat bedrijven hun bedrijfsvoering 'KRW-proof' maken. Bovendien wordt steeds meer ingezet op het benutten van aangrenzend beleid, zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb), om de waterkwaliteit te verbeteren. De urgentie voor het halen van de doelen in 2027 wordt nu breed gevoeld, maar het (landelijke) besef en de daadkracht zijn volgens de provincie laat op gang gekomen.

Voor de aanpak van agrarische emissies (nutriënten) en gewasbeschermingsmiddelen wijst de provincie primair naar het Rijk. De provincie ervaart dat het Rijk hierin de afgelopen jaren onvoldoende urgentie en daadkracht heeft getoond. Het stopzetten van het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) wordt als een gemiste kans gezien. Dankzij extra middelen van de provincie konden sommige maatregelen toch worden voortgezet.

Voor de komende jaren ziet de provincie Zuid-Holland als belangrijkste prioriteit om samen met de waterschappen actief kansen te benutten om de waterkwaliteit te verbeteren, zowel in KRW-waterlichamen als in andere wateren. Initiatieven zoals regiocertificering in de Bollenstreek worden beschouwd als goede voorbeelden van (gestimuleerde) zelfregulering. Daarnaast vindt de provincie het essentieel dat toetsingskaders en vergunningen voor milieubelastende activiteiten, zoals lozingen, KRW-proof zijn (en aansluiten bij huidig beleid, vigerende normen en Best Beschikbare Technieken (BBT)). Dit biedt duidelijkheid aan ondernemers.

De provincie vindt dat het Rijk een belangrijke rol heeft, met name als het gaat om kaderstelling rondom agrarische emissies en gewasbeschermingsmiddelen. Hoewel de provincie ook in eigen verordeningen verplichtingen zou kunnen opnemen, is zij hier terughoudend in. Zij is van mening dat dergelijke generieke maatregelen landelijk geregeld moeten worden om een gelijk speelveld te behouden en onverwachte nadelige gevolgen voor ondernemers te voorkomen. Het aanpassen van regels zou tijdige communicatie en duidelijke aankondiging vereisen, zodat betrokken partijen voldoende gelegenheid hebben om zich aan nieuwe eisen aan te passen.

Uit gesprekken met gemeenten, waterschappen en andere provincies blijkt dat de samenwerking met de provincie over het algemeen als positief wordt ervaren, ook rondom het thema oppervlaktewater. Alle partijen staan voor grote uitdagingen op het gebied van oppervlaktewater. De verwachting is dat de waterkwaliteit in 2027 nog niet overal aan de gestelde eisen zal voldoen. Daarnaast zorgen PFAS en andere (nog) niet-genormeerde stoffen voor aanvullende knelpunten. Juist gezien deze opgaven is blijvende en intensieve samenwerking tussen de provincie, gemeenten en waterbeheerders essentieel.

Drinkwater – Beleidsmaatregelen 5.3.2.7 en 5.3.2.9

Drinkwater is water dat direct geschikt is voor menselijke consumptie. De provincie heeft op het gebied

¹³⁷ Provincie Zuid-Holland (2024). Voortgangsrapportage maatregelen Kaderrichtlijn Water (2024).

van drinkwater een aantal wettelijke taken. De provincie dient grondwaterbeschermingsgebieden aan te wijzen (dit zijn bufferzones rondom wingebieden voor drinkwater), moet regels stellen over activiteiten die de drinkwaterbronnen kunnen vervuilen, is vergunningverlener voor grondwateronttrekkingen door drinkwaterbedrijven en dient met drinkwaterbedrijven nieuwe bronnen voor drinkwater te verkennen.¹³⁸

De provincie heeft als doel gesteld dat zij de bronnen voor drinkwaterproductie en vitale drinkwaterinfrastructuur wil beschermen, zodat er altijd voldoende water beschikbaar is om tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten drinkwater te produceren.¹³⁹

De provincie voert de volgende activiteiten uit op het gebied van drinkwater:

- De provincie heeft in afdeling 2.2 van de Omgevingsverordening en bijlage II van die verordening de geometrische begrenzing van grondwaterbeschermingsgebieden vastgesteld.¹⁴⁰ De provincie heeft deze grondwaterbeschermingsgebieden verder onderverdeeld in waterwingebieden, grondwaterbeschermingszones, boringsvrije zones en gebieden voor aanvullende strategische voorraden. Ter bescherming van vitale drinkwaterinfrastructuur is in de Omgevingsverordening een zorgplicht opgenomen.¹⁴¹
- Elke zes jaar beoordelen de provincie en de waterschappen op grond van de KRW de waterkwaliteit van de grondwaterlichamen waaraan water voor menselijke consumptie wordt onttrokken. De provincie heeft als onderdeel van deze beoordeling per waterwinning voor drinkwatervoorziening een gebiedsdossier opgesteld waarin ze mogelijke bedreigingen in beeld brengt en restopgaven beschrijft. Op basis van de gebiedsdossiers stelt de provincie een uitvoeringsprogramma op voor deze restopgaven. In 2025 is de provincie begonnen met het bijwerken van de gebiedsdossiers.¹⁴²
- De provincie voert jaarlijks gebiedsgespreken met gemeenten, omgevingsdiensten, drinkwaterbedrijven en waterschappen. De gesprekken gaan onder andere over (ruimtelijke) ontwikkelingen en bestaande en nieuwe risico's.¹⁴³ Tijdens deze gesprekken wordt ook de voortgang van het Uitvoeringsprogramma gebiedsdossiers vastgesteld.
- De provincie werkt momenteel aan aanvullend beleid voor activiteiten in en nabij grondwaterbeschermingsgebieden ('invloedgebieden'). Het doel daarvan is dat ontwikkelingen buiten de grondwaterbeschermingsgebieden geen invloed hebben op het grondwater of de zoete grondwatervoorraad.¹⁴⁴
- De provincie geeft vergunningen af voor nieuwe of gewijzigde winningen voor de openbare drinkwatervoorziening. Hiervoor heeft de provincie het Operationeel Grondwaterbeleid ontwikkeld.¹⁴⁵ In de praktijk wordt de vergunningverleningen en het verlenen van ontheffingen

¹³⁸ Artikel 2.18 van de Omgevingswet als wettelijke basis voor het aanwijzen van Grondwaterbeschermingsgebieden.

¹³⁹ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, p. 27.

¹⁴⁰ Het gaat om de volgende vier typen grondwaterbeschermingsgebieden: waterwingebieden, grondwaterbeschermingszones, boring vrije zones en aanvullende strategische voorraden (ASV's).

¹⁴¹ Zie bijvoorbeeld artikel 3.21 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening 2025 voor een specifieke zorgplicht in grondwaterbeschermingsgebieden.

¹⁴² Zie jaarverslag 2024, ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, [hier](#) te raadplegen.

¹⁴³ Zie jaarverslag 2024, ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, [hier](#) te raadplegen.

¹⁴⁴ Zie 'Ruimtelijk beschermen bronnen voor drinkwaterproductie en -infrastructuur', omgevingsbeleid.zuid-holland.nl.

¹⁴⁵ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, Bijlage C, Operationeel grondwaterbeleid.

ondergebracht bij de Omgevingsdienst Haaglanden en is toezicht en handhaving ondergebracht bij alle omgevingsdiensten.¹⁴⁶

- De provincie verkent samen met drinkwaterbedrijven toekomstige bronnen voor drinkwaterproductie. Zo zijn er in 2022 mer-procedures gestart voor nieuwe oevergrondwaterwinningen en de 'Drinkwatervoorziening van de toekomst' van twee drinkwaterbedrijven (Dunea en Oasen). Ook zijn er onder de noemer 'Drinkwatervoorziening van de toekomst' drie Zuid-Hollandse actieplannen opgesteld (één actieplan per drinkwaterbedrijf) voor de beschikbaarheid van drinkwaterbronnen in 2030.¹⁴⁷ In de actieplannen zijn met drinkwaterbedrijven afspraken gemaakt over de lopende en nog te ondernemen acties om drinkwatertekorten te voorkomen.
- Ook is de provincie betrokken bij nationale programma's over drinkwater. Zo droeg de provincie bij aan het 'plan van aanpak drinkwaterbesparing', het 'actieprogramma leveringszekerheid drinkwatervoorziening 2030' en het nationaal 'plan van aanpak voor drinkwaterbesparing'.¹⁴⁸ De provincie neemt bijvoorbeeld deel aan onderzoeken die binnen het Nationale plan van aanpak voor drinkwaterbesparing worden uitgevoerd. Eind 2024 voerde de provincie in dat kader de eerste gesprekken met drinkwaterbedrijven.
- De provincie is in 2024 gestart met het opstellen van een langjarige drinkwatervisie.

Percepties over drinkwater

Zowel de provincie Zuid-Holland als de drinkwaterbedrijven geven aan dat drinkwater de afgelopen jaren is uitgegroeid tot een steeds urgenter vraagstuk, met als centrale opgave het borgen van voldoende drinkwater op de lange termijn. De samenwerking tussen partijen is geïntensiveerd en er zijn regionale actieplannen opgesteld. Drinkwaterbedrijven ervaren dat de provincie Zuid-Holland meer regie is gaan voeren op dit thema, met name bij het ondersteunen van drinkwaterbedrijven bij het proces om nieuwe drinkwaterbronnen te vinden. Drinkwaterbedrijven zijn over het algemeen positief over het contact en de samenwerking met de provincie.

Met name drinkwaterbedrijven zien nog enkele aandachtspunten, zoals het verbeteren van de toegankelijkheid van het waterbeleid. Volgens een drinkwaterbedrijf is de Omgevingsverordening erg juridisch en niet makkelijk leesbaar, waardoor het voor relevante partijen (zoals kleinere ondernemers) lastig te begrijpen is op welke manieren zij rekening moeten houden met grondwaterbeschermingsgebieden. Ook signaleren drinkwaterbedrijven dat het beleid van de provincie nog onvoldoende is afgestemd op aanpalende beleidsterreinen en dat er nog onvoldoende integrale afwegingen worden gemaakt. Dit leidt in de praktijk soms tot botsende belangen en conflicterend beleid. Ook zou de provincie volgens een drinkwaterbedrijf meer aandacht moeten hebben voor de strategische zoetwatervoorraad aan de rand van en buiten grondwaterbeschermingsgebieden en voor de bescherming van zoekgebieden/potentiële drinkwaterbronnen. Dit zou nodig zijn voor het veiligstellen van de drinkwatervoorziening in de toekomst.

De provincie heeft in een gesprek aangegeven dat niet alle acties uit het RWP en de gebiedsdossiers die gaan over drinkwater in de evaluatieperiode zijn opgepakt. De reden daarvoor is capaciteitsgebrek en de noodzaak om te prioriteren. De provincie heeft prioriteit gegeven aan drinkwaterbeschikbaarheid. Voorbeelden van acties die zijn blijven liggen, zijn het ontwikkelen van beleid voor invloedgebieden rondom drinkwaterbeschermingsgebieden en het stimuleren van risicoarme functies in en nabij

¹⁴⁶ Provincie Zuid-Holland (2021). Regionaal Waterprogramma Zuid-Holland 2022-2027, p. 29.

¹⁴⁷ Voorstel Gedeputeerde Staten van 9 juli 2024 betreffende 'Actieplannen beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2030 Zuid-Holland, 9 juli 2024.'

¹⁴⁸ Zie voor de eerste twee: Jaarverslag 2023, bij ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland, [hier](#) te raadplegen.

grondwaterbeschermingsgebieden. Inmiddels is de capaciteit bij de provincie voor het thema drinkwater uitgebreid en wordt gewerkt aan een langjarige drinkwatervisie. De provincie hoopt daarmee in de komende jaren minder ad hoc en meer gericht en strategisch aan de opgaven voor drinkwater te kunnen werken.

Samenwerking in het Deltaprogramma Zoetwater – 5.3.2.8

In het Deltaprogramma Zoetwater werkt de provincie samen met andere partners en gebruikers van zoetwater aan het voorkomen van zoetwatertekorten. Deelname van de provincie aan dit Deltaprogramma is niet gebaseerd op een wettelijke verplichting, maar volgt uit bestuurlijke afspraken die zijn gemaakt. In het Deltaplan Zoetwater zijn verschillende maatregelen en onderzoeken opgenomen die erop zijn gericht om de ruimtelijke inrichting beter af te stemmen op de beschikbaarheid van zoetwater en Nederland zo weerbaar te maken tegen droogte.¹⁴⁹ De provincie faciliteert voor een aantal maatregelen de cofinanciering uit het Deltafonds.

De voortgangsrapportage 2023 van het Nationaal Deltaprogramma Zoetwater laat zien dat landelijk en regionaal wordt gewerkt aan de voorbereiding en uitvoering van maatregelen uit fase 2 van het Deltaplan Zoetwater (2022–2027).¹⁵⁰ Deze maatregelen zijn onder andere gericht op waterbeschikbaarheid, robuustere systemen en efficiënter watergebruik. In West-Nederland is voortgang geboekt met diverse projecten en zijn voorbereidingen voor de volgende fase gestart. Voorbeelden van bereikte resultaten zijn het uitvoeren van de pilot brakwaterwinning kustduinen (COASTAR).¹⁵¹ Tegelijkertijd ondervinden meerdere projecten vertraging door capaciteitsgebrek en langere voorbereidingstijden. Zo heeft de openstelling van een subsidieregeling langer de tijd gekost dan verwacht door capaciteitsgebrek bij de RVO.¹⁵²

Bij een aantal uitgevoerde activiteiten en bereikte resultaten, speelde de provincie een rol:

- In 2023 is de bestuursovereenkomst ‘Zoetwatermaatregelen Deltaplan Zoetwater 2022 – 2027’ ondertekend, samen met partners in de zoetwaterregio West-Nederland. De provincie speelde als coördinator van de zoetwaterregio West-Nederland een rol in de voorbereiding hiervan.¹⁵³
- Verder neemt de provincie deel aan overleggen vanuit het Deltaprogramma zoetwaterregio’s Rivierengebied en West-Nederland. De overleggen gaan over de voortgang van maatregelen. De provincie faciliteert deze overleggen door middelen uit het Deltafonds beschikbaar te stellen aan enkele projecten die de waterbeschikbaarheid vergroten. Een voorbeeld hiervan is de financiering van de pilot De Hooghe Beer in het Westland in 2024. In de pilot werkten onderzoeksinstituten en tuinders samen aan een praktijkproef voor de infiltratie van regenwater door meerdere tuinders tegelijk.¹⁵⁴

De provincie heeft de kennis uit het Deltaprogramma Zoetwater meegenomen naar verschillende beleidstrajecten binnen de provincie, zoals het Ruimtelijk Voorstel, het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied en de Ruimtelijk Economische Visie.¹⁵⁵

Percepties over samenwerking in Deltaprogramma Zoetwater

Externe gesprekspartners geven aan de inzet en rol van de provincie Zuid-Holland binnen het Deltaprogramma Zoetwater te waarderen. Zij benadrukken dat de beschikbaarheid van zoetwater in de

¹⁴⁹ Zie ‘Deltaprogramma Zoetwater’, klimaatadaptatienederland.nl.

¹⁵⁰ Nationaal Deltaprogramma Zoetwater (2023). Voortgangsrapportage.

¹⁵¹ Nationaal Deltaprogramma Zoetwater (2023). Voortgangsrapportage, p. 12.

¹⁵² Nationaal Deltaprogramma Zoetwater (2023). Voortgangsrapportage, p. 5.

¹⁵³ Jaarverslag 2023, bij ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland, [hier](#) te raadplegen.

¹⁵⁴ Jaarverslag 2024, ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, [hier](#) te raadplegen.

¹⁵⁵ Jaarverslag 2024, ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw, [hier](#) te raadplegen.

toekomst een steeds grotere uitdaging zal vormen. Volgens hen is het noodzakelijk om de gevolgen van tekorten expliciet inzichtelijk te maken en om duidelijke keuzes te maken over prioritering tussen gebruikers bij schaarste. Gesprekspartners denken dat dergelijke afwegingen momenteel nog beperkt worden gemaakt, maar zien wel dat de provincie hier toenemend aandacht voor heeft.

Duurzame gietwatervoorziening – beleidsmaatregel 5.3.2.10

Een gietwatervoorziening is het systeem voor het leveren van geschikt water, voornamelijk voor landbouw en tuinbouw, om gewassen te bewateren en te bevorderen. Vaak gaat het om regenwater, maar het kan ook met gezuiverd grond- of oppervlaktewater.

Op gietwater is de EU-verordening 2020/741 van toepassing. Deze verordening bevat regels om te garanderen dat water veilig kan worden hergebruikt voor landbouwirrigatie. Ook staan in de verordening regels om hergebruik van water aan te moedigen en gebruik van watervoorraden te verminderen. De verordening introduceert een vergunningplicht en een risicobeheerplan voor de productie en levering van teruggewonnen water.

De provincie zet in op een duurzame gietwatervoorziening in de drie Greenports Zuid-Holland (de nationale tuinbouwclusters West-Holland, de Duin- en Bollenstreek en de regio Boskoop). Concrete voorbeelden van duurzame oplossingen zijn het hergebruik van effluent¹⁵⁶ en het bergen van regenwater in de ondergrond. Andere bronnen, zoals drinkwater, oppervlaktewater en grondwater, genieten minder de voorkeur vanwege zuiveringskosten, transportkosten en reststromen¹⁵⁷. De provincie werkt samen met verschillende partners, waaronder waterschappen (in het bijzonder het Hoogheemraadschap van Delfland), gemeenten (in het bijzonder de gemeente Westland) en de organisatie Glastuinbouw Nederland.

In de afgelopen jaren heeft de provincie Zuid-Holland verschillende stappen gezet op het gebied van gietwater. In 2022 werden de afspraken met partners over emissieloze glastuinbouw geactualiseerd en is verkend of aanvullende kaders nodig zijn voor de lozing van brijn en de financiering van hergebruik van stedelijk afvalwater. Begin 2024 is een routekaart voor duurzame gietwatervoorziening opgeleverd in samenwerking met diverse partners, waarin alternatieven voor de huidige gietwatersystemen zijn uitgewerkt. Daarnaast zijn het Omgevingsbeleid, de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening aangepast voor het beleid rondom brijn. Tot slot is mede gefinancierd door de provincie onderzoek gedaan naar het veilig hergebruik van effluent in de glastuinbouw.

Percepties over duurzame gietwatervoorziening

De provincie Zuid-Holland ervaart dat de ontwikkeling van duurzame gietwatervoorzieningen wordt vertraagd door onvoorziene problemen zoals PFAS-verontreiniging. Hoewel technische en organisatorische oplossingen, zoals het creëren van gezamenlijke ondergrondse waterberging, mogelijk zijn, zorgt het ontbreken van landelijke kaders en heldere regelgeving voor PFAS voor vertraging. Een andere voortdurende uitdaging is staatssteun. Ook daar zou meer duidelijkheid over moeten komen. De provincie vindt dat het Rijk hierin zijn verantwoordelijkheid onvoldoende neemt.

Vanuit de sector wordt ook naar de provincie gekeken. De glastuinbouwsector ziet ruimte voor verbetering bij de provincie Zuid-Holland in het houden van overzicht en het benutten van meekoppelkansen, met name wat betreft circulair watergebruik. Er wordt op gewezen dat het hergebruik van bijvoorbeeld regenwater van industriecomplexen als gietwater voor de glastuinbouw meer gestimuleerd moet worden vanuit het beleid en de ruimtelijke ordening. Daarnaast verwacht de sector dat de provincie een sterkere regierol pakt bij de uitrol van beleid, zoals de duurzame

¹⁵⁶ Effluent is gezuiverd afvalwater.

¹⁵⁷ Bij de bereiding van grondwater of oppervlaktewater kan brijn overblijven. Brijn is een zoutrijke vloeistof. Aan het lozen van brijn kleven milieurisico's.

gietwatervoorziening, omdat de provincie als verbindende partij alle betrokkenen bij elkaar kan brengen om tot gedragen besluiten te komen.

4.2.3 Bevindingen over inzet op waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

De provincie heeft haar inspanningen op waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid in de evaluatieperiode geïntensiveerd. Het budget is gestegen, evenals de ambtelijke capaciteit (in fte). Een deel van die extra capaciteit is nog niet ingevuld door krapte op de arbeidsmarkt.

We stellen vast dat de provincie Zuid-Holland haar wettelijke taken op het gebied van waterkwaliteit en waterkwantiteit over het algemeen adequaat uitvoert. De provincie voert wettelijke taken uit op het gebied van zwemlocaties, grondwater, oppervlaktewater en drinkwater. Uit de evaluatie komt het beeld naar voren dat de provincie op deze terreinen op passende wijze invulling geeft aan haar wettelijke verplichtingen op het gebied van regelgeving, vergunningverlening, toezicht en monitoring.

Boven op haar wettelijke taken heeft de provincie langetermijnambities op het gebied van waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. De provincie Zuid-Holland streeft ook voor de lange termijn naar voldoende schoon water en een watersysteem dat bestand is tegen klimaatverandering en een duurzame basis vormt voor natuur, landbouw, industrie en de drinkwatervoorziening. De provincie werkt samen met andere overheden en partners in de Deltaprogramma's Zuidwestelijke Delta en Zoetwater om dit te realiseren.

De samenwerking met andere overheden en partners rond waterkwaliteit en -beschikbaarheid is de afgelopen jaren geïntensiveerd en verloopt over het algemeen goed. De provincie wordt over het geheel genomen gewaardeerd om haar expertise en proactieve houding. Wel wordt door sommige samenwerkingspartners onduidelijkheid ervaren over de rolverdeling tussen overheden rondom grondwater. De provincie zou hier volgens hen meer regie op kunnen nemen.

De provincie heeft door capaciteitsgebrek bij drinkwater prioriteiten moeten stellen. Door capaciteitsgebrek heeft de provincie niet alle drinkwater-gerelateerde acties uit het Regionaal Waterprogramma en de gebiedsdossiers opgepakt. De focus is komen te liggen op drinkwaterbeschikbaarheid. Vooral beleid voor invloedgebieden en het stimuleren van risicoarme functies in en nabij grondwaterbeschermingsgebieden zijn blijven liggen. Voor het veiligstellen van de drinkwatervoorziening in de toekomst is volgens drinkwaterbedrijven hierop wel inzet van de provincie nodig.

PFAS vormt een terugkerende uitdaging binnen verschillende beleidsmaatregelen op het gebied van waterkwaliteit en -beschikbaarheid. Het ontbreken van duidelijke landelijke kaders en consistent beleid belemmert een effectieve aanpak. Het is daarom noodzakelijk dat de provincie Zuid-Holland bij het Rijk blijft aandringen op het ontwikkelen en vaststellen van heldere landelijke richtlijnen en regelgeving voor PFAS.

5. Organisatie en samenwerking rondom waterbeleid

5.1 Feitelijke beschrijving organisatie en samenwerkingsrelaties

5.1.1 Beschrijving interne governance waterbeleid

De provincie Zuid-Holland is sinds maart 2023 ingericht als een opgabegerichte organisatie.¹⁵⁸ Dat houdt in dat de beleidsprestaties die door het provinciebestuur zijn geformuleerd, leidend zijn. De opgaven worden ten uitvoer gebracht in opdrachten, waarbij de verschillende relevante expertises binnen de provincie worden aangehaakt. Het opgabegericht werken zorgt voor meer integraliteit in de afwegingen en uitvoering van de provincie.¹⁵⁹ Bij het opgabegericht werken is de provincie georganiseerd in domeinen. Vanuit elk domein worden vervolgens de opdrachten geformuleerd. Het domein waar het thema water onderdeel van is, is het domein ‘water, klimaat en natuur.’ Voor waterbeleid zijn er drie opdrachten geformuleerd: waterveiligheid en -overlast, Kaderrichtlijn Water (KRW) en oppervlakte-, grond- en drinkwater (OGDW). De eerste opdracht komt overeen met beleidskeuze 5.3.1 (waterveiligheid en wateroverlast) en de opdrachten KRW en OGDW vallen onder beleidskeuze 5.3.2 (waterbeschikbaarheid en waterkwaliteit). Voor het opgabegericht werken zijn, ook rondom het thema water, de volgende rollen binnen de provincie relevant:¹⁶⁰

- **De bestuurlijk opdrachtgever** heeft de opdrachten rondom ‘water’ in de portefeuille en dient bestuurlijke sturing te geven aan de opdracht.
- **De domeindirecteur** is aanspreekpunt voor Gedeputeerde Staten en het algemene Directieteam van de provincie voor het geheel van opgaven en opdrachten. De domeindirecteuren dienen te sturen op het borgen van de integraliteit en samenhang tussen opgaven en opdrachten binnen het aan hen toevertrouwde domein. Ook zijn zij verantwoordelijk voor de inrichting van de beheersing en de sturing van de opgaven.
- **Ambtelijke opdrachtgevers** zijn eindverantwoordelijk voor opdrachten. Voor het thema ‘water’ is er één ambtelijk opdrachtgever voor de drie opdrachten binnen water. De ambtelijk opdrachtgever is in ieder geval verantwoordelijk voor het materieel budget voor de opdracht, de uitoefening van de voor de opdracht aan de dag te leggen bevoegdheden (mandaat), de te maken strategische keuzes en het bestuurlijk overleg met de bestuurlijk opdrachtgever en de domeindirecteur voor de opgave waaronder de opdrachten van de ambtelijk opdrachtgever vallen. Binnen de provincie wordt op het behalen van de beleidsdoelen gestuurd door de ambtelijk opdrachtgever, via het formuleren van de opdrachten.
- **Ambtelijke opdrachtnemers** zijn verantwoordelijk voor het feitelijk realiseren van een aan hen toegewezen opdracht of deelopdracht. Voor het thema ‘water’ zijn er drie ambtelijk opdrachtgevers voor alle drie de opdrachten. Dit betekent dus dat er een ambtelijk opdrachtnemer is voor waterveiligheid en wateroverlast, voor KRW en voor OGDW. De ambtelijke

¹⁵⁸ Zie bijvoorbeeld het Besluit van het Directieteam van de Provincie Zuid-Holland, houdende vaststelling van werkingsprincipes ten behoeve van de Provinciale organisatie 2023.

¹⁵⁹ Coalitieakkoord provincie Zuid-Holland 2023-2027, ‘Krachtig Zuid-Holland’, p. 33.

¹⁶⁰ Deze omschrijving is ontleend aan: Besluit van het Directieteam van de Provincie Zuid-Holland, houdende vaststelling van werkingsprincipes ten behoeve van de Provinciale organisatie 2023.

opdrachtnemers moeten het proces zo organiseren dat het op een zorgvuldige manier leidt tot het best mogelijke resultaat voor de opdracht en de bijbehorende opgaven.

- **Medewerkers** ondersteunen de ambtelijke opdrachtnemers bij het uitvoeren van hun opdracht. Dit zijn vaak mensen die specifieke expertise meebrengen.

5.1.2 Beschrijving belangrijkste samenwerkingsrelaties

Op het waterbeleid zijn veel actoren actief. We hebben hieronder per beleidsdoel inzichtelijk gemaakt wat de belangrijkste samenwerkingspartners zijn voor dat beleidsdoel. Daarbij merken we op dat de wijze waarop wordt samengewerkt, per thema en per samenwerkingspartner verschilt. Zo zijn voor de waterschappen accountmanagers aangewezen en zijn vanuit de deltaprogramma's vaste overlegmomenten op ambtelijk en bestuurlijk niveau. Voor een aantal samenwerkingspartners zijn geen vaste overleg- of samenwerkingsstructuren georganiseerd, zoals met een belangenorganisatie.

In de tabellen 7 en 8 hebben we per beleidsmaatregel beschreven wat de belangrijkste samenwerkingspartners zijn.

Maatregel	Rol provincie*	Samenwerkingspartners
5.3.1.1. Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden	Samenwerkend, verbindend	Ministerie van IenW, Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid, hoogheemraadschap Krimpenerwaard en Waterschap Hollandse Delta (namens waterschappen), gemeenten Rotterdam, Dordrecht, Hoeksche Waard, vertegenwoordigers van Krimpenerwaard, Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Voorne-Putten, havenbedrijf Rotterdam en de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.
5.3.1.2. Goedkeuren projectbesluiten (dijkversterkings-plannen)	Rechtmatig, kaderstellend, participierend	Waterschappen, commissie mer.
5.3.1.3. Invulling geven aan de EU-Richtlijn overstromings-risico's	Samenwerkend, netwerkend	Ministerie van IenW, waterschappen, andere provincies en Rijkswaterstaat.
5.3.1.4. Invulling geven aan meerlaags-veiligheid	Samenwerkend, netwerkend	Veiligheidsregio's, gemeenten, waterschappen, deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden.

5.3.1.5. Regionale waterkeringen: aanwijzen, normeren en samenwerken	Rechtmatig, kaderstellend, stimulerend	Andere provincies (Utrecht, Noord-Holland), waterschappen.
5.3.1.6. Risico's beheersen bij buitendijks bouwen	Samenwerkend, netwerkend	Gemeenten en Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden.
5.3.1.7. Wateroverlast beperken	Rechtmatig, regisserend en participerend	Waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties.

Tabel 7. Rol en samenwerkingspartners beleidskeuze 5.3.1.

Maatregel	Rol provincie*	Samenwerkingspartners
5.3.2.1. Beleidsuitwerking goede en veilige zwemlocaties in oppervlaktewater	Rechtmatig, regulerend	Omgevingsdiensten, waterbeheerders, gemeenten, terreinbeheerders.
5.3.2.2. Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta	Samenwerkend, netwerkend, verbindend	Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, maatschappelijke partijen en ondernemers.
5.3.2.3. Kennisontwikkeling grondwaterkwaliteit en -kwantiteit	Samenwerkend	Provincies, gemeenten, waterschappen, bedrijfsleven en kennisinstellingen.
5.3.2.4. Monitoren grondwaterkwantiteit en -kwaliteit	Presterend, uitvoerend	Gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten, drinkwaterbedrijven, natuurbeheerders.
5.3.2.5. Realiseren goede grondwaterkwantiteit- en kwaliteit	Samenwerkend, coördinerend, regisserend, kaderstellend	Gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten, drinkwaterbedrijven, bedrijven die onttrekken of lozen
5.3.2.6. Realiseren goede oppervlaktewaterkwaliteit	Samenwerkend, kaderstellend, participerend, netwerkend	Waterschappen, Rijkswaterstaat, gemeenten, omgevingsdiensten, landbouworganisaties, natuurbeheerders, natuurorganisaties, drinkwaterbedrijven, kennisinstituten, industrie.
5.3.2.7. Ruimtelijk beschermen bronnen voor drinkwaterproductie en -infrastructuur	Rechtmatig, regisserend, stimulerend, kaderstellend	Waterschappen, RIVM, Rijkswaterstaat, drinkwaterbedrijven, gemeenten, initiatiefnemers binnen beschermingszones.

5.3.2.8. Samenwerken in het Deltaprogramma Zoetwater

Samenwerkend, netwerkend

Provincies, waterschappen, Rijkswaterstaat, maatschappelijke organisaties (landbouw, glastuinbouw, natuur, drinkwater, Havenbedrijf Rotterdam).

5.3.2.9. Verkennen toekomstige bronnen voor drinkwaterproductie en verlenen vergunningen

Rechtmatig, faciliterend
stimulerend regulerend

Drinkwaterbedrijven, onderzoeksinstituten, omgevingsdiensten.

5.3.2.10. Duurzame gietwatervoorziening

Samenwerkend netwerkend

Waterschappen, gemeenten, glastuinbouwclusters, Rijk.

Tabel 8. Rol en samenwerkingspartners beleidskeuze 5.3.2.

5.2 Percepties over organisatie en samenwerkingsrelaties

Percepties over interne governance waterbeleid

Gesprekspartners binnen de provincie hebben uiteenlopende percepties over de wijze waarop het waterbeleid organisatorisch is ingericht, met name in relatie tot het opgavegericht werken. Een deel van de medewerkers ervaart deze manier van werken als effectief en overzichtelijk, omdat hiermee is afgebakend welke opgave bij wie belegd is en omdat zowel bestuurlijke als ambtelijke opdrachtgevers gericht kunnen sturen op de uitvoering. Andere medewerkers geven juist aan dat de veelheid aan rollen (zoals domeindirecteur, opdrachtgever en opdrachtnemer) leidt tot onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en aanspreekpunten. Ook is volgens hen niet altijd helder waar de ene opgave eindigt en de andere begint, noch hoeveel capaciteit (fte) per opgave wordt ingezet, wat het sturen hierop bemoeilijkt. Tegelijkertijd wordt door medewerkers benadrukt dat het opgavegericht werken relatief recent is ingevoerd (sinds maart 2023) en dat de organisatie nog in een leerfase zit, waardoor de beoogde voordelen mogelijk pas op langere termijn merkbaar zijn.

Daarnaast signaleren meerdere gesprekspartners dat in het verleden de capaciteit voor waterbeleid geleidelijk is afgeschaald, vanuit de achtergrond dat de provincie zelf beperkt uitvoerend is op het waterbeleid (de uitvoering ligt vooral bij externe partners, zoals waterschappen) en om die reden minder capaciteit nodig zou hebben voor het thema water. Dit gebeurde bijvoorbeeld ongeveer 12 jaar geleden, toen een opgave voor klimaatadaptatie ontstond waarvoor er capaciteit bij water is weggenomen. Volgens sommige medewerkers is dit doorgeschoten en heeft de provincie te veel overgelaten aan externe actoren zonder daar zelf voldoende proactief op te sturen. Inmiddels is de capaciteit voor waterbeleid weer toegenomen en wordt ook voor de toekomst ingezet op uitbreiding van de capaciteit.

Ten slotte blijkt uit gesprekken dat de afstemming binnen de provincie tussen waterbeleid en aanpalende beleidsterreinen wisselend verloopt. Uit gesprekken met medewerkers van aanpalende beleidsterreinen komt het beeld naar voren dat er geen vaste processen of structurele samenwerkingsafspraken zijn ingericht voor de afstemming met deze beleidsterreinen. Afstemming met aanpalende beleidsterreinen lijkt vooral afhankelijk van persoonlijke contacten tussen medewerkers. Uit gesprekken ontstaat het beeld dat afstemming met aanpalende beleidsterreinen over het algemeen wel plaatsvindt, maar vaak pas laat in beleidstrajecten, terwijl afstemming idealiter liever aan de voorkant van een beleidstraject gebeurt. Een voorbeeld hiervan is dat de waterschappen ervaren dat team water en team ruimte vaak niet op de hoogte zijn van elkaars overleggen en afwegingen en dat dit nog verbeterd zou moeten worden.

Percepties over samenwerkingsrelaties

In gesprekken met externe samenwerkingspartners van de provincie hebben we ook stilgestaan bij hoe zij de samenwerking met de provincie ervaren. Externe partners merken dat de provincie de afgelopen jaren meer is gaan investeren in samenwerking. Dit hangt mogelijk samen met de vergrootte capaciteit (aantal fte) voor de waterthema's. Deze intensievere samenwerking wordt gezien als een positieve ontwikkeling. Ook wordt door externe partners benadrukt dat zij het gevoel hebben dat de urgentie van de waterthema's bij de provincie goed wordt gevoeld.

Met de meeste samenwerkingspartners vindt regelmatig overleg plaats, al geven sommige gesprekspartners (zoals een belangenorganisatie, sommige gemeenten en sommige veiligheidsregio's) aan dat de samenwerking nog beperkt van aard is. Hoewel de percepties over de samenwerking per externe samenwerkingspartner verschillen, valt op dat externe partners over het algemeen erg positief zijn over hun samenwerking met de provincie binnen het waterdomein. Zij ervaren het contact met de provincie als prettig en waarderen de inzet en betrokkenheid van provinciaal medewerkers bij het waterdomein als positief. Provinciale medewerkers hebben volgens deze samenwerkingspartners vaak een proactieve houding en ook wordt meermaals de inhoudelijke expertise van provincie medewerkers genoemd. Externe samenwerkingspartners geven aan dat zij over het algemeen de juiste personen binnen de provincie weten te vinden, al geven zij aan dat dit voor nieuwkomers binnen hun organisatie mogelijk niet direct duidelijk is.

Externe gesprekspartners hebben wel enkele suggesties voor een verdere verbetering van de samenwerking. Zo signaleren sommige gesprekspartners (zoals verschillende gemeenten en een veiligheidsregio) dat zij voor verschillende waterthema's en aanpalende beleidsterreinen met verschillende contactpersonen binnen de provincie te maken hebben. Dit leidt er soms toe dat vraagstukken door de provincie vanuit verschillende expertises worden benaderd. Ook signaleren sommige gesprekspartners dat er niet één laagdrempelig aanspreekpunt is bij de provincie die het geheel van overwegingen en invalshoeken overziet. Zij geven aan dat het prettiger is als er één vast aanspreekpunt of accountmanager voor de waterthema's zou zijn die het geheel van keuzes en overwegingen overziet, in plaats van verschillende contactpersonen voor verschillende waterthema's. In dit kader merken we op dat de waterschappen wel elk een eigen accountmanager hebben.

Daarnaast wordt de samenwerkingsrelatie met de provincie overwegend als gelijkwaardig ervaren, maar geeft een enkel waterschap aan dat de provincie haar toezichthoudende en controlerende rol steviger zou kunnen invullen, met name richting de waterschappen. Ook benadrukken externe gesprekspartners dat zij vooral een toegevoegde waarde zien in een regisserende rol van de provincie in situaties met conflicterende belangen.

5.3 Bevindingen over organisatie en samenwerking rondom waterbeleid

5.3.1 Bevindingen over interne governance

We constateren dat de provincie in maart 2023 is overgestapt van een lijnorganisatie naar opgavegericht en opdrachtgestuurd werken. Voor het waterbeleid zijn daarbij drie opdrachten geformuleerd: één gericht op waterveiligheid en wateroverlast, één op de Kaderrichtlijn Water en één op oppervlakte-, grond- en drinkwater. Voor het waterbeleid is er één verantwoordelijke bestuurder aangewezen, is er één verantwoordelijke domeindirecteur, is er één ambtelijk

opdrachtgever en drie ambtelijk opdrachtnemers. Binnen de provincie wordt op het behalen van de beleidsdoelen gestuurd door de ambtelijk opdrachtgever, via het formuleren van de opdrachten. We constateren dat de percepties van medewerkers over de mate waarin het waterbeleid efficiënt is georganiseerd binnen de provincie, verschillen. Een deel van de medewerkers ervaart het werken aan drie opdrachten voor water als efficiënt en overzichtelijk, omdat hiermee is afgebakend welke opgave bij wie belegd is en omdat zowel bestuurlijke als ambtelijke opdrachtgevers gericht kunnen sturen op de uitvoering. Andere medewerkers geven juist aan dat de veelheid aan rollen (zoals domeindirecteur, opdrachtgever en opdrachtnemer) juist leidt tot onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en aanspreekpunten en dat het niet altijd helder is waar de ene opgave begint en de ander eindigt.

We constateren dat de provincie sinds een aantal jaren steeds meer inzet op de afstemming van het waterbeleid met aanpalende beleidsterreinen. Het waterbeleid is sterk verweven met andere beleidsdomeinen, waardoor tijdige afstemming daarmee van groot belang is. Hoewel het opgavegericht werken beoogt domeinoverstijgende samenwerking te faciliteren, blijkt in de praktijk dat hiervoor geen vaste werkwijze of structureel proces is ingericht, of dat deze onvoldoende in de praktijk worden gebracht. Afstemming vindt steeds vaker plaats, maar verschilt per beleidsterrein en is in belangrijke mate afhankelijk van persoonlijke contacten tussen beleidsmedewerkers uit verschillende domeinen.

5.3.2 Bevindingen over samenwerkingsrelaties

We constateren verder dat het waterbeleid een beleidsveld is waarin veel externe actoren actief zijn en dat de provincie voor het realiseren van haar beleidsdoelen ook afhankelijk is van de inzet van deze partijen. De samenwerkingspartners verschillen per beleidsthema en per beleidsmaatregel en ook de wijze waarop met samenwerkingspartners wordt samengewerkt, verschilt. Met sommige partners, zoals de waterschappen, is sprake van een intensieve samenwerking, waarbij de provincie accountmanagers voor de waterschappen heeft aangewezen. De samenwerking met andere organisaties, zoals een belangenorganisatie, gemeenten en veiligheidsregio's, is beperkter van aard.

Doordat de provincie de afgelopen jaren meer capaciteit heeft vrijgemaakt voor het waterbeleid, is er ook meer ruimte ontstaan om te investeren in samenwerking. Hoewel percepties over de samenwerking verschillen per samenwerkingspartner, zijn externe partners overwegend positief over de samenwerking met de provincie op het gebied van water. Gesprekspartners ervaren dat de urgentie van de wateropgaven bij de provincie sterk wordt gevoeld en benoemen de aanwezige inhoudelijke expertise binnen de provincie als een belangrijke meerwaarde. Tegelijkertijd hebben externe gesprekspartners ook suggesties voor verbetering van de samenwerking met ons gedeeld, zoals het aanstellen van één vast aanspreekpunt dat het geheel van belangen en invalshoeken rond een wateropgave kan overzien (in plaats van meerdere contactpersonen met verschillende expertises) en het steviger invullen van de toezichthoudende en controlerende rol (met name richting de waterschappen).

6. Conclusies en aanbevelingen

In de hoofdstukken hiervoor hebben we beschreven wat het waterbeleid van de provincie inhoudt, op welke manier de provincie daar uitvoering aan geeft, welke monitoringsinformatie er beschikbaar is en welke informatie we hebben opgehaald over samenwerking. Daarin hebben we steeds onderscheid gemaakt in feiten en percepties. Elk hoofdstuk zijn we geëindigd met bevindingen. In dit afsluitende hoofdstuk beschrijven we de conclusies van deze evaluatie en doen we aanbevelingen voor toekomstig beleid.

- 1. De provincie heeft voor de beleidskeuzes 5.3.1 (waterveiligheid en wateroverlast) en beleidskeuze 5.3.2 (waterkwaliteit en waterkwantiteit) doelen geformuleerd. Deze doelen zijn ambitieus, vooral omdat de opgaven op het gebied van water groot en uitdagend zijn. Tegelijkertijd zijn de doelen te abstract, niet goed meetbaar en niet voldoende in samenhang uitgewerkt. Daardoor is het lastig om te bepalen hoe doeltreffend het waterbeleid is en of de provincie op koers ligt om de doelen te halen.**

Het onderzoek richt zich op beleidsdoel 5.3 ('Leven met water') van het Omgevingsbeleid. Relevante beleidsinstrumenten zijn de Omgevingsvisie, het Regionaal waterprogramma (RWP) als onderdeel van het Omgevingsbeleid en de Omgevingsverordening. Beleidsdoel 5.3 is onderverdeeld in beleidskeuze 5.3.1 (waterveiligheid en wateroverlast) en beleidskeuze 5.3.2 (waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid). Voor deze beleidskeuzes zijn overkoepelende doelen geformuleerd (zie tekstkader). Elke beleidskeuze is verder uitgewerkt in beleidsmaatregelen. Met sommige van deze beleidsmaatregelen worden specifieke doelen beoogd.

Doelen van de provincie. Voor beleidskeuze 5.3.1 (waterveiligheid en wateroverlast) zet de provincie in op een duurzaam en toekomstbestendig waterveiligheidsbeleid. Voor beleidskeuze 5.3.2 (waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid) zet de provincie in op een goede kwantiteit en kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. Ook streeft de provincie naar goed ingerichte en veilige zwemlocaties in oppervlaktewater. De provincie heeft als doel om bronnen voor drinkwaterproductie en vitale drinkwaterinfrastructuur beschermen, zodat er altijd voldoende drinkwater beschikbaar is om tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten te produceren.

Het beleid is doeltreffend als de beleidsdoelen gerealiseerd worden dankzij het ingezette beleid en met zo min mogelijk ongewenste neveneffecten. Voor het waterbeleid van de provincie Zuid-Holland is de doeltreffendheid niet eenduidig vast te stellen. De opgaven zijn daarvoor onvoldoende concreet en in samenhang uitgewerkt en niet vertaald naar meetbare doelen en mijlpalen. Zo is onduidelijk wat de provincie precies bedoelt met 'duurzaam' en 'toekomstbestendig' waterveiligheidsbeleid (*Wanneer is de provincie bijvoorbeeld voldoende toekomstbestendig voor wateroverlast?*), wanneer de waterkwaliteit 'goed' is (*Gaat het hierbij sec om het voldoen aan de KRW-doelen?*) en wanneer sprake is van een 'goede kwantiteit' (*Hoeveel drinkwater is er in de toekomst nodig? En wat zijn maatschappelijk aanvaardbare kosten?*). Hierdoor is het lastig om te bepalen wanneer het beleid daadwerkelijk succesvol is en of de provincie op koers ligt om de doelen van het waterbeleid te halen.

Op specifieke thema's binnen het waterbeleid (beleidsmaatregelen) zijn soms wel concrete doelen en monitorsinformatie beschikbaar die inzicht geven in de voortgang. De omgevingswaarden voor regionale keringen en de doelen uit de Kaderrichtlijn Water (de KRW-doelen) zijn hiervan voorbeelden. Samen met informatie over de inspanningen en resultaten van de provincie, die is

verzameld in het kader van deze evaluatie, geeft dit wel een beeld van de doeltreffendheid en doelmatigheid van het provinciaal waterbeleid.

De Monitor Leefomgeving rapporteert over enkele thema's uit het waterbeleid. Daarbij past de kanttekening dat de Monitor Leefomgeving niet als primair doel heeft om de voortgang van het waterbeleid te monitoren en de Monitor geeft daarmee ook geen volledig beeld. De provincie is inmiddels gestart met de ontwikkeling van monitoring van het waterbeleid ('de Beleidsmonitor'), waarmee het inzicht in de voortgang van het beleid moet worden vergroot.¹⁶¹

Aanbeveling 1. Ontwikkel een integrale visie op water voor de lange termijn. Zorg dat er een gedeeld beeld is van de overkoepelende doelen van het waterbeleid en specificeer wanneer de provincie aan deze doelen voldoet (Bijvoorbeeld: *wanneer is het beleid voldoende 'duurzaam' en 'toekomstbestendig'? En wordt met een 'goede waterkwaliteit en waterkwantiteit' bedoeld dat aan de KRW-doelen wordt voldaan, of wordt hiermee iets anders bedoeld?*). Werk deze doelen waar mogelijk uit in tussentijdse mijlpalen. Zorg dat de visie en de tussentijdse mijlpalen goed bekend zijn, zowel binnen de provincie als bij externe samenwerkingspartners.

Aanbeveling 2. Zet in op het doorontwikkelen van de Beleidsmonitor en benut dit instrument om de voortgang van het waterbeleid te monitoren. Onderzoek op welke wijze de nog ontbrekende indicatoren en data verder kunnen worden ingevuld.

2. We stellen vast dat op een aantal specifieke thema's binnen het waterbeleid voortgang is geboekt in de richting van de doelen van het provinciaal waterbeleid. Het is aannemelijk dat de provincie hier met de uitvoering van het waterbeleid aan heeft bijgedragen. Tegelijkertijd is deze voortgang nog niet op alle onderdelen toereikend om te kunnen spreken van een toekomstbestendige situatie.

Rondom grondwater is over het geheel genomen sprake van een positieve ontwikkeling. Zo zijn voor enkele 'rode' scores maatregelen genomen die effectief lijken te zijn en/of is de oorzaak op grond waarvan de KRW-toets ontoereikend was, weggenomen. Toch is het de verwachting dat de KRW-doelen voor grondwaterlichamen niet volledig behaald zullen worden in 2027. Bij oppervlaktewater is eveneens sprake van een positieve ontwikkeling, gelet op het feit dat de biologische kwaliteit van het oppervlaktewater langzaam verbetert. Echter voldoen op dit moment alle oppervlaktewaterlichamen in Zuid-Holland nog niet volgens de KRW-systematiek en is de verwachting dat de normen in 2027 aan het einde van de huidige KRW-planperiode niet gehaald worden.¹⁶²

Op het terrein van waterveiligheid en wateroverlast zijn eveneens stappen gezet. De veiligheid van regionale keringen is verbeterd, maar nog niet alle regionale keringen voldoen aan de laatste veiligheidsnormen. De verslagen van de waterschappen die vanaf april 2026 worden aangeleverd, zullen inzicht bieden in de voortgang rondom de omgevingswaarden voor wateroverlast. Wel hebben waterschappen het signaal afgegeven dat de omgevingswaarden wateroverlast in specifieke gebiedstypen, niet altijd haalbaar zijn. De verwachting is dat de knelpunten voor wateroverlast zullen toenemen, en dan vooral in het landelijk gebied. Voor het deelthema grootschalige wateroverlast signaleert de Monitor Leefomgeving dat een deel van de panden in de

¹⁶¹ Zie: 'Beleidsmonitor', op website provincie Zuid-Holland.

¹⁶² Wanneer niet wordt voldaan aan een KRW-norm, bestaat de mogelijkheid om dit te verantwoorden, als hier een legitieme reden voor bestaat.

provincie Zuid-Holland kwetsbaar is bij extreme neerslag en de verwachting is dat deze kwetsbaarheid in de toekomst toeneemt wegens veranderende externe omstandigheden.¹⁶³

3. Voor de toekomst zien we een aantal inhoudelijke opgaven die in het bijzonder de aandacht van de provincie vragen. Het gaat om de balans tussen vraag en aanbod van zoetwater, de verdere verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit en de uitvoerbaarheid van de vastgestelde omgevingswaarden voor wateroverlast.

In de evaluatie zijn met name de volgende inhoudelijke aandachtspunten naar voren gekomen:

- De balans tussen vraag en aanbod van zoetwater staat onder druk, zowel voor drinkwater als voor andere functies. Drinkwaterbedrijven voorzien vanaf 2030 mogelijke tekorten. De provincie heeft een drinkwatervisie richting 2050 opgesteld en zal deze de komende tijd moeten implementeren.
- De verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit blijft een omvangrijke en structurele opgave. Naast de bestaande belasting door nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen speelt ook verontreiniging door opkomende stoffen, zoals medicijnresten, microplastics en PFAS, een rol. Het is onwaarschijnlijk dat de KRW-doelen voor oppervlaktewater in 2027 worden gehaald, en ook na 2027 blijft de opgave aanzienlijk.
- De vastgestelde omgevingswaarden voor wateroverlast lijken niet in alle gebiedstypen volledig uitvoerbaar. Waterschappen signaleren dat deze normen in de praktijk knellen, met name in veenweidegebieden en grasland. Naar deze problematiek zijn inmiddels verschillende onderzoeken uitgevoerd. Het is nu aan de provincie om samen met de waterschappen opvolging te geven aan de uitkomsten daarvan..

4. De provincie heeft de beleidskeuzes 5.3.1 en 5.3.2 uitgewerkt in beleidsmaatregelen. Deze maatregelen zijn deels ingegeven door wettelijke verplichtingen. Uit de evaluatie komt het beeld naar voren dat de provincie deze wettelijke taken over het algemeen goed uitvoert. Daarnaast heeft de provincie uit eigen ambitie beleidsmaatregelen opakt. Dit is nodig vanwege het uitdagende karakter van de wateropgaven en past bij het hoge ambitieniveau van de provincie. Hiervoor geldt dat bij sommige beleidsmaatregelen minder resultaten zijn geboekt dan beoogd, maar ook dat de provincie op andere terreinen meer heeft gedaan.

Voor beide beleidskeuzes heeft de provincie per beleidsmaatregel uitgewerkt welke rol zij vervult, met welke samenwerkingspartners wordt samengewerkt en welke activiteiten worden uitgevoerd.

Een deel van de beleidsmaatregelen is ingegeven vanuit een wettelijke verplichting (zie tabel 1 en tabel 2 in hoofdstuk 2 voor een overzicht van de wettelijke en vrijwillige maatregelen van de provincie). De uitvoering van de wettelijk verplichte taken verloopt over het algemeen goed. Wel kan de provincie rondom wateroverlast haar controlerende rol richting waterschappen actiever invullen. De waterschappen zijn verplicht jaarlijks aan de provincie te rapporteren over de omgevingswaarden voor wateroverlast. Dit is de afgelopen jaren niet structureel gebeurd. De provincie is inmiddels wel gestart met het opvragen van de rapportages.

De provincie pakt ook enkele maatregelen op uit eigen ambitie. De provincie heeft voor dit type maatregelen voornamelijk een verbindende en faciliterende rol. Op sommige van deze maatregelen is de provincie minder ver gekomen dan beoogd. Een voorbeeld is de inzet van de provincie op 'meerlaagsveiligheid'. Ook heeft de provincie niet alle drinkwater-gerelateerde acties uit het Regionaal Waterprogramma en de gebiedsdossiers opgepakt, maar heeft zij zich gefocust op drinkwaterbeschikbaarheid. Hier staat tegenover dat de provincie in de evaluatieperiode extra

¹⁶³ Dit is een ander type wateroverlast dan wordt bedoeld met de omgevingswaarden wateroverlast.

inzet heeft gepleegd op het uitvoeren van provinciale en bovenregionale stresstesten, terwijl deze activiteit in het oorspronkelijke beleid niet was voorzien.

5. Tijdens de evaluatieperiode zijn het budget voor waterbeleid en het aantal fte's aanzienlijk verhoogd. Hierdoor sluit de beschikbare capaciteit nu beter aan bij de omvang en urgentie van de wateropgaven. Wel hebben we indicaties dat de provincie met het beschikbare budget over de evaluatieperiode meer resultaten had kunnen bereiken.

Van doelmatigheid is sprake als de doelen worden bereikt met zo min mogelijk (financiële) middelen en ongewenste neveneffecten of als met de beschikbare middelen de maximale prestaties en effecten worden gerealiseerd. Voor het bepalen van doelmatigheid is dus inzicht nodig in de inzet van mensen (fte) en middelen door de provincie op de beleidskeuzes en de beleidsmaatregelen binnen het waterbeleid. De financiële gegevens zijn voor beleidsdoel 5.3 ('Leven met water') over de evaluatieperiode niet goed onderling vergelijkbaar. Dit komt door wijzigingen in de begrotingsindeling als gevolg van een nieuwe coalitie en als gevolg van de introductie van opdrachtgestuurd werken tijdens de evaluatieperiode.

Wel weten we op basis van de door de provincie verstrekte informatie dat de beschikbare en bestede middelen voor de waterthema's over de evaluatieperiode zijn toegenomen. Met name bij de beleidskeuze waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid is sprake geweest van een stijging. Voor een deel is dit het gevolg van extra ambtelijke inzet. Sinds 2023 is de ambtelijke capaciteit voor de waterthema's fors toegenomen van 16,9 fte naar 39,9 fte. Een deel daarvan bestaat uit nog niet ingevulde vacatures als gevolg van een krappe arbeidsmarkt. We constateren ook dat in bijna alle jaren in de evaluatieperiode (2022 – 2025) sprake was van onderbesteding, in ieder geval voor het thema waterveiligheid en waterkwaliteit. Dat wordt volgens de provincie veroorzaakt door de niet ingevulde vacatures, doordat projecten en opdrachten later zijn gestart dan beoogd en door de afhankelijkheid van marktpartijen die ook kampen met capaciteitstekorten. De structurele onderbesteding van het budget voor het waterbeleid suggereert dat de provincie in de uitvoering van haar beleid niet de maximaal mogelijke resultaten heeft bereikt. Dit is een vorm van ondoelmatigheid.

Aanbeveling 3. Zet capaciteit en middelen strategisch in. De uitbreiding van budget en het aantal fte's past bij de omvang van de opgaven. De uitdaging is nu om deze middelen gericht in te zetten op de grootste risico's en op de gebieden waarin de wateropgaven het meest urgent zijn. Het is belangrijk dat de provincie bepaalt waar de provinciale inzet het meeste verschil maakt.

6. Voor het bereiken van de waterdoelen is de provincie mede afhankelijk van externe partners. Die merken dat de provincie de afgelopen jaren sterker heeft ingezet op samenwerking. De samenwerking met de provincie wordt in het algemeen als positief ervaren. Wel is er op kleine punten ruimte voor verdere verbetering in de samenwerking.

Samenwerkingspartners van de provincie zien dat binnen de provincie de urgentie van de wateropgaven wordt onderkend. Ook is veelvuldig genoemd dat medewerkers van de provincie deskundig zijn en een proactieve en constructieve houding aannemen. De rolverdeling is voor samenwerkingspartners over het algemeen helder, al vinden sommigen de rolverdeling en de reikwijdte van de zorgplichten van de provincie, de waterschappen en de gemeenten rondom grondwaterkwaliteit niet helemaal duidelijk.

Een aantal samenwerkingspartners wijst erop de provincie vraagstukken vanuit afzonderlijke expertises benadert. Zij zouden liever één duidelijk aanspreekpunt hebben voor alle waterthema's.

Voor de waterschappen heeft de provincie al accountmanagers aangesteld die fungeren als primair aanspreekpunt.

Een aantal samenwerkingspartners signaleert dat de provincie haar controlerende rol nadrukkelijker kan invullen. De al genoemde controlerende rol richting waterschappen rondom wateroverlast is hiervan een voorbeeld.

Tot slot wordt onderstreept dat bij veranderingen in de wateropgaven nieuwe samenwerkingspartners relevant kunnen worden, en dat de provincie tijdig de samenwerking met deze partijen moet aangaan. Denk bijvoorbeeld aan de veiligheidsregio's wanneer vanuit het oogpunt van meerlaagsveiligheid meer wordt ingezet op crisisbeheersing.

Aanbeveling 4. Zet de huidige lijn van goede samenwerking voort. Onderzoek of het daarbij mogelijk is om met name voor kleinere samenwerkingspartners één overkoepelend aanspreekpunt voor het waterthema aan te wijzen.

Aanbeveling 5. Blijf inzetten op een gelijkwaardige samenwerkingsrelatie en combineer dat met het goed invullen van de (wettelijke) controlerende rol die de provincie op onderwerpen heeft. Geef invulling aan de controle op waterschappen voor de naleving op omgevingswaarden voor wateroverlast.

Aanbeveling 6. Breng alle samenwerkingspartners die in de toekomst relevant kunnen zijn in kaart. Verdiep bestaande samenwerking of ontwikkel waar nodig nieuwe samenwerkingen, vooral wanneer deze op basis van toekomstige uitdagingen van belang zijn.

7. Bij de provincie is meer aandacht gekomen voor de onderlinge samenhang tussen de wateropgaven, maar van een gecoördineerde integrale aanpak is nog geen sprake. Medewerkers beschikken over een beperkt inzicht in het totale waterbeleid van de provincie en concentreren zich voornamelijk op hun eigen beleidsmaatregel binnen het bredere waterbeleid.

De overkoepelende hoofddoelen voor de twee beleidskeuzes binnen het waterbeleid zijn nauwelijks bekend bij medewerkers van de provincie en externe partners. Ook het Regionaal waterprogramma (of het waterbeleid als onderdeel van het Omgevingsprogramma) zelf lijkt niet te leven onder medewerkers van de provincie en onder externe partners. De onbekendheid met het beleid wordt versterkt door het bestaan van meerdere beleidsinstrumenten (zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsprogramma, het Regionaal Waterprogramma als onderdeel van het Omgevingsprogramma en de Omgevingsverordening), die op onderdelen niet altijd consistent met elkaar zijn. Zo verschillen de beschreven rollen van de provincie voor sommige beleidsmaatregelen tussen deze documenten. Een aantal gemeenten geeft bovendien aan dat de normen, en dan in het bijzonder de instructieregels uit de Omgevingsverordening, voor hen lastig te begrijpen zijn. Zij ontvangen graag een eenvoudige (niet-juridische) uitleg bij deze regels.

Hoewel de provincie de afgelopen jaren meer aandacht heeft gekregen voor de onderlinge samenhang tussen wateropgaven en de wisselwerking met andere beleidsterreinen, zoals natuur, woningbouw en landbouw (zie conclusie 8), en dit ook zichtbaar is in de intensievere samenwerking met externe partners (conclusie 6), worden de verschillende beleidsmaatregelen binnen het waterbeleid nog onvoldoende in samenhang benaderd. Medewerkers richten zich daarbij vooral op hun eigen beleidsmaatregel en bijbehorende taken vanuit hun specifieke expertise.

Aanbeveling 7. Zorg dat de beschreven rollen van de provincie in het Omgevingsbeleid en in het Regionaal Waterprogramma (dat onderdeel is van het Omgevingsbeleid, maar ook als apart document is gepubliceerd) consistent met elkaar zijn.

Aanbeveling 8. Geef meer kenbaarheid aan het beleid en doe dit in begrijpelijke taal. Maak bijvoorbeeld een *infographic* met de belangrijkste doelen en maatregelen uit het waterbeleid, en deel deze met samenwerkingspartners. Geef ook een verduidelijking bij de wijze waarop de instructieregels uit de Omgevingsverordening geïnterpreteerd moeten worden.

8. Meer in algemene zin concluderen we dat de waterdoelen in de praktijk nog onvoldoende sturend zijn bij ruimtelijke keuzes. Het behalen van de waterdoelen wordt beïnvloed door keuzes op andere beleidsterreinen, waardoor goede afstemming daarmee cruciaal is. Tijdens de evaluatieperiode is de aandacht hiervoor bij de provincie toegenomen. Dat is een positieve ontwikkeling die moet worden doorgezet.

Wateropgaven hangen sterk samen met andere maatschappelijk-economische opgaven. De ambities en doelen van de provincie kunnen alleen worden gerealiseerd wanneer deze opgaven in samenhang met elkaar worden opgepakt. Soms betekent dit ook dat ruimtelijke keuzes moeten worden gemaakt, omdat bepaalde functies niet of lastig zijn te combineren.

Voorbeeld. Vanuit het oogpunt van waterveiligheid en wateroverlast moet er voldoende ruimte beschikbaar zijn voor waterberging bij hoge waterstanden. Dat betekent dat deze ruimte dan niet onbeperkt voor andere doeleinden kan worden gebruikt. Water legt in dit voorbeeld een claim op de beschikbare ruimte met consequenties voor andere beleidsterreinen.

We stellen vast dat de provincie de afgelopen jaren meer aandacht geeft aan de afstemming van het waterbeleid met aanpalende beleidsterreinen (domeinoverstijgende afstemming). Om water zoveel mogelijk sturend te laten zijn bij het maken van die ruimtelijke keuzes, heeft de provincie ingezet op 'Water en Bodem Sturend' (WBS) en een WBS-oplegger ontwikkeld. De provincie is blijven inzetten op WBS, ook toen de landelijke ambities voor WBS werden afgezwakt.

Tegelijkertijd blijft de praktijk weerbarstig. We zien dat het thema 'water' nog niet altijd leidend is bij het maken van ruimtelijke keuzes. Dan worden waterbelangen niet tijdig of volledig meegenomen in de belangenafweging. Domeinoverstijgende afstemming vindt steeds meer plaats, maar is nog niet structureel geborgd in werkprocessen of werkafspraken en is sterk afhankelijk van persoonlijke contacten van medewerkers. Externe partners hebben bovendien onvoldoende inzicht in hoe de provincie belangen afweegt bij ruimtelijke keuzes en welke rol water daarin speelt.

In de toekomst wordt een integrale belangenafweging nog belangrijker, omdat watersystemen vaker op hun grenzen zullen stuiten.

Aanbeveling 9. Borg de afstemming met andere beleidsterreinen in processen of werkafspraken. Deze afstemming moet twee kanten opgaan: borg dat ander beleid voldoende rekening houdt met de doelen van het waterbeleid. En ga andersom op zoek naar kansen waar beleidsterreinen elkaar kunnen versterken.

Aanbeveling 10. Zet in op duidelijke ruimtelijke keuzes en versterk daarin de regierol van de provincie. In de praktijk doen zich regelmatig situaties voor waarin wateropgaven botsen met andere opgaven, zoals woningbouw, natuur en economie. Dit vraagt van de provincie dat zij niet alleen faciliteert en verbindt, maar in situaties met tegengestelde belangen ook richting geeft en regie voert. Bijvoorbeeld door de consequenties van botsende opgaven en ruimtelijke keuzes (of het uitblijven daarvan) inzichtelijk te maken. Ook kan de provincie partijen (gebiedsgericht) bij elkaar brengen en erop sturen om samen toe te werken naar een uitkomst. Daarbij kan het helpen als de provincie zelf ook nadrukkelijk een standpunt inneemt.

Bijlage I. Onderzoeksverantwoording

Zoals toegelicht in paragraaf 1.3 zijn de volgende onderzoeksmethoden ingezet om informatie te verzamelen: documentanalyse, verkennende en verdiepende gesprekken en een schriftelijke uitvraag. Deze bijlage bevat een toelichting op de onderzoeksmethoden.

Gevoerde gesprekken

De selectie van de gesprekspartners is door ons ter reactie voorgelegd aan de provincie. De gesprekken hebben grotendeels online plaatsgevonden en duurden gemiddeld een uur. In het geval van groeps gesprekken duurden de gesprekken vaak langer, in het geval van externe stakeholders die zicht hebben op een relatief klein deel van het waterbeleid van de provincie duurde het gesprek soms korter.

Vooraf zijn gespreksleidraden gedeeld met de gesprekspartners, zodat gesprekspartners zich konden voorbereiden op het gesprek. Hieronder hebben we een overzicht opgenomen van alle externe organisaties die we hebben gesproken.

Categorie	Gesproken organisaties
Rijk	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid
Waterschappen	Delfland De Stichtse Rijnlanden Rijnland Hollandse Delta Schieland en de Krimpenerwaard
Drinkwaterbedrijven	Oasen Dunea
Veiligheidsregio's	Hollands Midden
Zuid-Hollandse gemeenten	Gemeente Rotterdam Gemeente Alphen aan den Rijn Gemeente Zuidplas
Onderzoeks-/ kennisinstituten	Deltares STOWA
Adviesbureaus	Arcadis Witteveen + Bos Defacto Stedenbouw
Natuurorganisaties	Natuurmonumenten
Agrariërs	LTO Noord
Samenwerkingsprogramma's	Zuidwestelijke Delta Deltaprogramma Zoetwater Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden
Provincies	Noord-Holland Utrecht

Schriftelijke uitvraag

De schriftelijke uitvraag is gedeeld met 37 organisaties. Sommige personen hebben de uitvraag gezamenlijk met collega's ingevuld of hebben de uitvraag door meerdere collega's los laten invullen. Het kan dus voorkomen dat we vanuit één organisatie meerdere ingevulde uitvragen hebben ontvangen. Om de respons te verhogen is er na het verloop van de deadline een reminder gemaild naar de personen die de uitvraag niet hadden ingevuld. Hieronder hebben we een overzicht opgenomen van de organisaties die de uitvraag hebben ingevuld.

Categorie	Organisaties die uitvraag hebben ingevuld
Rijk	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid
Waterschappen	Delfland De Stichtse Rijnlanden Rijnland Hollandse Delta Schieland en de Krimpenerwaard Amstel, Gooi en Vecht
Drinkwaterbedrijven	Oasen Dunea
Veiligheidsregio's	Hollands Midden Zuid-Holland-Zuid
Zuid-Hollandse gemeenten	Gemeente Rotterdam Gemeente Voorne-Putten Gemeente Noordwijk Gemeente Wassenaar Gemeente Alphen aan den Rijn Gemeente Hoeksche Waard Gemeente Krimpenerwaard
Onderzoeks-/ kennisinstituten	Deltares STOWA
Adviesbureaus	Arcadis Witteveen + Bos Defacto Stedenbouw
Natuurorganisaties	Natuurmonumenten
Agrariërs	LTO Noord Glastuinbouw Nederland
Samenwerkingsprogramma's	Zuidwestelijke Delta Deltaprogramma Zoetwater Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden
Provincies	Noord-Holland Utrecht

Overzicht geraadpleegde documenten

Categorie	Geraadpleegde documenten
Wet- en regelgeving	• Omgevingswet • Omgevingsvisie Zuid-Holland • Zuid-Hollandse Omgevingsverordening • Kaderrichtlijn Water (KRW) • Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) • Europese Grondwaterrichtlijn, drinkwaterrichtlijn en zwemwaterrichtlijn
Provinciaal beleid	• Omgevingsprogramma Zuid-Holland • Regionaal Waterprogramma 2022-2027 • Coalitieakkoord Zuid-Holland '23-'27 • Provinciale uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie • Begrotingen provincie Zuid-Holland '22 t/m '25 • Waterbeheerprogramma's waterschappen • KRW-nota, bijlage B Regionaal Waterprogramma
Nationaal beleid	• Nationaal Deltaprogramma Zoetwater 2022-2027 • Overzicht maatregelen Deltaprogramma Zoetwater 2022-2027
Monitoring en evaluaties	• Monitor Leefomgeving • Monitoringsrapportages Deltaprogramma • Monitoringsrapportages decentrale Deltaprogramma's • Monitoring en voortgangsrapportages KRW

	• Koepelrapport tussenevaluatie KRW 2024 • Tussenbalans KRW-grondwater in Zuid-Holland 2025. • Tussenbalans KRW-oppervlaktewater Zuid-Holland 2025. • Voortgangsrapportages regionale waterkeringen • Samenvatting voortgangsrapportages regionale waterkeringen • Klimaatatlas Zuid-Holland • Klimaatonderlegger • Regionale klimaatstresstesten • Monitor Klimaatadaptatie • Evaluatie Toets op Veiligheid van de regionale keringen in West Nederland, TAUW 2025. • Landelijke monitor klimaatstresstesten • Evaluatie Provinciaal beleidskader grondwateronttrekkingen en -infiltraties, Arcadis 2024.
Onderzoeken	• Onderzoek grondwaterkwaliteit Nederland 2021-2022, Arcadis 2023 • Interprovinciaal Benchmarkonderzoek Wateroverlast 2024 en bijbehorend ambtelijk advies • Adviesrapport knelpunten omgevingswaarden wateroverlast, Witteveen + Bos 2025 en bijbehorende oplegnotitie portefeuilleoverleg • Advies Herijking van provinciaal grondwaterbeschermingsbeleid, BugelHajema en Arcadis 2023 • Impactstudie verhogen grondwaterstand veenweiden, Aequator, Arcadis, Royal HaskoningDHV, SWECO 2024 • Notitie advies beoordelingskader afwijkverzoeken omgevingswaarden wateroverlast, Witteveen + Bos 2025
Overig	• Interne memo implementatie ROR 2025 • Stroomgebiedbeheerplannen • Goedkeuringsbesluiten dijkversterkingsplannen • Leidraad procedure goedkeuring dijkversterkingen Zuid-Holland

KWINK groep biedt inzicht, structuur en inspiratie voor een sterke publieke sector. Dat doen we door te onderzoeken en te adviseren.

We zijn nieuwsgierig, betrokken en precies. We duiken met plezier in onderwerpen die we al kennen én in onderwerpen die nieuw voor ons zijn. We doen ons werk graag samen: met collega's, met andere bureaus en met onze opdrachtgevers en de organisaties die betrokken zijn bij onderzoeks- en adviestrajecten. Kenmerkend voor onze aanpak is dat we scherp doorvragen en pas iets beweren als we het goed uitgezocht hebben.

KWINK
GROEP

KWINK groep | +31 (0)70 35 96 955
Nassaulaan 1 | 2514 JS Den Haag
www.kwinkgroep.nl